

UNUTMA BENİ ÇİÇEKLERİNİN DEVRİM HİKAYESİ

M. Remzi SANVER

ÖNSÖZ

Bu kitapta okuyacaklarınız, üç yıl süren Türkiye Büyük Locası Büyük Üstatlığı görevim boyunca ne yapmaya çalıştığımın, bunları niye yapma ihtiyacı hissettiğimin ve nasıl yapmaya çalıştığımın bir özetidir.

Yapmış olduğum görev sır küpü olmamı gerektirdiğinden, bir anı kitabı yazmamaya özellikle dikkat ettim. İsimlerden ve olayların detaylarından bahsetmedim. Bunların bir kısmı benimle mezara gidecek; bilinmesinde kamusal fayda gördüğüm kısmını ise günün birinde yayınlayacağımı umuyorum. Her halükarda, henüz bunun için erken. Dolayısıyla bu kitapta sadece ilkelerimi, anlayışlarımı, yaklaşımlarımı, inançlarımı, yaptıklarımı ve yapamadıklarımı bulacaksınız.

Yazdıklarım, hesap sorulmama mertebesine getirilmiş bir Masonun, Kardeşlerine ve tarihe vermekle yükümlü olduğu hesabın bir parçasıdır. Dilerim bu hesap, gelecekte yapacaklarımıza da ışık tutsun.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM: 19 Haziran 2010 – 7 Mayıs 2011

- 1. İlk adımlarım**
- 2. Loca ziyaretlerim**
- 3. Türkiye Büyük Locası Geleceğini Yapılandırıyor Projesi**
- 4. Teke Tek programına çıkışım**
- 5. Büyük Görevliler Kurulu ile ilişkilerim**
- 6. Yeniden seçilmem**

İKİNCİ KISIM: 8 Mayıs 2011 – 11 Mayıs 2013

- 7. Yeni tüzüklerimizin kabulü**
- 8. Ritüellerimizin onaylanması**
- 9. İfade hürriyetinin teminat altına alınması**
- 10. Dernek yönetiminin kurumsallaşması**
- 11. Gayrimenkul stratejimiz**
- 12. Hasenat stratejimiz**
- 13. Masonluğun Türkiye'ye yayılması**

ÜÇÜNCÜ KISIM: Kurumsal İlişkilerimizdeki Tavrım

- 14. Dış Obediyanslarla ilişkilerimiz**
- 15. Türkiye Yüksek Şurası ile ilişkilerimiz**
- 16. Türkiye'deki diğer Büyük Localarla ilişkilerimiz**
- 17. Kamuoyu ile ilişkilerimiz**

DÖRDÜNCÜ KISIM: 12 Mayıs 2013 –

- 18. Tarihsel perspektif içerisinde bir değerlendirme**
- 19. Özeleştiri**
- 20. Unutma beni çiçeklerine selam**

1. İLK ADIMLARIM

19 Haziran 2010 tarihinde Türkiye Büyük Locası'nın birinci çekicini teslim aldığımda, camia içerisinde uzun zamandır süregelen idari gerginliklerin zirvesine çıkmış olduğu; Türkiye kamuoyunun gündemine yolsuzluk ve mahkeme haberleriyle gelen; Kardeşlerin moral, inanç ve motivasyonlarının olabilecek en düşük seviyede bulunduğu bir yapının da yönetimini devralmış oldum.

Karşımdaki vahim tabloya yol açan temel unsur benim için aşıkardı: Masonlukla hiç alakası olmayan bir kültür, yıllar içerisinde Masonluğumuza hakim olmuştu. Masonik kavramların evrensel normların dışına çıktığı; Locaların sistem içerisindeki yerinin gitgide zayıfladığı; Kardeşlerin düşüncelerini ifade etmeye çekindikleri; sisteme dair eleştirel yaklaşımların baskıcı yönetim anlayışlarıyla karşılandığı; protokoller yaklaşımların Kardeşliğin üzerine çıktığı; ağdalı nezaket ifadelerinin samimiyetin yerini aldığı bir iklim, Masonluk adı altında yeni kuşaklara takdim ediliyordu. İşin en vahim tarafı da, "Masonluğun geleneğini korumak" adı altında, bu yozlaşmaya bir eleştirilemezlik hattâ neredeyse dokunulmazlık atfedilmiş olmasıydı. Bırakın Masonluğu, medeni herhangi bir topluluğu çökertecek bu kültürün üzerine bir de örgütsel büyümemizin gerektirdiği idari reformları yıllardır yerine getirememiş olmamız eklenince, ortaya çıkan tablo hiç de şaşırtıcı değildi.

Bir husustan emindim. Bu kültürü kırmadan ve Kardeşlerin sisteme olan inançlarını tazelemeden, Türkiye Büyük Locası'nda herhangi bir kalıcı faydalı iş yapmak mümkün değildi. Uzun yıllar içerisinde oluşmuş bu kültürü bir çırpıda kıramayacağımın farkındaydım elbette ama en azından ona saldıracağımın mesajını vermek zorundaydım. Zira bu yönde vereceğim bir mesajın, Kardeşlerin morallerinin yükselmesine de katkı yapacağını düşünüyordum. İşe, göreve seçilir seçilmez Konvan'da¹ yaptığım aşağıdaki konuşmayla başladım:

"Sevgili Kardeşlerim,

¹ O zaman Büyük Loca toplantılarına Konvan deniyordu!

Türkiye Büyük Locası'nın birinci çekicini emanet aldığım şu anda, hissettiklerimi kelimelere dökmeye teşebbüs dahi etmeyeceğim. Diğer yandan, dile gelmesi mümkün olmayan bu hislerimi, bu az sayıda faniye nasip olan manevi mertebeyi, mesleğimizin inisiyatik kimliğine borçlu olduğumun bilincindeyim. Onun için, tüm Masonluk hayatımda olduğu gibi, Büyük Üstatlık görevim boyunca da, bu kimliğin gerekleri üzerinde titizlikle ısrar etmek, temel mesuliyetim olacaktır. Mabeddeki çalışmalarımızın yanında, her türlü idari eylemin de itici gücü olarak gördüğüm bu kimliği, hiç zedelenmeksizin yeni kuşaklara taşımanın taviz vermez kararlılığında olduğumu açıklıkla belirtmek istiyorum.

Mesleğimizde, bu kimliğin tabii bir sonucu olan iki temel özellik vardır. Evvela, Masonluk bir kardeşlik kurumudur. Bu ifade, mesleğimizin birbirine kardeş diyen insanların toplandığı bir yer olmasının çok ötesinde bir mana barındırır. Bizim kardeşliğimiz, her türlü sunilikten arınmış olarak, bir ortak arayışın, bir ortak sorgulamanın, bir ortak heyecanın yarattığı bir kardeşliktir. Tekrisle başlayan inisiyatik sürecin bir doğal sonucudur. Onun için, elimde tuttuğum ve hep otoritenin sembolü olduğunu söylediğimiz bu çekiç, çoğu zaman tüy gibi, dilerim her zaman adaletle, ama kimbilir bazen de–Kral Süleyman da insandır- hatalı vuracaktır. Ama sizi temin ederim ki, daima ve istisna kabul etmeksizin, sevgiyle vuracaktır. O halde, elimdeki bu çekici, her şeyden önce, geçici bir süreliğine sizden daha yüksek bir kürsüye oturmuş bir biraderinizin kendi hamtaşını yontmak için kullandığı bir avadanlık olarak görmenizi dilerim.

İkinci olarak, Masonluk bir hürriyet kurumudur. “Hür bir Locada hür bir Mason” terkinde ifadesini bulan bu özellik, inisiyatik sistemin işleyebilmesinin olmazsa olmaz şartıdır. Bu hürriyet, dogmalardan kurtulmuş bir fikir üretme sürecini içerdiği gibi, bu fikirlerin, hiçbir kayda tabi olmadan ifadesini de gerektirir. Kardeşlerim, kaldırın başınızı yukarı. Hiçbir sınır yok. Sadece mavi gökkubbe ve siz. Eğer herhangi bir Kardeşim, bu çatının altında, evrenin başka hiçbir köşesinde yakalayamayacağı bir hürriyet hissiyle dolmuyorsa, bunun sorumluluğunu Büyük Üstat olarak üzerime alıyorum. Onun için, her Kardeşimin her türlü kanaatini hiçbir müdahale görmeden, hiçbir baskı hissetmeden ifade edebilmesinin; kendisini bu çatı altında başka hiçbir yerde hissedemediği kadar, başı göğe değecek kadar hür hissedebilmesinin teminatı, Masonluğun inisiyatik kimliğinde olduğu kadar, gerekirse, o kimliğin bu çekice yüklediği manevi kudrettedir de. Bu kudret, sözü kesmek değil, yolu açmak içindir. Bu kudret itaat beklemek değil, sorgulamayı teşvik etmek içindir. Bu kudret aynılığın tekdüzeliğini değil, farklılığın ahenkli birliğini temin etmek içindir. Elbette ki, Büyük Üstat Kral Süleyman'dır. Ne var ki bir farkla. Kralın karşısında teba olur. Büyük Üstad'ın karşısında ise hür Mason vardır. Onun için, “Büyük Üstadın eleştirilemeyeceği”, bütün Masonlara değil, Büyük Üstada söylenmiş bir sözdür: “Ey Büyük Üstat, sen o Masonsun ki, eleştirilmeyecek biçimde davranmak zorundasın!”.

Oswald Wirth Biraderin bir sözü vardır: “Masonluk dünyayı değiştirmeye bir davettir. Ve bu onun gücünün üzerinde değildir. Ama olması gerektiği gibi olması kaydıyla.” Mesleğimize dair bu temel perspektifi paylaştığımızı çok iyi biliyorum. Dolayısıyla, Türk Masonluğu için kurduğumuz hayalleri elbirliğiyle gerçek kılacağımızdan da hiç şüphem yok. Böylece, Masonluğu, olması gerektiği gibi, dünyayı değiştirecek ve böylece mensuplarına, harici alemde başka hiçbir yerde erişemeyecekleri bir aşkınlık ve azadelik hissini veren bir kurum haline getirmenin gururunu da hep birlikte paylaşacağız.

Söylemeye hacet yoktur, bunu sadece Konvan'ı değil, bütün camiayı içerecek şekilde söylüyorum. Bazen Localarımızda bir Kardeşimiz Masonluk hakkında, Masonluğumuz hakkında bir değerlendirme yapıyor ve hemen peşinden başka bir Kardeşimin sesi yükseliyor: “Bu çatı altında bu konuşulmaz”. Hayır, bu çatı altında bu konuşulur. Bu çatı altında Masonluğa dair, Masonluğumuza dair her şey konuşulur. Zira, tekrisimizde bize taahhüt edildiği gibi “Masonluk samimi ve ahlaka uygun olan her kaniya saygı gösterir ve her türlü kişisel düşünceyi hoşgörüyü karşılar.” Üstad-ı Muhteremlerimizin Loca idare üsluplarına karışmak elbette ki üzerime vazife olmaz. Ancak, burada dile getirmeye çalıştığım “Masonluğun gelenekleri ve tüzükleri içerisinde kayıtsız şartsız kardeşlik ve hürriyet” fikrini Loca Kardeşlerine iletebilirlerse müteşekkirim. Her Kardeşimin bilmesini dilerim ki hür Locada hür Mason vardır, nokta. Ve yine her Kardeşimin bilmesini dilerim ki hür Locada hür Mason vardır ifadesinden sonra gelecek hiçbir “ama”ya Türkiye Büyük Locası Büyük Üstadı müsaade etmez.

Bu görüş ve duygular içinde hepinizi Kardeş sevgisi ve muhabbetiyle kucaklıyor, elbirliğiyle sürdüreceğimiz çalışmaların Büyük Locamız, Localarımız, Masonluk alemi ve insanlık için faydalı olmasını Evrenin Ulu Mimarı'ndan tevazu ile niyaz ediyorum.”

Bu konuşmam, görev dönemim boyunca sürekli verdiğim mesajı içeriyordu: “Masonluğun karakteri inisiyatiktir; hürriyet ve kardeşlik, inisiyatik bir kurumun olmazsa olmaz kavramlarıdır; bu kavramları zedeleyecek her uygulama Büyük Üstadı karşısında bulur.” Elbette ki bu mesajımı bütün Kardeşlerimin duymasını istiyordum. Dolayısıyla, benzeri içeriğe sahip; ayrıca “geçmişin kavgaları geçmişte kaldı, artık geleceğe bakma vaktidir” mesajını da veren aşağıdaki levhayı derhal Localarımıza yolladım:

“Sevgili Kardeşlerim,

19 Haziran 2010 tarihinde gerçekleşen Konvanımızla, Türkiye Büyük Locası'nın birinci çekicini teslim almış bulunuyorum. Taşımakla yükümlü olduğum sorumluluğun temelinde, Masonluğun inisiyatik değerlerinin korunmasının yattığının farkındayım. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Locası'nın birinci çekicinin bana verdiği yetkileri, kardeşlik ve hürriyet kavramlarının üzerine titremekte kullanacağımdan emin olabilirsiniz. Bu meyandan olmak üzere,

1. Kardeşlerimin -Masonik üslup içerisinde- kendilerini kayıtsız şartsız ifade hürriyetinin;
2. Localarımızın -gelenek, tüzük ve ritüellerimiz çerçevesinde- hiçbir müdahale görmeden çalışma hürriyetinin

baş muhafızı olduğumu ifade etmek isterim. Kardeşlerimden ve Localarımızdan dileğim, bu hürriyetlere kendilerinin de sahip çıkmalarıdır. Bu sahip çıkışın, ilkelerde tavizsizlik gerektirdiği aşıkardır. Diğer yandan, en az o kadar aşık olan bir husus da, ilkelerimizin arkasında durma heyecanının bize Kardeş olduğumuzu unutturmaması gereğidir. Bütün Kardeşlerimi, birbirleriyle olan her türlü ilişkide, bu hususa dikkat etmeye davet ediyorum. Unutmayınız ki Masonluk bir fikir kulübü değil, inisiyatik bir Kardeşlik nizamıdır. Kardeşlik

muhabbetini zedeleyecek davranış biçimlerinin bu çatı altında yeri yoktur. Bu vesileyle, Masonlukta görevlerin hizmet makamları olduğunu; başta Büyük Üstatlık olmak üzere bu görevlerden kaynaklanan ezoterik sıfatların birbirimize karşı bir ayrımcılık vesilesi olamayacağını da hatırlatmak isterim.

Mirasçısı olduğumuz geleneğin ihtişamının bilincinde olmak; bu geleneği gelecek nesillere miras bırakmanın sorumluluğunu hücrelerimizde hissetmek zorundayız. Bu bilinç ve sorumluluğa sahip her Kardeşim, sırf Mason olduğu için harici alemde başı dimdik yürüme hakkına sahiptir. Yaşamış olduğumuz sıkıntılı idari süreç geride kalmıştır. Buna benzer bir sürecin çatımız altında bir daha asla yaşanmaması için gereken idari mekanizma reformları en kısa zamanda gerçekleştirilecektir. Bundan böyle, idari meselelerin harici tabiatının Localarımıza ve Masonluğumuza yansması söz konusu olmayacaktır. Localarımız -Üstad-ı Muhteremlerimizin dirayetli yönetimlerinde- Kardeşliğe, sevgiye ve aydınlanmaya koştuğumuz; zor zamanlarımızda sığındığımız yuvamız olmaya devam edeceklerdir.

Velhasıl artık geleceğe bakma vaktidir. Ümitle, heyecanla, inançla...

Kardeş sevgi ve saygılarımla

M. Remzi Sanver

Büyük Üstat”

Kardeşlere yolladığım bu ilk mesajımın önemli bir özelliği, sözlerimi “Kardeş sevgi ve saygılarımla” diye bitirmemdi. Yıllardır Büyük Üstatlar Kardeşlere saygı sunmaktan vazgeçmişlerdi. Gökyüzünün kimbilir kaçını katına yükseltilmiş olan Büyük Üstatlık makamının yeryüzüne indirilmesini, yozlaşan kültürümüzle mücadelemin önemli bir parçası olarak gördüğümünden, işe bu ilk mesajımdaki küçük değişiklikle başladım. Bu değişikliği o kadar çok Kardeşim hemen farkettiler ve memnuniyetle karşıladılar ki yapmayı tasarladıklarımın geniş bir destek bulacağından bir kere daha emin oldum.

Mesajlarımla açıktan karşıma aldığım kültürle mücadelem sadece sözlü olamazdı elbette. Kararlılığımı göstermek için, bu kültürün oluşturduğu statükoyu sarsacak bir adımı bir an evvel atmam gerekiyordu. Yumuşak karnın neresi olduğunu biliyordum: Büyük Görevliler Kurulu’nun yıllardır Masonik hukukun evrensel normlarına ve hattâ cari tüzüklerimize aykırı olarak kullandığı yasama yetkisi. Bunun aklı başında bir insan tarafından savunulabilmesi mümkün değildi. Onun için, ilk iş olarak, Büyük Loca’dan başka hiçbir heyetin Masonik yasama hakkına sahip olmadığını; Büyük Loca dışında yapılan yasamaların bunu yapanın vehminden ibaret olduğun söyleyen aşağıdaki mesajı localarımızla paylaştım:

“Masonluğun temel ilkelerinden bir tanesi olan Loca hürriyeti, Localarımızın Masonik faaliyetlerinde, kendi iradeleriyle oluşturdıkları Büyük Loca Tüzüğü (BLT) ve Localar Genel Tüzüğü (LGT) haricinde hiçbir sınırlamayı kabul etmemeleri anlamına gelir. Başka bir deyişle Localarımız, BLT ve LGT tarafından açıkça men edilmeyen her türlü Masonik faaliyeti göstermekte hürdürler. Bu hürriyeti teyiden, Localarımızın Masonik faaliyetlerini, karşılığını BLT ve LGT’de bulmaksızın sınırlayan her türlü levha içeriğini ve uygulamayı hükümsüz addettiğimi bilginize sunarım.”

Mesajım, Büyük Görevliler Kurulu kararlarıyla Locaların yönetilmesinin kanıksandığı iklime, bir bomba gibi düştü. Statükoyu muhafaza etmek isteyen Kardeşlerim, Büyük Görevliler Kurulu’nun yasama yapmasını açıkça savunamayacaklarından, mesajımın içeriğini Derneğe ait mali ve idari hususlara yaymak suretiyle tahrif ve tahfif etmeye çalıştılar. Personel yönetmeliğini yürürlükten kaldırmış olduğumdan Mason çocuklarının indirimli bağışla tekris hakkını kaldırdığıma uzanan saçma yorumlar silsilesini sabırla dinledim. Bazı Kardeşlerim de Büyük Görevliler Kurulu kararlarını ortadan kaldırdığımı söylediler. Oysa ki Büyük Görevliler Kurulu’nun hangi kararları almaya yetkili, hangilerini almaya yetkisiz olduğu belliydi; benim yaptığım, sadece, yetkisizce alınan kararların yok hükmünde olduğunu söylemekti. Her halükarda, geniş bir Kardeş kitlesi, ne dediğimi ve ne yapmak istediğimi çok iyi anladı ve destekledi. Levham vicdanlarda kabul gördü ve böylece, üç cümlelik bu Büyük Üstat mesajı, Türkiye Büyük Locası’nda Locaların Büyük Görevliler Kurulu kararlarıyla yönetildiği uzun bir devri –sanırım bir daha açılmamak üzere- kapattı.

2. LOCA ZİYARETLERİM

Localara ne sıklıkta devam edeceğim bir merak konusuydu. Seleflerimin bu konuda birbirinden farklı yaklaşımları olmuştu. Localara devam etmeden, ofisimde idari işlere boğularak yaşayamayacağımı zaten beni bilen bilir. Ancak bu kişisel sebebin dışında da Localara gitmem lazımdı. Zira, kırmaya çalıştığım kültürün temel direklerinden bir tanesi olan “Büyük Üstatlığın erişilmezliği” anlayışını yok etmem ve Büyük Üstatlık makamını gökten yere indirmem gerekiyordu. Ayrıca, Kardeşlerin yıkılmış morallerini yükseltebilmem de ancak onların arasında bulunmamla mümkün olabilirdi. Nihayet, hedeflediğim kültürel dönüşümün düşünsel altyapısını hazırlamam gerekiyordu. Masonlukla alakası olmayan usul ve alışkanlıkların yer ettiği; yıllardır temel meseleleri hakkında konuşmayan/konuşturulmayan Türk Masonluğunu düşünsel olarak sarsmadan sorunlarımızı çözemezdik. Dolayısıyla Localara düzenli devama ve hattâ davet edilirse konuşma yapmaya karar verdim.

İlk ziyaretimi, Büyük Üstat seçildikten 5 gün sonra, Bodrum Locası’na yaptım. Yaz aylarında olduğumuzdan, Bodrum mabedi Türkiye’nin çeşitli köşelerinden gelmiş Kardeşlerle tamamen doluydu. Herkes ne söyleyeceğimi bekliyordu. Düşündüklerimi gerçekleştirebilmem için güçlü bir mesaj vermem şarttı. Öyle de yaptım. Büyük Loca tarifimizin yanlışlığından başlayan, dernekçilikle Masonluğu birbirinin içine soktuğumuza uzanan ve Masonluğun saf ve kadim değerlerine dönmemiz gerektiğini ifadeyle neticelenen açık ve sert bir sistem eleştirisi getirdim. Koca mabette iki yüz civarında Kardeşim, soluğunu tutmuş beni dinliyordu. Mesajlarımın Kardeşlerimi gerçekten heyecanlandığı belliydi. Çıkışta aldığım çok sayıda duygu yüklü tepki sonucunda, Bodrum’dan, doğru istikamette olduğumdan emin olarak ayrıldım. Bu yöndeki mesajları Türkiye’nin her köşesinde vermem gerekiyordu.

Öyle de yaptım. Türkiye’de Masonluk nurunun yandığı her köşeye gittim. Masonluğu vatan sathına yaymayı temel misyonlarımızdan gördüğümünden, bilhassa İstanbul, Ankara ve İzmir dışında çalışan Localarımızın yanında olmaya gayret ettim. Her yerde, Masonlukta olması gerekenle olan arasındaki farkı, bu farkı doğuran unsurların tahliliyle birlikte anlattım. Söylediklerimin içeriğinden ziyade, hep birlikte geleceğimiz üzerine düşünüyor ve konuşuyor olmanın önemine inanıyordum. Sistemi sorgulamanın ayıplandığı bir kültürde, ziyaretlerim ve konuşmalarım, camiamız içerisindeki havayı hissedilir biçimde değiştiriyordu. Kardeşlerimin mevcut duruma eleştirilerini rahatlıkla dile getirmeye ve geleceğe güven duymaya başladıklarını görmemek mümkün değildi. Moraller gerçekten yükseliyordu.

Havanın değişmesi, beklediğim eleştirileri de beraberinde getirdi. Bunlardan en çok kulağıma gelen üç tanesi “Büyük statın konuşma yapmaması gereği”, “Verdiğim hürriyet mesajlarının yanlış anlaşıldığı” ve seyahat masraflarının kaynağının sorgulanmasıydı. Birinci eleştiride bir hikmet vardı. Bence de Büyük üstatların konuşma yapmamaları uygun olur. Zira konferans, hür bir tartışma ortamını gerektirir. Konuşmacının Büyük stat olması, tartışma ortamının hr iklimini zedeleme riskini taşır. Bu düşünceme rağmen, dönemin olağanüstü şartları içerisinde, konuşmalarının olumlu etkisinin Büyük statın konuşma yapmasının muhtemel zararlarına açık farkla ağır bastığını düşündüm. İkinci eleştirinin samimiyetine hiç bir zaman inanmadım. İfadesini “Büyük stadım, siz çok doğru söylüyorsunuz ama maalesef Kardeşler sizi anlayamıyor” cümlesinde bulan ve Büyük stadı doğrudan eleştirmektense Kardeşleri eleştirmeyi tercih eden yaklaşıma saygı duymadığımı söylemekle yetineceğim. Mali konuları diline dolayan nc eleştiri ise basit bir zihniyetin tezahryd. Üzüldüm ama kulak arkası ettim.

Fiziken zor dayanılır bir tempo içerisinde Kardeşlerimle her paylaşım imkanını değerlendiriyordum. Bazen bir günde iki şehirde bulunduğum oluyordu. Sadece Localarda konuşma yapmakla kalmıyor, eşli yemeklere gidiyor; çırak sofralarına katılıyordum. Özel hassasiyet gösterdiğim bir konu, gitgide unutmaya başladığımız, stad-ı Muhteremliğin Masonluğun en st ezoterik mertebesi olduğu gerçeğini hatırlatmaktı. “Büyük stat ayağa kalkmaz” icadını daha ilk toplantıda yıkmıştım. Her zaman büyük haz duyarak icra etmiş olduğum stad-ı Muhterem is’ad törenleri vesilesiyle “Büyük stat is’ad yapmaz” icadını da yıkmanın mutluluğunu yaşadım. Bütün bu davranışlarımın sonunda hakkımda söylenen “Büyük statlık makamını ayağa düşürdü” sözünü duyduğum andaki mutluluğumu anlatamam. Amacıma ulaşmıştım. Zira çok iyi biliyordum ki dile getirilen bu rahatsızlığın sebebi, Büyük statlık makamını gökten, eskiden olduğu gibi, yere doğru indirmekte olmamdı.

Loca ziyaretlerimin yarattığı şiddetli etki, kısa süre içerisinde, yaygın ve güçlü bir değişim beklentisini doğurdu. Diğer yandan, göreve başladığım andaki konjonktür, bazı köklü reformları derhal yapmaya hiç de müsait değildi. Büyük stat ve Büyük Görevlilerin yeniden seçileceği 2011 Mayıs’ındaki Büyük Loca Toplantısı’na kadar olan 11 aylık süreyi, bu reformları başarabilmemizi sağlayacak politik ve düşünsel zemini oluşturmak için kullanmam gerekiyordu. Bu durum, yükselen beklentiyle birleşince, ortaya ciddi bir risk çıktı: Üzerime

yapıştırılmaya çalışılan “güzel konuşur ama bir şey yapamaz” yaftası. Bu propagandanın etkili olması ve hakkımda böyle bir algı yaratılması, Kardeşlerin liderliğime olan inancını zayıflatırdı ki bu da beni gerçekten bir şey yapamaz hale getirirdi. Bu riski doğrudan göğüslemem gerekiyordu. Onun için konuyu bizzat ve sürekli olarak gündemde tuttum. Her konuşmamda, 2011 Mayıs ayında gerçekleşecek Büyük Loca Toplantısı’na kadar olan bir yıllık dönemin bir tamirat, değerlendirme ve planlama dönemi olduğunu; gerçek adımları atmaya 2011 Mayıs ayından sonra başlamanın mümkün olacağını altını çizdim. Söylediğim makuldü; Kardeşlerimin nezdinde de kabul gördü.

Konuşmalarım ve duruşumla bu riski gidermiş olduğumu düşünmeme rağmen, çıktığımız yürüyüşten geri dönmenin söz konusu olmadığını kararlılıkla vurgulayan bir Büyük Üstat mesajı yayınlamakta fayda gördüm. Büyük Üstatların her yeni yıl öncesinde geleneksel olarak yayınladıkları mesajı buna vesile bildim ve 2011 yılı kutlama mesajıma aşağıdaki paragrafı dahil ettim:

“Görevime başladığım günden bu yana, Localarımızda dünümüzün muhasebesini yapıyor, yarınlarımız üzerine sohbet ediyoruz. Kardeşlerimin, Büyük Locamızın geleceğini, Masonluk geleneğinin en saf halinin üzerinde yükseltmek yönündeki kararlılıkları beni heyecanlandırıyor. Geçen yıllar içerisinde her nasılsa "Masonik gelenek" adı altında bünyemize yerleşmiş icatlardan süratle arınacağımızı görüyor ve seviniyorum. Bundan böyle kapılarımızın Masonluğun kadim değerlerine aykırı anlayışlara sınıksız kapalı olacağını güçlü bir şekilde hissediyorum. Böyle olunca da, 2011 yılının eşiğinde, Büyük Locamızın ve Türk Masonluğunun geleceğine ümitli bakıyorum.”

Neredeyse bir ayda kaleme aldığım bu kısa mesaj, umduğum gibi, ses getirdi. Bilhassa, çok severek kullandığım “Masonik gelenek adı altında bünyemize yerleşmiş icatlar” ifadesi ciddi tepki çekti. Neydi ki bu icatlar? Masonlukta icat mı olurdu? Hem neyin icat neyin gelenek olduğunu nasıl bilecektik? Ya icatlarla mücadele edelim derken geleneği zedelersek? Bütün bu sorulara, çeşitli vesilelerle muhatap oldum. Sorunun sorulduğu zemine ve tabii ki biraz da içinde bulunduğum ruh haline göre cevap verdim. Başlattığım süreci biraz daha tahrik etmekte fayda gördüğüm zamanlarda – hele ki biraz da hınzır bir ruh hali içerisindeysem- “Masonluktaki en büyük icat Büyük Loca kavramıdır” diye söze başlayıverdim!

Görev sürem boyunca yaptığım Loca ziyaretlerimde verdiğim mesajlardan maksadını aşanlar mutlaka olmuştur. Buna dair aldığım bazı eleştirilerde hikmet olduğunu kabul ediyorum. Konuşmalarımın kafa karıştırdığına dair eleştiri ise yerden göğe haklıdır. Ama zaten ne

yaptıysam kafa karıştırmak içindi. Bütün bu süreç sonunda, Spekülatif Masonluğun üzerinde yükseldiği kadim değerlere dikkat çekip, uyguladığımız Masonluğun gerçek Masonluk olduğundan emin Kardeşlerimi biraz olsun sorgulamaya sevk edebildiysem, ne mutlu bana.

3. TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI GELECEĞİNİ YAPILANDIRIYOR PROJESİ

Loca konuşmalarım, olumlu ve güçlü etkilerine rağmen, önemli bir eksiklik taşıyorlardı: Söylediklerim ilgi de çekse; Kardeşlerimin katkı da yapsalar, yine de konuşmalarımda tek taraflı bir bilgilendirme havası vardı. Oysa ki ben camiada, Kardeşlerin meselelerimize sahip çıktıkları; yanlışları eleştirdikleri; doğru uygulamaları talep ettikleri bir iklim oluşturmaya çalışıyordum. Bunu monolog havasındaki amatör Loca konuşmalarımla sağlayamazdım. Kardeşlerin ellerini taşın altına koyacakları ve daha profesyonelce yürütülecek bir süreci başlatmam şarttı.

Türkiye Büyük Locası Geleceğini Yapılandırıyor Projesi, böyle bir niyetin ürünü olarak ortaya çıktı. Projeyi, 2010 yaz aylarında, 2011 Mayıs ayında Büyük Üstatlığa bir kere daha aday olacağım Büyük Loca toplantısına kadar devam edecek üç ayaklı bir süreç olarak tasarladım. Bu ayaklardan bir tanesi, daha ziyade günlük uygulamalara dair görüşlerin sorulduğu bütün Kardeşlere açık bir anket; ikincisi, Localarımıza tüzüklerimize dair görüşlerinin sorulması; üçüncüsü de çeşitli konulardaki kurum stratejilerinin görüşüldüğü ve her üç Vadide ayrı ayrı gerçekleşecek geniş katılımlı çalıştaylardı.

Projenin ne derecede başarılı olduğu tartışılır. Projeye başladığımız günlerdeki idari iklimimizden kaynaklanan zorluklar, projenin uygulanmasına da yansdı. Gerçi proje bu iklimi ortadan kaldırmak için tasarlanmıştı ama o iklimi yaratan anlayış da projeyi zedelemek için elinden geleni yaptı. Buna benim projenin uygulanışına dair yaptığım birkaç taktik hata da eklenince, projeyi ilerletmek ciddi enerji tüketir hale geldi. Başta hayal ettiğim süratte ve istikamette ilerleyemedik. Buna rağmen projeden çıkan birçok ders ve olumlu sonuç oldu. Bunları paylaşmak isterim:

1. Anketlerden elde ettiğimiz bilgiyi gereken süratte değerlendirip geri dönüşü sağlayamadık. Bu durumu ve buna yol açan sebepleri düşündükçe halâ üzülürüm. Her şeye rağmen böyle bir anketin yapılmış olmasının dahi Kardeşleri ne kadar heyecanlandırıldığını gördüm. Sağlıklı bir yönetim ve güçlü kurumsal aidiyetler için, gerek Loca, gerek Büyük Loca seviyesinde, Kardeşlerinin sesine kulak veren yaklaşımların vazgeçilmezliğini bir kere daha anladım.
2. Localarımızdan, tüzüklerimize dair, tahmin ettiğimin çok üzerinde görüş geldi. Bu, belki de, projenin en verimli ayağı oldu. Zira bütün bu görüşler, 19 Kasım 2011

tarihinde kabul ettiğimiz yeni tüzüklerimize kaynaklık ettiler. Bu kitabın ayrı bir bahsi olarak ele alacağım bu tüzük devrimi başarıya ulaştıysa, bunda projenin bu ayağının katkısı olduğunu düşünüyorum. Fakat belki bundan da önemlisi, çok uzun yıllardır ilk defa, tüzüklerimiz Loca düzeyinde tartışıldı. Bu sayede, Locanın, sadece sevgi sohbetleri yapılan bir yer olmadığını; Masonluğumuza dair her türlü konuyu konuşabileceğimiz bir zemini teşkil ettiğini hatırlamış olduk.

3. Çalıştaylar çok başarılı geçti. Katılımcılardan –ki bu üç Vadide toplam 500 civarında Kardeşler- büyük memnuniyet ifadesi ve teşekkür aldık. Çalıştay raporları, daha sonraki idari faaliyetlerimize ve bilhassa oluşturduğumuz gayrimenkul stratejisine yol gösterdiler. Çalıştaylarda çok sayıda konuyu bir arada ele almak verimi bir nebze düşürdü ama o günün olağanüstü şartları bunu gerektiriyordu. Ancak, bu yöntemin, bundan sonra, olağan dönemlerde kurumsal stratejik kararları alırken de kullanılmasında büyük fayda gördüğümü söylemek isterim.

Projeyi olağan bir idari ortamda, daha uzun bir zaman dilimine yayarak uygulayabilseydik çok daha verimli olurdu ama o dönemde bu mümkün değildi. Açıkça söylemek gerekirse, benim için bu proje, kendi olmaktan ziyade, içinde bulunduğumuz dönüşüm mücadelesinde kullandığım ve Mayıs 2011’den sonra yapmamızı planladığım köklü değişikliklere zemin teşkil edecek bir avadanlıktı. Bu görevini de mükemmelen yerine getirdi.

4. TEKE TEK PROGRAMINA ÇIKIŞIM

Görev dönemimin en çarpıcı olaylarından bir tanesi 19 Ekim 2010 akşamı, Türkiye'nin çok seyredilen programlarından biri olan Teke Tek'te Fatih Altaylı'yla yaptığım dört saati aşkın canlı röportajdı. Benden önce de basın önüne çıkan Büyük Üstatlar vardı elbette ancak televizyonda bu kadar uzun bir canlı yayına çıkmak; üstelik bunu yakın zaman önce Masonluk hakkında çok nezaketsiz bir programın yayınlandığı bir kanalda ve “zor” olarak bilinen bir gazeteciyle gerçekleştirmek tarihimizde bir ilkti. Zaten onun için de program sadece Masonluğumuza değil Türkiye kamuoyuna düşen bir bomba etkisi yarattı. Seyredilme rekorları kırdı. Türkiye'nin her kesiminde günlerce konuşuldu. Habertürk, programı iki defa daha yayınladı. Programın kayıtları, internette çok yüksek erişim kazandı. Ben de böylece Türkiye'nin, küçük de olsa, şöhret sahibi isimlerinden biri oldum!

Programın etkilerini ayrıca değerlendireceğim. Ancak evvela, beni bu programa çıkmaya yönelten saiklerden bahsetmek isterim. Yaygın kanaatin ve aslında normal olanın aksine, kamuoyuna mesaj vermek, bu programı gerçekleştirmeme yol açan sebepler arasında ikincil bir yer alıyordu. Beni tanıyan Kardeşlerim bilirler, “Masonluğun tanıtımı” konusunda geleneksel, hattâ ziyadesiyle muhafazakar bakış açılarına sahibimdir. Bunun, “Masonluğu beğendirmeye ya da savunmaya çalışmak” gibi algılanmasından duyduğum endişe, seleflerimin bu yöndeki teşebbüslerine hep soğuk bakmama yol açmıştır. Tarih ve talih, bu soğuk hattâ bazılarına eleştirel baktığım teşebbüslerden çok daha keskinini bana yaptırdı.

Televizyon programına, bu kısım boyunca anlattığım stratejinin bir parçası olarak çıktım. Yani, aynı Türkiye Büyük Locası Geleceğini Yapılandırıyor Projesi'nde olduğu gibi, benim için program da, kendi olmaktan ziyade, içinde bulunduğumuz dönüşüm mücadelesinde kullandığım ve Mayıs 2011'den sonra yapmamızı planladığım köklü değişikliklere zemin teşkil edecek bir avadanlıktı. Programa çıkmayı üç sebepten kabul ettim:

1. Programın başarılı olması halinde, camiamız içinde yıllardır var olan kamuoyuna mesaj vermek yönünde çok güçlü ve derin bir talebi karşılayacağını görüyordum. O dönemdeki temel çabam Kardeşlerimin morallerin ve motivasyonlarını yükseltmek olduğundan, böyle bir programda Masonluğumuzu başarıyla temsil etmem, buna çok büyük katkıda bulunurdu.

2. Programda başarılı olmam, bazı Kardeşlerimin, sırf değişime engel olmak için, yaşımı ve genel tarzımı bahane ederek liderlik vasıflarım üzerinde tereddüt uyandırma stratejilerini etkisiz kıldı.
3. Yaşadığımız idari kriz ve bunun basına yansımalarından sonra Türk kamuoyuna bir açıklama borcumuz vardı. Bunu hiçbir şey olmamış gibi sessizlikle geçiştirmek kabul edilemezdi. Program, Masonluğa dair sorulabilecek genel soruların yanı sıra, bu özel olayı da kamuoyu önünde göğüslemeye vesile olabilirdi. Üstelik, bunun başarıyla göğüslenmesi, bu olayın camiamız içerisinde yarattığı gerginlikleri de yumuşatabilirdi.

İyi bir program yapabileceğime dair kendime güveniyordum. Riskin büyüklüğünün elbette ki farkındaydım: Ağzımdan çıkabilecek maksadını aşan bir ifade, sadece beni değil bütün camiamızı mahcup edebilirdi. Ancak, bazen kontrol edemediğim egom o noktada bana, bunca yıllık Masonluk birikimimle, böyle bir programda sorulup da biçimsiz cevap vereceğim hiçbir şey olmayacağını düşündürttü. Ben akademisyen değil miydim? Ne biliyorsam onu anlatacaktım. Bilmediğime de “bilmiyorum” diyecektim. Bu yaklaşım bana gayet doğal geldi ve programa çıkmayı kabul ettim.

Programın kesinleşmesi ve tarihinin tespitiyle birlikte, işin zorluğunu hissetmeye başladım. Program tarihi yaklaştıkça, heyecanım ve gerginliğim gitgide artıyordu. Üstelik, programa çıkacağımın duyulmasıyla birlikte, camiada da belirli bir endişenin olduğunu görmek moralimi iyice bozuyordu. 19 Ekim 2010 akşamı, Habertürk’ün Taksim’deki binasından içeri, gerekirse ertesi gün Büyük Loca’ya istifamı sunmaya hazır ve tarihimize “beceriksizce yaptığı televizyon programından dolayı görevden ayrılmak zorunda kalan Büyük Üstat” olarak geçmeye razı bir şekilde girdim.

Neyse ki buna hiç gerek kalmadı. Programın başından sonuna çok rahat ve konulara hakimdim. Doğrusu, canlı yayındaki beş saatin nasıl geçtiğini anlamadım bile. Aralarda temas ettiğim Kardeşlerimden ve yakınlarımdan aldığım çok olumlu sinyallerin moralimi yükseltmesiyle, iyice rahatlamış ve açılmıştım. Stüdyodan ayrıldığımda, çok mutlu ve huzurluydum. Eve sabah dört sularında geldim. Yaşadığım duygusal travma uyumama müsaade etmediğinden, bilgisayar başına oturdum ve programın erken yansımalarını takip etmeye çalıştım. Facebook’a girdiğimde yüze yakın Kardeşimin profil resminin gönye-pergel olduğunu gördüm. O anda, içimden “oldu bu iş” dedim.

Meğer sandığımdan çok fazlası olmuş! Programın camia içindeki etkileri umduğumun çok üzerindeydi. Günler boyunca, her gittiğim Locada coşkuyla karşılandım. Çalışanlarımızdan, Kardeşlerimizin ailelerine uzanan bir yelpazede, aldığım içten teşekkür mesajlarının ardı arkası kesilmedi. Ayrıca kimseden de eleştiri almadım. Sanırım camia içerisinde programın başarısı ve faydasına dair ittifaka yakın bir mutabakat oldu. Program vasıtasıyla camianın moralini yükseltme ve liderliği perçinleme hedeflerim, beklediğimden çok üzerinde gerçekleşmişti. Ne var ki hayal dahi edemeyeceğim derecede ve güzellikte ortaya çıkan bir başka sonuç, programın kamuoyuyla ilişkilerimize yaptığı etkiydi. Türkiye'nin her köşesinden ve her kesiminden çok miktarda ve çok olumlu yansımalar aldım. Sosyal medyayı etkin kullandığımdan insanlar bana kolay da ulaşıyorlardı. Gelen destek ve takdir mesajlarından şaşkına dönmüştüm. Türk kamuoyunun geniş bir kesimi için rahatsızlık veren bir muamama olan Masonluk, gizemi bozulmadan, erişilir hale gelmişti. Programın yayınlandığı günden bu satırları yazdığım ana kadar geçen her gün, sokaktaki vatandaşımızın yaklaşımından kamu otoriteleriyle olan ilişkilerimize; üyeliğe başvuru sayısındaki artıştan, Localarımızın olmadığı şehirlerden gelen Mason olma taleplerine uzanan bir yelpazede, programın olumlu etkilerini gördüm.

Programa çıkmakla ciddi bir risk almıştım; bunun çok ciddi bir geri dönüşü oldu. Sanırım, görev sürem boyunca yaptığım her şey unutulsa bile bu hatırlanacak.

Sayesinde, Türkiye tarihine kalacak bir program yaptığımız Fatih Altaylı'ya şükran borçluyum. Çok sorulduğu için söylüyorum: Kendisi Galatasaray'dan ağabeyim olmakla birlikte, şahsen tanışmamız program vesilesiyledir.

Şunu da söylemeden geçemeyeceğim ki bu yaşadığım tecrübeden çıkarttığım önemli bir ders oldu: Kamuoyuna verilecek yerinde ve doğru mesajların hedefine ulaşması pekala mümkünmüş. Dolayısıyla, Büyük Loca'da yönetim sorumluluğu taşıyan Kardeşlerin de kamuoyuyla ilişkileri muhafazakar saiklerle ihmal etme lüksleri yokmuş. İleride ayrı bir bölümde ele aldığım bu konunun önemini Büyük Üstat olduktan sonra anladım. Ne derler, taç giyen baş... !

5. BÜYÜK GÖREVLİLER KURULU İLE İLİŞKİLERİM

Bu dönemde Büyük Görevliler Kurulu ile ilişkilerimin ayrı bir bölüm ayırmaya degecek ilginçlikte olduğunu düşünüyorum. İdari süreçlerdeki en yakın mesai arkadaşlarım olacak Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerimin neredeyse tümü, Büyük Üstatlık görevine getirildiğim seçimde, benim dışımdaki adayları desteklemişlerdi. En yakın mesai arkadaşım olacak Büyük Sekreterimiz ise, benimle birlikte Büyük Üstatlığa aday olan Kardeşlerden biriydi. Bu duruma, yıllardır, Büyük Görevliler Kurulu'nun sistem içindeki yerine dair almış olduğum eleştirel pozisyon da eklenince, Büyük Görevliler Kurulu ile ilişkilerim, göreve başladığım dönemin en kritik dönemeçlerinden bir tanesi oldu. Temel ilkelerimden taviz vermem söz konusu olamazdı. Ancak, zaten gerginliklerden yıpranmış camiamızın, bir de Büyük Üstat-Büyük Görevliler Kurulu kavgasına tahammülü yoktu. Üstelik, huzuru tesis etmek üzere göreve başlamış bir Büyük Üstadın, yeni gerginliklere yol açmasının yaratacağı çelişkiyi de taşımam kolay değildi.

Bu, benim açımdan o kadar zor bir ikilemdi ki nasıl bir stratejinin doğru olduğunu bir türlü hesaplayamadım. En sonunda, neticede Kardeşler arası bir ilişkiye dayanan bu konuda, hesapsızlık ve stratejisizliğin en doğrusu olduğuna karar verdim. Ben vicdanen doğru bulunduğumu yapacaktım. Mesai arkadaşlarımın da öyle yapacaklarına güvendim. Öyle de oldu.

Zannederim ki Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerim için bir açıdan kolay, bir açıdan zor bir Büyük Üstat oldum. Kolaylığım, kişisel ilişkilerdeki tarzımdandı. Kimseyi itmedim; herkesi kucakladım. Göreve seçilirken beni desteklememiş olan Kardeşlerime bunu hiç hissettirmedim. Aslında, bu konuyu kendi aklıma bile getirmemek için elimden geleni yaptım. Diğer yandan, aldığım düşünsel pozisyonlar, bazı Büyük Görevli Kardeşlerimi çok zorladı. Bilhassa, Büyük Görevliler Kurulu'nun sistem içerisindeki yerine dair Localarda yaptığım konuşmaların memnuniyetsizlik yarattığını görüyordum. Bu konuşmalarımın, içinde bulunduğumuz dönemle ilgili ya da kişisel algılanmaması için elimden geleni çabayı sarf ettim. Neticede yaptığım bir sistem eleştirisiydi. Üstelik, sadece Büyük Görevliler Kurulu'nun değil, Büyük Üstadın da sistem içerisindeki yerini eleştiriyordum. Böyle dahi olsa, yıllardır başka türlü bir anlayışla yetişmiş ve bu anlayışla Büyük Loca Görevlisi olmuş birçok Kardeşim için bu kabullenmesi kolay bir durum değildi. Bu süreç içerisinde, bazı Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerimi ikna etmeyi başardım. Ne var ki ikna olmayanlar bile, mesajlarımın yarattığı rüzgarın kısa zamanda camiaya ne kadar olumlu bir iklim getirdiğini görecekti.

basirete sahiplerdi. Ayrıca hepsi de Büyük Locamızın menfaatlerini kendi kişisel anlayışlarının önüne koyacak olgunlukta Kardeşler olduklarından, söylediklerim akıllarına yatmasa dahi, akışın önünde durmadılar. Doğrusu ya ortada da önünde durulamayacak kadar güçlü bir akış vardı zaten.

Aslında yaşadığımız, Masonluğun gerçek manada devreye girmesiydi. Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerimle aramızdaki yıllara dayanan samimi Kardeşlik hisleri ve hukuk, idari anlaşmazlıklara ağır bastı. Hep birlikte ve ortak bir sorumluluk hissiyle, Türk Masonluğuna elbirliğiyle hizmet etmekle görevlendirilmiş Kardeşler olduğumuzun bilinciyle hareket etmeyi başardık. Birbirimize karşı tereddütlerimiz kısa sürede ortadan kalktı. Bu durum, Büyük Görevliler Kurulu toplantılarının iklimine de yansdı. Uzun zamandır olmadığı kadar huzur dolu toplantılar gerçekleştirdik. Elbette ki sürecin her anı çok kolay ve yumuşak geçmedi. Ancak, bir yıldan kısa bir zaman zarfında, ilkelerimden taviz vermeksizin Büyük Görevliler Kurulu'nun güvenini kazanmıştım. 19 Haziran 2010 tarihindeki seçimlerde Büyük Görevliler Kurulu'nun neredeyse tümü tarafından desteklenmeyen Büyük Üstat, 7 Mayıs 2011 tarihindeki yeniden adaylığında aynı kurulun neredeyse tümü tarafından destekleniyordu.

6. YENİDEN SEÇİLMEM

Büyük Üstatlığa başlamamdan itibaren gelişen sürecin yarattığı iklimde, Localardaki desteğimin her geçen gün arttığını hissediyordum. Yapmaya çalıştıklarımın yaygın olarak benimsendiği aşıkardı. Bunlara muhalefet edenler de bu iklim içerisinde bunu yüksek sesle dile getirmemeyi tercih ediyorlardı. Türk Masonluğu'nun uzun yıllardır gördüğü en rahat Büyük Üstat seçimine gittiğimiz belliydi. Yeniden seçileceğimden hiçbir şüphem yoktu. Hattâ bir ara seçime tek aday olarak gireceğimi düşünmeye başlamıştım. Gerçi öyle olmadı ama iki Kardeşimin daha aday oldukları seçimin ilk turunda, benimle birlikte aday olan Kardeşlerimin sert eleştirileri altında, oyların yüzde doksana yakınıyla seçildim.

Büyük Locam değişim yönünde ortaya net bir irade koymuştu. Yeni dönem, bu iradenin gereğinin yapılacağı bir dönem olacaktı. Derhal, bunu hissettirecek güçte bir konuşmayla, Büyük Loca'ya hitap ettim:

“Sevgili Kardeşlerim,

İlk Spekülatif Masonlar, inisiyasyon kültürünü Operatif Masonluğun sembolleriyle harmanlamak suretiyle, insanlık tarihinin en önemli entelektüel hareketlerinden bir tanesine vücut verdiler. Bu hareket, hürriyet, kardeşlik, eşitlik, akılcılık, aydınlanma, sevgi, sadakat ve samimiyet gibi, insanın muhtaç olduğu değerlerin üzerinde yükseldi. Onun için de, ortaya çıkışının ilk döneminde, insanlığın düşünsel kremasını bünyesinde barındırdı. Dünyanın önde gelen biliminsanları, sanatçıları, filozofları ve devlet adamları, Masonluğun sinesinde buluştular.

Bugün Masonluk bu profilin uzağındadır. Dünya Masonluk panoramasına baktığımızda, Spekülatif Masonluğun üzerinde yükseldiği değerlerin bir kısmının artık telaffuz dahi edilmediği, bir kısmının da sözde kaldığı bir kimliğin gitgide yaygınlaştığını görüyoruz. Bunun sonucu, entelektüel elitten gitgide uzaklaşan; sıradanlığın hakim olmaya başladığı; anlamsız bir unvanlar ve sıfatlar hiyerarşisinden ibaret kalmaya yönelen bir Masonluk anlayışıdır. Kardeşlerim, yirmi birinci asır Masonluğu kadim değerlerine geri dönemezse, ya var olmayacak ya da, daha kötüsü, adı kalacak ama içi boşalacaktır.

Sevgili Kardeşlerim,

Dünya Masonluğunu yakından tanıyan bir Kardeşiniz olarak, Türkiye Büyük Locası'nın, bu kadim değerlere geri dönüşü gerçekleştirme potansiyeline sahip az sayıda büyük locadan bir tanesi olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bu potansiyel, fiile çevrilmelidir. Büyük Locamızın birinci çekicini emanet aldığım 19 Haziran 2010 tarihinden

bu yana attığım her adım bu istikamettir. Bugünkü Konvanımızın verdiği mesaj, yürüyüşüme daha kararlı devam etmem yönündedir. Mesaj alınmıştır, Büyük Üstat gereğini yapacaktır.

Büyük Üstadın gereğini yapması şarttır ama yetmez. Birazdan yeni dönemin Büyük Görevlilerini belirleyeceğiz. Büyük Görevli Kardeşlerimin, Masonluğunun kadim değerlerine uygun bir yönetim anlayışını benimseyeceklerinden şüphem yoktur. Önümüzdeki dönem içerisinde, Büyük Görevliler Kurulu, tüzüklerimizin kendisine tanıdığı yetkiler dairesinde çalışacaktır. Bu yetkilerin fazlalığı ya da azlığı tartışabileceğimiz bir konudur. Her halükarda, bu yetkilerin içerisinde Masonik yasama yoktur. Büyük Görevliler Kurulu, Konvan'dan başka hiçbir heyetin tespit edemeyeceği Masonik yasalarımızın yani tüzüklerimizin uygulanmasına nezaret etmekle görevli ve yetkilidir. Onun için, Büyük Görevli Kardeşlerime, bu nezaretin haricinde, "Localarımızın işlerine karışmayın" demiyorum, "karışmayı düşünmeyin" diyorum. Aynı şekilde, Loca davetiyeleri yayınlanırken, Vadi sekreterliklerince yapılabilecek tek değerlendirme, tüzüksel uygunluk değerlendirmesidir. Bu değerlendirmeyi yapacak Kardeşlerime, Masonluğun ve Büyük Locamızın temel ilkelerine uygunluk kıstası haricinde, "konuşmaların başlığına ya da içeriğine müdahale etmeyin" demiyorum, "etmeyi düşünmeyin" diyorum.

Aziz Kardeşlerim,

Temel bir Masonik hukuk prensibi olarak, Localar, Büyük Loca Anayasası tarafından men edilmemiş her türlü Masonik faaliyeti göstermekte hürdürler. Buradan Üstad-ı Muhteremlerimize sesleniyorum. Locanızın Masonik yönetimini, Büyük Loca Tüzüğü ve Localar Genel Tüzüğü'ndeki esaslar çerçevesinde sürdürürken, kaynağını bu tüzüklerden almaksızın önünüze çıkartılacak her engel, karşısında sadece sizi değil, beni de bulacaktır. Size verdiğim bu kayıtsız desteğe bağlı bir de talebim var: Locanızı Spekülatif Masonluğu var eden anlayışla yönetmeniz. Bazen -sagolun, varolun, eksik olmayın- soruyorsunuz bana "Büyük Üstat senin için ne yapabiliriz?" diye. İşte ricam budur: Hürriyeti, kardeşliği, aklı, sevgiyi, şefkati, samimiyeti Locanızda hakim kılınız; Kardeşlerinizin Localarında kendilerini evrenin hiçbir yerinde hissedemeyecekleri kadar hür, aydınlık, sevgi içinde ve güvenli hissetmeleri için elinizden gelen çabayı gösteriniz. Zira Masonlukta Loca esastır ve siz bu iklimi Localarımızda hakim kılmadıkça, Büyük Üstadın çabalarının hiçbir manası yoktur.

Sevgili Kardeşlerim,

Hazır Spekülatif Masonluğu var eden değerlerden bahsederken, sistemimizde bu değerlere aykırı birer yara olan duran iki sorunu hemen burada çözmeyi diliyorum. Bunlardan birincisi, mali konuların gitgide artan bir şekilde, Kardeşliğimizin üzerine çıkar hale gelmesidir. Eğer bir Kardeşimiz bile mali güçlük içinde bulunduğundan dolayı aidatını ödeyemiyor ve gayrimuntazam ilan ediliyorsa, bu, tarih önünde hepimizin taşıyacağı ağır bir sorumluluktur. Localarımızdan ricam, önümüzdeki dönem içerisinde, matriküllerinde kayıtlı tek bir Kardeşin dahi mali imkansızlık dolayısıyla bu işleme muhatap kalmadığından emin olmaları; bu yönde en küçük bir tereddüt uyandığında bunun Masonik gereğini yerine getirmeleridir. Bu gereğin yerine getirilmesinde maddi güçlüklerle karşılaşacak Localarımızın Üstad-ı Muhteremlerinin konuyu benimle paylaşmaları halinde, sahip olduğum yetkileri Masonik değerlerimizin yüceltilmesi yönünde kullanacağım şüphesizdir. Zira, Türkiye Büyük

Locası, zor günler yaşayan Kardeşlerine bu kadarcık olsun sahip çıkacak manevi ve maddi kudrete elbette ki sahiptir.

Sistemimizi yaralayan ikinci bir husus, Büyük Locamız bünyesindeki yayınların dağıtımının düzenlenmesine dair yönetmeliktir. Büyük Loca, hangi yayınları kendi kanallarıyla dağıtıp dağıtmayacağına karar vermekte elbette ki serbesttir. Diğer yandan, yayınların dağıtımını tekelinde tutma hakkına sahip değildir. Ayrıca, bir yayını basılmadan önce görmeyi talep etmenin adı da -eskiden beri ve dünyanın her yerinde- sansürdür. Bu yönetmelik, kullanabileceğim en hafif tabirle, Büyük Locamıza yakışmamaktadır. Kaldı ki tüzüklerimiz Büyük Loca'nın Masonik yayınlarına dair yetkiyi Büyük Üstada vermiştir. Dolayısıyla bu yönetmeliğin bazı kısımları, tüzüklerimiz ve Büyük Üstatlık yetkileri ile de çelişmektedir. Binaenaleyh, söz konusu yönetmeliği yok addettiğimi ve Büyük Locamız bünyesindeki yayınlara dair her türlü sorumluluğu bizzat üstlendiğimi bilginize sunuyorum. Varlığı tüzüklerimizle belirlenen Yayınlar Komisyonu ise önümüzdeki dönem içerisinde, Araştırma Localarımızla koordinasyon içerisinde, yayınların denetlenmesi için değil arttırılması için faaliyet gösterecektir.

Sevgili Kardeşlerim,

Aslında sizlerle paylaşmak istediğim o kadar çok konu var ki. Harici alemle ilişkilerimizdeki gelişmelere dair tafsilatlı bilgi sunabilmeyi arzu ederdim. Bilhassa 19 Ekim 2010 tarihinde çıktığım 4 saatlik canlı yayını takip eden çok olumlu gelişmeleri paylaşabilmeyi isterdim. Aynı şekilde, Büyük Locamızın Masonik dış ilişkilerinden de bahsedebilmeyi isterdim: Kıbrıs'ta ve Balkanlar'da çok güzel gelişmelerin içerisindeyiz. Benzeri gelişmeleri önümüzdeki dönemde Afrika'da da beklemek mümkün. Geçen ay İtalya Muntazam Büyük Locası'nın toplantısında, Kardeş Büyük Localardan bir tanesinin Büyük Üstadı, Büyük Locamızı "Avrupa Masonluğu'nun yükselen yıldızı" olarak tarif etti. Ben de hiç "aman, estağfurullah, o sizin güzel bakışınız" demedim. Çünkü bu bir vakıa. Bu vakıayı, Büyük Locamızın ve Dünya'nın dinamikleri çerçevesinde burada değerlendirebilmeyi çok isterdim. Ama maalesef yapamıyorum çünkü buna vaktimiz yok. Evet, ne acıdır ki Konvan'ın, yani evrensel tarifiyle Türkiye Büyük Locası'nın, kendi varoluş sebebi olan Masonik meselelere sahip çıkmaya vakti yok. Büyük Locayı, "Konvan" adı altında senede sadece bir gün toplayıp, aynı toplantıda hem Masonluk hem dernek işlerini görüşmemizin bedelidir bu. Önümüzdeki dönem içerisinde çözmemiz gereken bir konu, mali idari meseleleri etkin bir dernek genel kurulunda hallettiğimiz; Konvan'ı ise Büyük Loca hüviyetiyle toplayıp sadece Masonik konuları görüştüğümüz; böylece heyetimizin senede iki tam gün fakat farklı kimliklerle toplandığı bir modele geçmektir. Bu model, mali-idari sorunlarımızın daha sağlıklı çözümünü sağlayacağı gibi, Masonik iktidarın tek kaynağı olan Localarımızı da, olması gerektiği şekilde, Masonik yönetimin merkezine yerleştirecektir. Sadece bu yönde bir değişikliği görüşeceğimiz olağanüstü bir Konvan'ı, Ekim 2011'de toplantıya çağıracağım. Aynı Konvan'da, Kardeşlerimizden ve Localarımızdan son bir yıldır gelen görüşler çerçevesinde, mali-idari yapılanmamıza ve bilhassa gayrimenkullerimize dair bazı stratejileri de oluşturabileceğimizi umuyorum. Bunları gerçekleştirebilirsek, sistemimizin temel taşlarını Masonluğun evrensel normlarına uygun biçimde yerine yerleştirmiş oluruz ki bunun üzerine inşaat çok daha kolay olacaktır.

Sevgili Kardeşlerim,

Türkiye Büyük Locası'nın birinci çekicini bana bir kere daha emanet etmekle göstermiş olduğunuz güvene teşekkür ederim. Vermiş olduğunuz büyük desteğin yüklediği ağır sorumluluğun farkındayım. Görev sürem boyunca buna layık olmak için elimden geleni yapacağım. Bu süre, iki yıldır. İkinci bir dönem için Büyük Üstatlık görevine talip olmam söz konusu değildir. Bu iki yıl boyunca mevzuatta neyi ne kadar değiştirebileceğimizi şu anda bilemiyorum, buna birlikte karar vereceğiz. Diğer yandan, 11 aydır yürümekte olduğumuz istikamette kat edeceğimiz iki ilave senenin, geri dönüşsüz bir yönetim kültürü kırılmasını getireceğini; ve halefime, gücünü unvan ve sıfatlardan alan yönetim zihniyetlerinin tasfiye edilmiş olduğu bir Türkiye Büyük Locası devredeceğini şimdiden müjdeleyebilirim.

Aziz Kardeşlerim,

İdari görev sürem iki yıldır ama dile getirdiğim bu değerlere olan takipçiliğim yaşadıkçadır.

Hepinizi Kardeş sevgi ve saygılarımla kucaklıyorum.”

Sanırım o gün toplantıda bulunan herkes, Türk Masonluğu'nun, bir büyük dönüşümün arefesinde olduğunu anlamıştı.

7. YENİ TÜZÜKLERİMİZİN KABULÜ

Masonik idari sistemimizin belkemiğini teşkil eden tüzüklerimiz, üç önemli sebepten, bize yıllardır yol gösteremez hattâ yanlış yol gösterir durumdaydı²:

1. Büyük Loca'nın tarifi yanlıştı. Bu, aslında, savaşın niye kaybedildiğini soran komutana verilen "barut bitti" cevabıdır. Büyük Loca'nın mutlak iktidarı temsil ettiği söylenen bir sistemde Büyük Loca tarifiniz yanlışsa, bunun sistem içerisinde yanlış bir yetki dağılımını da beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. Nitekim öyle de olmuştu. Locaların temsilcilerinden oluşan ve Locaların ortak iradesini yansıtan Büyük Loca, "Konvan" adı altında, nereye işaret ettiği bir türlü anlaşılamayan soyut bir büyük loca tarifinin organı haline getirildiğinden, iktidarını Büyük Üstat ve Büyük Görevliler Kurulu ile paylaşır hale gelmişti. Zaten, Kardeşler arasındaki yaygın algı da, Büyük Görevliler Kurulu'nun Büyük Loca olduğuydu. Dolayısıyla, iktidarın gitgide Büyük Üstat ve Büyük Görevliler Kurulu'na kaydığı yukarıdan aşağıya bir yönetim anlayışı sisteme hakim olmuştu. Buna bağlı olarak, aslında sistemin temel taşı olan Localarımız Masonik idarede söz haklarını kaybetmiş, sadece sevgi sohbetlerinin yapıldığı yerler haline gelmişlerdi. Özetle, Loca'dan Büyük Loca'ya giden Masonik örgütlenme modeli bizim tüzüklerimiz tarafından tersine çevrilmiş ve Büyük Loca'dan Loca'ya giden bir yönetim kültürü sistemimize hakim olmuştu.
2. Masonik konular ile Derneği ilgilendiren harici konular tüzüklerimizde içiçe geçmişti. Dernek tüzüğü fiilen kullanılmaz olmuş; Derneğe dair meseleler Büyük Loca Tüzüğü'ne dahil edilmiş; Dernek Genel Kurulu hukuki bir şekil şartının sağlanmasından ibaret hale dönüşmüş; Büyük Loca'nın toplantısı "Konvan" adı altında hem Masonik meselelerin hem Dernek meselelerinin görüşüldüğü mutant bir zemin haline gelmiş; böylece ne doğru düzgün Büyük Loca Toplantısı ne de doğru düzgün Dernek Genel Kurulu yapamayan bir yapıya dönüşmüştük. Masonluk ve Dernek kavramlarının bu içiçe geçmişliğine bağlı olarak Dernek meseleleri Masonik kavramlarla çözülmeye çalışılır hale gelmiş; bu durum Büyük Üstat ve Büyük Görevliler Kurulu'na vehmedilen mutlak Masonik iktidarla bir araya gelince, ortaya, akçalı meselelerde bile hesap vermeyebileceği düşünülen bir Dernek Başkanı ve

² Tüzüklerimizi bu hale getiren tarihi sürecin tahlili bu kitabın konusu olmadığından burada ele almayacağım.

Dernek Yönetim Kurulu anlayışı çıkmıştı. Nitekim, yakın zamanlarda yaşadığımız acı idari sürecin kaynağında da bu anlayış vardı.

3. Tüzüklerimiz, yıllar içerisinde parça parça yapılan değişikliklerden dolayı kavramsal bütünlüklerini kaybetmişlerdi. Her metnin bir mantık örgüsü olur. Tüzüklerimizde bu yok olmuştu. O kadar ki, Localara dair, Localar Genel Tüzüğü içerisinde olması gereken hükümleri, Büyük Loca Tüzüğü içerisinde bulur hale gelmiştik.

Temel kavramsal tarifleri yanlış yapılmış ve mantıksal çelişkilerle dolu bir sistem içerisinde doğru iş yapmak mümkün değildir. Zaten gelmiş olduğumuz acı noktanın baş sorumlusu da kavramsal tariflerimizdeki çarpıklıktı. Elbette ki bunların düzelmesiyle her şey birden bire düzelmeyecekti ama bunları düzeltmeden de doğru bir yönetim, hattâ Masonluk kültürünü yerleştirmek mümkün değildi. Onun için tüzüklerimizi düzeltmek birinci ve temel işimiz olmalıydı. Ne var ki bu metinlerin gelmiş oldukları noktada tadil edilerek düzeltilmeleri mümkün değildi. Ortadan kaldırılıp, yerlerine doğru ve tutarlı kavramlarla kaleme alınmış; mantık örgüsü sağlam tüzüklerin benimsenmesi gerekiyordu.

Bunun çok zor ve iddialı bir iş olduğunu söylemeye hacet yoktur. Bilhassa büyük locanın tarifi meselesi, bu kavramı yanlış benimsediğimiz 1970'lerden bu yana camia içerisinde önemli bir tartışma ve gerginlik konusuydu. Zira kavramın doğru tarif edilmesi, sistem içerisindeki yetkileri, Büyük Görevliler Kurulu'ndan Localara doğru kaydıracaktı. Dolayısıyla kavram üzerindeki gerginlik, aslında bir Masonik iktidar mücadelesinin gerginliğiydi.

Elbette ki bu gerginliği yaşama riskini almak zorundaydım. Zira Büyük Loca tarifini düzeltmeden Masonluğumuzu doğru anlayıp uygulayamamamız bir yana, Dernek ve Masonluk işlerini de birbirinden ayırabilmemiz mümkün değildi. Onun için öncelikle, hattâ acilen, bu işe giriştim. Daha 7 Mayıs 2011 tarihinde, yani yeniden seçildiğim günkü Büyük Loca toplantısında, tüzüklerimizi yenileyeceğimizi ve bunun için olağanüstü bir Büyük Loca toplantısı düzenleyeceğimi ilan ettim.

Başlayacak tüzük yenilemesi sürecinde, Localardan yaygın destek alacağımdan şüphe etmiyordum. Önemli olan Büyük Görevliler Kurulu'nu ikna edebilmemdi. Tüzük değişikliği nitelikli çoğunluk gerektirdiğinden, Büyük Görevliler Kurulu'nun muhalefet ettiği bir önerinin reddedilme riski yüksekti. Kaldı ki kabul edilse bile, bunun ağız tadı olmazdı. Aslında Büyük Görevliler Kurulu'ndan kategorik bir muhalefet beklemiyordum. 5. bölümde anlattığım üzere

ilişkilerimiz normalleşmişti. Kaldı ki camia yeni bir döneme girmiş; ben de Büyük Görevli Kardeşlerim de yeni seçilmiştik. Üstelik Locaların desteği de çok güçlü olarak arkamdaydı. Buna rağmen, Büyük Görevli Kardeşlerimin bu süreci başlatmaya çekinebileceklerinden endişeliydim. Zira, Türk Masonluğunda son zamanlardaki bütün kapsamlı tüzük değişikliği teşebbüsleri hüsrarla sonuçlanmış; bu da doğal olarak bu teşebbüste bulunan Büyük Üstat ve Büyük Loca Görevlileri'nin Masonik idari kariyerleri için hayırlı olmamıştı. Benim gündeme getirdiğim ise, kapsamlı bir değişiklik olmaktan öteye, eski tüzüklerin ortadan kaldırılmasıydı. Buna teşebbüs etmek, Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerimin Masonik idari kariyerleri açısından ciddi bir riski almaları anlamına geliyordu. Bunu yapmaları için benim liderliğime güveniyor olmaları lazımdı. Gerçekten güveniyorlar mıydı? Ayrıca, önereceğim değişiklikler yetkilerini kısıtından, bundan ne kadar hoşlanacaklarından da emin değildim. Bütün bu sorular kafamı kurcalıyordu.

Bu satırları yazarken dahi süren bir mahcubiyet hissim var. Zira, bu tereddütlerimin hiçbirini gerçekleşmedi ve Büyük Görevliler Kurulumuz bu süreci daha ilk günden güvenerek, inanarak ve cesaretle destekledi. Hemen altı adımlı bir çalışma programı hazırladık. Buna göre

1. Ben, Loca görüşlerinden yararlanarak, temel kavramları evrensel normlara uygun yeni bir tüzük metni hazırlayacaktım.
2. Bu metin, her üç Vadinin yönetim kurullarınca değerlendirilecek ve "Büyük Üstat hazırladı" demeden acımasızca eleştirilecekti.
3. Her üç Vadiden gelen Büyük Loca Görevlilerinden oluşan küçük bir komite benim hazırladığım metni Vadi yönetim kurullarından gelen görüşler çerçevesinde revize edecekti.
4. Revize edilmiş metin ilk Büyük Görevliler Kurulu toplantısında görüşülüp bu defa Kurul tarafından revize edilecekti.
5. Kurul tarafından revize edilen metin Vadi Danışma Kurullarına sunulacaktı.
6. Vadi Danışma Kurullarından gelen görüşler ilk Büyük Görevliler Kurulu toplantısında değerlendirilip metin buna göre yeniden revize edilecek ve nihayet Büyük Loca'ya sunulacaktı.

Programı hazırladığımızda 2011 Mayıs ayı içerisindeydik. Kolay olmasa da, bütün bu işleri 2011 yılı içinde yetiştirmeye karar verdik. Zira, 2011 Kasım ayında Localarımızda seçimler vardı ve Aralık itibarıyla Büyük Loca'nın kompozisyonu değişecekti. Aslında bunun sonucu

etkileyeceğini düşünmüyordum çünkü bu konuları bir yıldır Localarda konuşuyorduk ve gelecek dönemin Üstad-ı Muhteremleri de sorunlara aşinaydılar. Yine de Büyük Loca toplantısını, Loca seçimlerinden önce yapmayı önemsedim. Zira mevcut Üstad-ı Muhteremler, oluşan tecrübeleri ve konulara hakimiyetleriyle, sürecin savrulmaya başlaması halinde buna daha rahat mani olurlardı. Ayrıca, neredeyse tümü bu tarihi dönüşüm sürecine öylesine destek vermişlerdi ki bunun gerçekleşeceği toplantıda Üstad-ı Muhterem olarak bulunmamaları haksızlık olurdu. Neticede, yukarıdaki altı adımlı planı uygulamaya ve olağanüstü Büyük Loca toplantısını 19 Kasım 2011'de düzenlemeye karar verdik.

Birinci adımı, daha 2011 yılı başında, Localardan gelen görüşlerin akabinde zaten atmıştım. Elimin altında bitmiş addedeabileceğim bir metin vardı. Sunacağım ilk metnin uzlaşma arama süreçlerinde törpüleneceğini bildiğimden, bunu biraz sivriltiltim ve vadi yönetim kurullarına sundum. Böylece planımızı uygulamaya başladık. Planın uygulanma süreci son derece olumlu ve yapıcı gelişti. Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerimin samimi heyecanları gözlerinden okunuyordu. Elbette ki her konuda aynı fikirde değildik ama Türk Masonluğunun geleceği için çok olumlu olacağına inandığımız bir işte ortak akla ulaşmaya çalışıyorduk. Süreci yönetirken, evrensel doğrulardan taviz vermemeye ama her kararın uzlaşıyla alınmasına dikkat ettim. Kardeşlerim de bu konuda son derece yardımcıydı. Hiç kimse kendi doğrusunda ısrarcı olmadı. Yine de zor bir süreçti ve ortalarına doğru bazı noktalarda uzlaş sağlamakta tıkandık. Birkaç defa, olağanüstü Büyük Loca toplantısını ertelemek gündeme geldi. Hattâ, bir seferinde, biraz da hızlı ilerleyememenin getirdiği moral bozukluğuyla, ben de bu fikre sıcak baktım. Ancak, toplantının ertelenmesinin, beklentilerin çok yükseldiği bir ortamda, büyük bir yılgınlık yaratacağının hepimiz farkındaydık. Bu noktada, azmimiz galip geldi ve sağlıklı olduğuna inandığımız bir çözüm bulduk: Uzlaşmakta zorlandığımız konular temel kavramlara değil uygulamaya dairdi. Oysa temel hedefimiz temel kavramların yerli yerine oturtulmasıydı. Uygulama her zaman değiştirilebilir, düzeltilebilirdi. Onun için 19 Kasım toplantısına, üzerinde uzlaştığımız konuları getirmeye; diğerlerini ise bir sonraki Büyük Loca toplantısında ele almaya karar verdik. Bu, benim için tatmin edici bir sonuçtu çünkü uzlaşmayı önemsiyordum ve tüzüklere dair temel sorunları çözmekte uzlaşmıştık.

Planımızı bu yaklaşımla uyguladık; öngördüğümüz takvime yetiştirdik ve yeni tüzüklerimizi 19 Kasım 2011 tarihli Büyük Loca toplantısına, benim imzamlı yayınlanan aşağıdaki takdim yazısıyla, sunduk:

“Sevgili Kardeşlerim,

Kardeşlerimizin yaygın şekilde bilgilerinde olduğu üzere, Masonluğun yasaları, yazılı olmayan yasalar ve yazılı yasalar olmak üzere iki kaynaktır. Yazılı olmayan yasalar, Kardeşlik geleneğimizin kadim usul ve örfündedir. Bu yasaların bağlayıcı gücü ve etkisi, Kardeşlerimizin vicdanlarında ortak kabul görmüşlükleri ve devam ettirilmelerine ilişkin ortak inançtır.

Masonluğun yazılı yasalarını, evrensel yazılı yasalar ile yerel yazılı yasalar olarak iki ayrı başlıkta derlemek olasıdır. Operatif Masonluğun eski yükümlülükleri, kadim Landmarklar ve Anderson Anayasası, Masonluğun evrensel yazılı yasalarının başlıca kaynağını oluşturmaktadır. Masonluğun yerel yazılı yasaları ise, o ülkede yaşanan Masonluğun kendine özgülüğünden doğan yazılı mevzuattır.

Türkiye Büyük Locası, Masonluğun evrensel yazılı kaynakları olan eski yükümlülüklerle, Landmarklara ve Anderson Anayasası'na dayalı Masonluk anlayışını sürdürmenin yanı sıra, kendi tarihinden ve Masonluk yetkisinden gelen Masonik yasa yapma, yaptığı yasayı değiştirme ve yerine yenisini koyma yetkisinin mutlak hakimi olarak da asırlık tarihi içinde önemli bir birikimin sahibidir.

Yasalarda, duyulan gereksinimler yönünde zaman içinde değişiklikler yapılması doğaldır. Ancak, bu değişikliklerin gerçek bir gereksinimden doğması ve bir faydayı karşılaması gerekir. Masonik hukuku oluşturan mevzuatta da zaman içinde değişikliklerin yapılması kaçınılmaz hale gelmişse, şüphesiz bu değişikliklerin yapılması gerekecektir. Ancak bu gereksinim ve değişiklik, elbette, Büyük Locamızın, Kardeşliğimizin ve Kardeşlerimizin yararını çoğaltmalıdır.

Bugün yürürlükte bulunan Büyük Loca Tüzüğü'nün kökeni, 1 Eylül 1974 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Tüzüğü'ne uzanır. 1974 Tüzüğü'nde 24 Nisan 1982, 30 Ekim 1992, 22 Nisan 2000, 9 Aralık 2006, 10 Mayıs 2008 ve 23 Mayıs 2009 tarihlerinde muhtelif değişiklikler yapılmıştır.

Bugün Localar Genel Tüzüğü adıyla kullandığımız Localara ilişkin Masonik yasa ise 30 Nisan 1972 tarihinde kabul edilerek 1 Eylül 1972 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1972 Tüzüğü'nde 24 Nisan 1982, 27 Nisan 1985, 24 Ekim 1992, 22 Nisan 2000, 11 Aralık 2004, 17 Aralık 2005, 9 Aralık 2006, 10 Mayıs 2008, 23 Mayıs 2009 ve 7 Mayıs 2011 tarihlerinde birçok değişiklikler yapılmıştır.

Gerek Büyük Loca Tüzüğü'nde yapılan, gerekse de Localar Genel Tüzüğü'nde yapılan sayısız değişiklikler, duyulan güncel ihtiyaçları karşılamak gibi olumlu etkilerinin yanı sıra, tüzüklerimizdeki dil birliğinin ve kavramsal bütünlüğün bozulması gibi olumsuzluklara, hattâ çelişik hükümlerin oluşmasına neden olmuştur. Ayrıca, Büyük Loca Tüzüğü ve Localar Genel Tüzüğü'ndeki birçok düzenlemenin gereksiz yinelenmeler içerdiği de hepimizin bilgisindedir.

Nihayet ve belki de hepsinden önemlisi, kökeni aslında 1950’li yıllara giden Masonik yasa yapma ve yenileme sürecimizin bizi getirdiği noktada, temel Masonik kavramlarımızın tüzüksel tarifi, dünya normlarının dışına çıkmıştır.

Büyük Loca kavramına yüklediğimiz anlam bunun en çarpıcı örneğidir. O kadar ki, ilk Büyük Loca’nın kurulduğu 1717 yılından bugüne dünyanın her yerinde, istisnasız herkesin “Büyük Loca” adını verdiği yapıya biz “Büyük Loca” demiyoruz; bizim “Büyük Loca” dediğimiz yapıya ise kimse “Büyük Loca” demiyor. Bunun basit bir terminoloji meselesi olmadığı aşıkardır. Masonik sistemin bu en önemli kavramının tarifinin evrensel normların dışına çıkması, diğer temel kavramlarımıza da sirayet etmiş; bunun neticesinde sistemimiz içerisindeki Masonik ve idari yetki dağılımı kendimize özel bir hale gelmiştir. Son yıllarda yaşadığımız acı idari süreç, bu kendimize özel Masonik yönetim anlayışının bir neticesidir.

Dünya standartlarında büyük bir Masonik entelektüel birikime sahip olan Büyük Locamızın, Masonik yönetim süreçlerinde de evrensel normları yakalaması gerekmektedir. Bunu, mevcut tüzüklerimizi tadil ederek düzeltmenin mümkün olmadığı ortadadır. Yarım yüzyıla yaklaşan hizmet süreleriyle görevlerini fazlasıyla yapmış olan tüzüklerimizin artık tarihteki onurlu yerlerini almalarının ve Masonluk tarihçilerinin hizmetine sunulmalarının zamanı gelmiştir. İhtiyacımız olan, evrensel norm ve tariflere uygun, kendi içinde kavram bütünlüğüne sahip yeni bir tüzüktür. 19 Kasım 2011 tarihli Konvanımıza arz edilen Büyük Loca Tüzüğü, mevcut mevzuatımıza göre, bu yönde büyük bir ilerlemeyi teşkil etmektedir.

Önerilen tüzükteki en önemli değişiklik, Büyük Loca kavramının evrensel normlara uygun olarak -yani halihazırdaki Konvanımızın tarif edildiği şekilde- tarif edilmesidir. Buna bağlı olarak,

1- Masonik sistemimiz içerisindeki çeşitli organ ve kurulların yetkilerinin tarifi evrensel normlara uygun hale gelmiştir. Şöyle ki:

- Önerilen evrensel tarifiyle Büyük Loca (Konvan), Locaların ortak iradesini yansıtan heyet olarak, Masonik yasa ve ritüellerin tespitinde herhangi bir belirsizliğe yer bırakmayacak şekilde, tek yetkili hale gelmiştir. Buna bağlı olarak Locaların Masonik faaliyetlerinin Büyük Loca (Konvan) kararı olmadan kısıtlanmasının önü kapanmıştır.
- Büyük Loca (Konvan) toplantılarına Localar tarafından gündem maddesi önerilmesi kolaylaştırılmıştır.
- Üstad-ı Muhteremler Danışma Kurulları daha etkin hale getirilmiş; bu kurulların senede en az iki defa Büyük Üstadın hazırladığı gündemle genişletilmiş olarak toplanmaları tüzüksel teminat altına alınmış; ayrıca bu kurullara Büyük Loca (Konvan) ve Büyük Görevliler Kurulu toplantılarına gündem maddesi önerme imkanı tanınmıştır.

- Büyük Üstad'ın, "Masonluğun yüksek menfaatleri bahis konusu olduğu vakit uygun gördüğü tedbirleri alma ve uygulama" yetkisinin, bu tasarrufun Büyük Loca (Konvan) onayına sunulma keyfiyetini de beraberinde getirmesi tüzüksel teminat altına alınmıştır.
 - Büyük Üstadın, Kardeşleri Büyük Loca (Konvan) onayına sunmadan harici aleme iade yetkisi kaldırılmıştır.
 - Büyük Görevliler Kurulu'nun tüzük yorumlama yetkisinin Büyük Loca (Konvan) onayına sunulma keyfiyetini de beraberinde getirmesi tüzüksel teminat altına alınmıştır.
- 2- Dernek Genel Kurul toplantısı ile Büyük Loca (Konvan) toplantısı arasındaki kavram kargaşası giderilmiştir. Böylece, Derneğe ait meselelerle Masonluğa ait meseleleri birbirinden ayırabilmenin kavramsal zemini hazırlanmıştır. Şöyle ki
- Büyük Loca (Konvan) evrensel Masonik yetkilerine kavuşturulurken, Dernek Genel Kurulu'nun mali ve idari yetkileri Büyük Loca'nın (Konvan'ın) yetkileri arasında zikredilmemiştir.
 - Büyük Görevliler Kurulu'nun Masonik yürütme organı sıfatıyla sahip olduğu yetkilerle, Dernek Yönetim Kurulu sıfatıyla sahip olduğu yetkiler, bu ayırım gözetilerek kaleme alınmıştır.
 - Büyük Üstad'ın geleneksel Masonik yetkileri korunurken, tek başına Dernek Yönetim Kurulu yetkilerini (daha sonra Büyük Görevliler Kurulu'nun onayına sunmak kaydıyla dahi olsa) kullanma yetkisi kaldırılmıştır.
 - Komisyonlar da Masonik ve idari karakterlerine göre ayrılmış, Masonik komisyonlar (Yasalar Komisyonu, Ritüel Komisyonu, Dış Obediyanslarla İlişkiler Komisyonu), Büyük Üstat eliyle doğrudan Büyük Loca'ya (Konvan'a); idari komisyonlar ise Büyük Görevliler Kurulu'na bağlanmıştır. Ayrıca, başkanları tüzük tarafından belirlenen birkaç istisnai komisyon haricinde, komisyon başkanlığı yapmak için Büyük Görevli ya da Önceki Büyük Görevli olma şartı kaldırılmıştır.
 - Mali hükümler (aidat muafiyetleri, Mason çocuk ve torunlarına indirimli giriş başışı hakkı, Localara senede bir hariciyi giriş başışı olmaksızın tekris etme hakkı) Dernek tüzüğüne dahil edilmiştir.
- 3- Büyük Loca Tüzüğü'ndeki Localara ait hükümlerle Localar Genel Tüzüğü hükümleri arasında var olan tekrarlar ve çelişkiler ortadan kaldırılmış, böylece hem bu durumun yarattığı kavram ve uygulama karmaşaları giderilmiş, hem de dünya normlarına uygun tekil bir temel Masonik yasaya kavuşulmuştur.

Sevgili Kardeşlerim,

Masonik mevzuatımızdaki bu temel kavramsal ve yapısal değişikliklere rağmen, geçmişten bugüne süzülerek gelen birçok uygulamamız muhafaza edilmiştir. Ancak, Localarımızdan gelen yoğun taleplere bağlı olarak

- Büyük Görevliler Kurulu üyeliği süresi üst üste üç dönemle kısıtlanmıştır;
- Büyük Görevliler Kurulu'na aday adayı olmak için Büyük Loca (Konvan) üyesi olma şartı kaldırılmış;
- "Büyük Loca Müfettişi" ifadesi "Büyük Loca Gözlemcisi" olarak değiştirilmiş ve Büyük Loca gözlemcilerinin Üstad-ı Muhtereme ve Loca çalışmalarına müdahil olamayacakları hususu güçlendirilmiş;
- Yeni Locaların daha güçlü olmalarını sağlayabilmek amacıyla birçok Büyük Loca'da var olan "Geçici Loca" kavramı sistemimize dahil edilmiş ve yeni kurulan Locaların beratlarını almadan evvel bir müddet Geçici Loca olarak faaliyet göstermeleri şartı getirilmiş; ayrıca Loca kuruluşunda yetki Büyük Üstat ve Büyük Loca'ya (Konvan'a) verilmiş;
- Locaların belirli bir Kardeş sayısı altında düştüklerinde kapanma şartları kolaylaştırılmış ancak Localara, kendi arzularıyla birleşme imkanı tanınmış;
- Loca Görevlisi seçimlerine yumuşak bir kademelendirme sistemi getirilmiş;
- Katılmış üyelik kavramı kaldırılmış;
- Eğitim Localarının işlevleri açıklığa kavuşturulmuş;
- Büyük Hasenat Emimi'ne Büyük Loca'ya (Konvan'a) Hasenat raporu sunma görevi ve yetkisi verilmiş, böylece Hasenat kavramının Büyük Loca bünyesinde güçlendirilmesinin kavramsal zemini oluşturulmuştur.

Ayrıca, uygulamada zorluk ya da belirsizlik yaratan yahut Büyük Görevliler Kurulu toplantılarının gündemini anlamsız yere işgal eden birçok husus giderilmiştir. Bunlar arasında,

- Büyük Görevliler Kurulu seçimlerinde her seferinde tartışma yaratan oy verme usullerindeki belirsizlik giderilerek, her Vadide, Vadinin kontenjan sayısı kadar adaya oy verme şartı getirilmiştir.
- Büyük Loca Tüzüğü hükümleri bağlayıcı olduklarından ve Localar her halükarda Büyük Loca Tüzüğü'ne aykırı faaliyet gösteremeyeceklerinden, Loca iç tüzüklerinin Büyük Görevliler Kurulu tarafından onaylanma şartı kaldırılmış; iç tüzüklerin yürütülmesi, Üstad-ı Muhteremlere bırakılmıştır. Böylece, Büyük Görevliler Kurulu'nun önemli mesaisini alan bir konunun haline çalışılmıştır.

- Locaların ortak çalışma yapma esaslarındaki belirsizlik giderilmiştir.
- Açık toplantılara dair temel hükümler tüzük hükmü haline getirilmiştir.
- Af kavramının tanımı gereği, Büyük Üstadın af yetkisinin, cezayı sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldıracağı hükmü getirilmiştir.
- Kınama cezasının yedi yıl sonra ortadan kalkacağı hükmü getirilmiştir.
- Haysiyet kurulu üyelerinin Locaların belirleyeceği adaylar arasından seçilme şartı kaldırılmış, böylece çok daha geniş bir Kardeş grubuna bu görevleri yapabilme imkanı tanınmıştır.
- İhdas edildiğinden bu yana bir işlev göremediği tespit edilen Vadi Şikayeti Uzlaştırma Kurulları kaldırılmıştır.
- Merkezi özelliğe sahip alanlarda (Dış Obediyanslarla İlişkiler, Ritüel, Yasalar) Vadi komiteleri; yerel özelliğe sahip alanlarda (lokal, sağlık) Büyük Loca komisyonları kaldırılmıştır.
- Araştırma Localarının üzerindeki Masonik araştırma komisyonu kaldırılmış; Araştırma Locaları'nın faaliyet esasları dünya normlarına uygun olarak tarif edilmiştir.
- Komisyon ve komitelerin çalışma usulleri genel esaslara bağlanmış ve böylece Büyük Görevliler Kurulu'nun yıllardır süregelen komisyon/komite yönetmeliği hazırlama/güncelleme mesaisi sonlandırılmıştır.
- Büyük Sekreterliğin üyelik hükümlerine dair yıllardır süregelen ihtiyaçları (Localar arası dosya devri hükümlerinin belirlenmesi; geri çekilen harici tekliflerine dair daha sonra yapılacak işlemlerin belirlenmesi; üyelik işlemlerinde Büyük Sekreter'e - itiraza açık- yorum yetkisi tanınması) giderilmiştir.
- Kardeşliğimize önemli hasarlar veren LGT 99A maddesinin hükümleri kaldırılmış, buna mukabil 35 yılını doldurmuş Kardeşlere talepleri üzerine mali mükellefiyetlerden muafiyet getirilmiş; ayrıca Dernek Yönetim Kurulu'na zaruret içinde bulunan Kardeşlerin (Masonik ve harici yaşları ne olursa olsun) mali mükellefiyetlerini kaldırma/azaltma yetkisi verilmiştir.
- Kardeşlere, genel hukukun bir gereği olarak, aidat borçlarını ödememiş olsalar dahi (geri dönüşte borçlarını ödemek kaydıyla) istifa hakkı tanınmıştır.
- Aidat borcu dolayısıyla üyelikten ayrılan Kardeşlere getirilen ve dünyanın hiçbir yerinde bu durumdaki Kardeşler için kullanılmayan "gayrimuntazam" nitelemesi kaldırılmış, bu Kardeşler (geri dönmek için borçlarını ödeme şartı farkıyla) istifa etmiş Kardeşlerle aynı statüye getirilmişlerdir.

- İstifaen ayrılmış Kardeşlerin geri dönüşteki bekleme süreleri kısaltılmış; borçlu Kardeşlerin üyeliğe geri dönüşlerindeki borç tahsil esaslarındaki belirsizlik giderilmiştir.
- Üstad-ı Muhterem’e, devamsız görevliyi (devamsızlığı objektif şartlarla tarif ederek) görevden alma yetkisi tanınmıştır.
- Görevdeyken ceza alan Kardeşlerin durumları açıklığa kavuşturulmuştur.
- Mevcut mevzuatımızın bazı yerlerinde “Hürmason” bazı yerlerinde “Mason” olarak kullanılan ifadede birliğe gidilmiş, Türkçe’de -Batı dillerinin aksine- bu iki kavram arasında fark olmadığı ve halihazırda daha yaygın kullanıldığı için “Mason” tabiri tercih edilmiştir.
- Tüzüğün imlasında, ritüellerimizde kısaltılarak kullanılan bize özel kelimelerin büyük harfle yazılması; bunun haricinde Türk Dil Kurumu’nun imla kurallarının benimsenmesi yolu seçilmiştir.

Nihayet, Dernek tüzüğümüz, Büyük Loca yasalarında yapılması önerilen bu değişikliklere paralel şekilde gözden geçirilmiş ve uzun yıllardır sürdürdüğümüz Masonik kavramlarımız ile harici mevzuatı uyumlandırma çabalarımız yeni ve önemli bir aşama kat etmiştir.

Sevgili Kardeşlerim,

Gelenekleri olan bir Kardeşlik kurumunun temel mevzuatında yapılacak köklü değişiklikler, genel bir mutabakat aranmasını gerektirir. Danışma Kurulları’ndan gelen görüşleri hassasiyetle değerlendirerek ve Büyük Görevliler Kurulu’nun ittifakıyla oluşturulan metin, doğal olarak, hiçbir Kardeşin ideali değildir. Diğer yandan, mevcut mevzuatımıza göre çok büyük ilerlemeler kaydetmekte ve Türk Masonluğu’nu yirmi birinci yüzyıla taşıyacak bir sürecin temel taşlarını yerleştirmektedir. Her halükarda, bu tespitim, Kardeşlerime vicdani bir baskı oluşturmamalıdır. Büyük Üstad’ın vazifesi doğru bildiğini söylemektir. Nihai karar ise Kardeşlerimizin olacaktır.

Kardeş sevgi ve saygılarımla

M. Remzi Sanver

Büyük Üstat”

Doğal olarak, benim ilk hazırladığım metinden Büyük Loca’ya sunduğumuz metne ulaştıran süreçte, gitgide belirginleşen bir muhalefet ortaya çıktı. Bunu bekliyordum. Zira gerçekleştirmeye çalıştığımız tüzük yenilemesi, görev süremin ilk yılındaki mesajlarımla ortaya koyduğum anlayışın temel yasalarımıza dahil edilmesi anlamına geliyordu ki bu da statükonun sarsılması demektir. Statüko da haklı olarak sesini yükseltti. Tüzüklerin ilk

versiyonlarını görüştüğümüz esnada mırıltı halinde başlayan itiraz, Danışma Kurulları ve Büyük Loca Toplantısı'nda açık bir karşı koyuşa dönüştü.

Bu karşı koyuşa Localardan destek gelmeyeceğini biliyordum. Üstelik Büyük Görevliler Kurulu da tek vücuttu. Yine de, değişikliğin nitelikli çoğunluk gerektirmesi beni endişelendiriyordu. Bu noktada oylama usulü kritik önem kazandı. Devrim mahiyetindeki bu değişikliğin, tüzük maddelerini tek tek görüşmek suretiyle gerçekleştiremeyeceği ortadaydı. Zira, yüzlerce maddelik bir metni bu usulle görüşmek, günlerce sürececek bir toplantıyı gerektirirdi. Yapılması gereken, bütün paketi bir seferde oylayıp kabul etmektir. Değişikliğe muhalefet eden Kardeşlerim böyle yapmamam için bana haber gönderiyorlardı. Niyetlerinin metni madde madde görüştürüp, sonu gelmeyecek görüşmelerle süreci bloke etmek olduğunu hissediyordum. Ayrıca, belli ki, her şeyin bir seferde oylanması halinde, büyük bir devrimin beş dakikada gerçekleşebileceğinden korkuyorlardı. Ne var ki bu korkunun paralelini ben de yaşıyordum. Paketi bir seferde oylayıp üçte iki çoğunluğu bulamamam halinde, bütün emekler beş dakikada heba olacaktı. Üstelik paketi görüştürmeden oylamak, yönetimimiz açısından tepeden inmece bir hava yaratırdı ki bu da pakete desteği azaltabilirdi. Bu endişelerle, paketi bir seferde oylatma kararını almaya cesaret edemedim. Ancak, tüzüklerimizi madde madde görüşerek bir yere varamayacağımız da ortadaydı. Oylama usulüne dair bir strateji geliştirmem elzem hale gelmişti. Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerimle yaptığım istişareler neticesinde, şu stratejiyi benimsemeye karar verdim: Tüzükleri madde madde görüşmeye başlayacaktık. Büyük Loca tarifinin yapıldığı birinci madde bütün değişikliğin kalbiydi. Bununla Büyük Loca'nın temayülünü daha en başta yoklamış olacaktık. Eğer birinci madde benimsenmezse, zaten yapacak bir şey yoktu; benimsenirse de bu ana fikrin kabul gördüğü anlamına gelirdi ki o zaman da, belirli bir safhadan sonra, takip eden maddeleri konularına göre gruplandırarak oylamaya sunabilir ve böylece süreci hızlandırabilirdim.

19 Kasım 2011 günü gerçekleşen Büyük Loca Toplantısı'na bu stratejiyi benimseyerek girdim. Büyük Loca tarifini içeren birinci maddeyi görüşmeye açtım. Muhalef Kardeşlerim, uzun uzun ve sert ifadelerle söz aldılar. Maddeyi oylamaya sundum; sütunların yani Loca temsilcilerinin neredeyse tümünün desteğiyle ve üçte ikiyi çok aşan bir çoğunlukla kabul edildi. Türkiye Büyük Locası'nın, kendi eseri olan devrimin arkasında olduğunu görmüştüm. Bu iradeyi tecelli ettirmek de artık benim vazifemdi.

İkinci maddeye geçtik. Bu madde, sanırım imla hatalarının düzeltilmesi haricinde, eski tüzüklerdeki ilgili maddenin aynıydı. Muhalif Kardeşlerim burada da uzun uzun söz aldılar. Bunun bir blokaj taktiği olduğu açıktı: Zamana oynayıp, görüşmelerin bitirilmemesini sağlamaya çalışıyorlardı. Ne var ki onların göremedikleri ama benim gördüğüm, uzun uzun konuştukça, sütunlardaki Kardeşlerin yüzlerinin karardığıydı. Strateji değiştirmeye karar verdim: Muhalif Kardeşleri uzun uzun konuşturup, sütunlardaki bıkkınlık ve ümitsizliğin zirveye çıktığı anda, “Kardeşlerim, görüyorsunuz bu böyle olmuyor; madde madde görüşürsek Büyük Loca’nın birinci maddeyi kabulle ortaya koyduğu irade tecelli edemeyecek; onun için paketin bütününe oylamak zorundayız” diyerek birinci maddede ortaya konan iradeyi paketin bütününe teşmil etmeliydim. Öyle de yaptım. İki küsur saat sonra, öğle yemeği arasına çok az kala, henüz daha dördüncü maddedeysen ve daha görüşülecek yüz küsur madde varken, sütunlardaki ümitsizlik, hayal kırıklığı ve kızgınlık zirvesine çıktığında, epik bir konuşmayla, muhalefet eden Kardeşlerin bazı sözlerinden de yararlanarak, eski tüzüklerin tümünün ortadan kaldırılmasını ve yenilerinin olduğu gibi kabulünü oya sundum. Beş saniye içinde kalkıp inen eller, Türk Masonluğunda bir devrimi gerçekleştirdi. Bunu destekleyen desteklemeyen herkes şaşkındı. Doğrusu ben de.

Büyük Loca Toplantısının peşinden Localarımıza yolladığım aşağıdaki mesajın, 19 Kasım’ın anlam ve önemini iyi ortaya koyduğunu düşünüyorum:

“Sevgili Kardeşlerim,

Türkiye Büyük Locası’nın 19 Kasım 2011 tarihli toplantısında ortaya koyduğu güçlü irade, sadece Masonik yasalarımızı yenilemekle kalmamış, aynı zamanda, Türk Masonluğunda, Masonik iktidarın Locaların ortak iradesine devredildiği yeni bir dönemi de başlatmıştır. Büyük Locamızın yönetim anlayışında, tarihe altın harflerle geçecek bir dönüşümü cesaret ve kararlılıkla gerçekleştiren Büyük Loca üyesi Kardeşlerimi tebrik ediyorum. Bu yeni yönetim anlayışının temel özelliği, hukukun üstünlüğüdür. 19 Kasım 2011 tarihinden itibaren, Türk Masonluğunda ritüel ve yasa yapma yetkisine sahip tek heyet, Locaların ortak iradesini temsil eden Türkiye Büyük Locası’dır. Büyük Üstat da dahil olmak üzere hiçbir Kardeş, kaynağını yasalarımızdan almayan bir hak ya da yetkiye sahip değildir. Buna bağlı olarak, her Kardeş, hiçbir baskıyla karşılaşmadan, yasalarımızdan kaynaklanan hak ve yetkilerini kullanabilir.

Tüzüksel teminat altına alınan bu ilkelerin kurum kültürümüzün bir parçası haline gelmeleri elbette ki zaman alacaktır. Bu süreçte en büyük sorumluluk, Masonik sistemin belkemiği olan Üstad-ı Muhteremlerimize düşmektedir. Süleyman Kürsüsü’nde oturan Kardeşlerimden, bir yandan Localarının Masonik yasalarımızdan kaynaklanan haklarına sahip çıkarken, diğer yandan Loca Kardeşlerini kendi haklarına sahip çıkmaya teşvik

etmelerini; böylece, Büyük Loca toplantımızdan yükselen ışığı Localarımıza taşımalarını rica ediyorum.

Büyük Locamız bünyesindeki saygınlıkların, Masonik unvan ve sıfatlarımızla değil ama Masonluğun inisiyatif kimliğinin ifadesini bulduğu tek zemin olan Localarımızın ortak iradesine gösterilen saygıyla ölçüleceği bu yeni dönemde, bütün Kardeşlerimin bu ışığın anlamını değerlendireceklerinden eminim.

Kardeş sevgi ve saygılarımla

M. Remzi Sanver

Büyük Üstat”

20 Kasım günü bir zafer havasında toplanan Büyük Görevliler Kurulu'nun gündeminde, ertelediğimiz konulara dair tüzük değişikliklerinin görüşülmesi vardı. Böylesine zor ve psikolojik açıdan yıpratıcı bir süreci başarıyla yönetmiş olan heyetimizde, hemen ertesi gün ikinci bir tüzük değişikliği sürecini başlatma heyecanının olmadığını hemen hissettim. Doğrusu, ben hepsinden daha yorgundum. Takip eden günler içerisinde Vadi Danışma Kurullarında yokladığımız nabız da çok heyecanlı atmayınca, Büyük Görevliler Kurulu'nun takip eden toplantısında, 2012 Mayıs ayında gerçekleşecek olağan Büyük Loca toplantısına tüzük değişikliği önerisi getirmeme kararını aldık. Aslında böylece, görev sürem içerisindeki tüzük değişikliği defterini de kapatmış olduk.

Tabii ki ulaştığımız nokta idealim değildi. Tabii ki tüzüksel uygulamalara dair daha yapacak çok işimiz var. Bilhassa, Büyük Loca'nın kompozisyonu ve toplantı sıklığı, Büyük Üstat ve Büyük Görevliler Kurulu'nun seçim usulleri, vadi-şube ilişkilerinin kavramsal alt yapısı, haysiyet kurullarının çalışma esasları gibi önemli konuları ele alamadığımıza üzgünüm. Buna rağmen, bu bölümün başında, tüzüklerimizi bize yanlış yol gösterir hale getirdiğini söylediğim üç sebebin üçünü de ortadan kaldırdık. Büyük Loca'dan Loca'ya değil Loca'dan Büyük Loca'ya giden Loca merkezli bir yönetim anlayışını temel mevzuatımıza dahil ettik. Üstelik bu kadar köklü bir değişimi, camiayı kırmadan, dökmeden gerçekleştirdik. 19 Kasım 2011, 1909'daki kuruluşumuz ve 1960'lardaki geleneksel Masonluk ilkelerine uyum sağlama sürecimizden sonra, tarihimizdeki üçüncü önemli dönüm noktasıdır. Sanıyorum ki Büyük Locamızın kuruluşundan bu yana ilk defa, temel Masonik kavramların istisnasız doğru tarif edildiği; Dernek işleriyle Masonluk işlerini ayrı zeminlerde halletmeye müsaade eden;

Locaların hürriyetini ön plana çıkartan tüzüklere sahip olduk.³ Yeni tüzüklerimizin, kendi Masonluk anlayışı ve yönetim kültürlerini yaratmaları elbette ki biraz vakit alacak. Onun için, her zaman söylediğim gibi, 19 Kasım'da ne yapıldığının ve bunun nasıl yapıldığının önemi yirmi yıl sonra daha çok anlaşılacak.

³ Yeni tüzüklerimizin kabulünden yaklaşık altı ay sonra yapılan İçişleri Bakanlığı denetiminin raporuna bakıldığında, Dernek tüzüğü ile Masonik yasalarımızın ayrı ayrı ama ahenkle ifadesinde sorun olmadığı görülmektedir.

8. RİTÜELLERİMİZİN ONAYLANMASI

Ritüellerimiz güzeldir ama aynı zamanda sorunludur da. Güzelliklerinin de, sorunlarının da kaynağı aynıdır: Büyük Locamız, 1960'larda, dünyada var olan belli başlı ritüel sistemlerinden birini benimsemektense, farklı ritüel sistemlerini bir araya getirmek suretiyle kendi ritüelini oluşturma yolunu seçmiştir. Ritüellerimizin bu manada "bizim" olmaları, onlara ayrı bir güzellik katmıştır. Diğer yandan, ritüellerimizi oluşturmakta benimsediğimiz eklektik yöntem, çeşitli kavramsal çelişiklere yol açmıştır. Buna bağlı olarak, Büyük Locamız, uzun yıllar boyunca, dünyanın muhtemelen hiçbir büyük locasında görülmeyen sıklıkta bir ritüel tartışmaları iklimi ve ritüel değişiklikleri sürecine gitmiştir. Bu süreç, bazı çelişikleri gidermiş ve ritüellerimizi büyük ölçüde olgunlaştırmıştır. Bununla birlikte kırk yıl boyunca sık sık ve parça parça ritüel değiştirmenin, üstelik bunu sanki tüzük değiştirircesine uzlaşarak yapmanın sonucu olarak da, bazı kavram karmaşaları, ritüellerimizde köklü biçimde yer etmiştir.

Büyük Üstatlık görevine başladığımda, bir şeyi iyi biliyordum. Mevcut ritüellerimizdeki yerleşmiş bazı sorunları ritüel tadilatı suretiyle düzeltmek mümkün değildi. Önümde iki seçenek vardı. Ya sil baştan yeni bir ritüel benimseyecektik, ya da mevcut ritüellerimizi -belki bazı açık maddi hataları düzelterek- olduğu gibi muhafaza edecektik. Bu noktada, muhafazakar bir anlayışı benimsedim. Doğru, tüzüklerimize cüretkar bir şekilde yaklaşmaya kararlıyım çünkü bunlar hukuki metinlerdir ve değiştirilmeleri, son tahlilde, sadece aklın konusudur. Ritüel ise, her şeyden evvel, gönlümüze, duygularımıza, ruhumuza hitap eder. Burada yapılacak köklü değişikliklerin ölçülemeyen bir doğası vardır ve asla öngörülemez olumsuz sonuçlara yol açabilirler. Dolayısıyla, kapsamlı bir ritüel değişikliğini hiçbir surette gündemime almadım.

Diğer yandan, ritüellerimizin, içerikleri dışında, mutlaka halledilmesi gereken bir başka sorunu da vardı: Masonik hukuk açısından meşruiyetleri. Tüzüklerimize göre, ritüelleri kabule yetkili tek heyet Büyük Loca olmasına rağmen, birçok ritüelimiz Büyük Görevliler Kurulu kararıyla kabul edilmiş ya da değiştirilmişti. Bu, tam manasıyla, Locaların karşı karşıya bırakıldıkları bir emr-i vakiydi. Öyle bir noktaya gelmiştik ki bazı ritüellerimizin, ne zaman, hangi heyet tarafından kabul edilmiş olduğunu bile tespit edemiyorduk. Ayrıca, Büyük Görevliler Kurulu'nun ritüel yapıyor olmasının kanıksanması, ritüellerin daha kolay ve sık değiştirilmesine yol açıyordu. Yapmamız gereken, bütün ritüelleri Büyük Loca'nın onayına

sunmaktı. Böylece hem hukuki meşruiyet kazanırlar, hem de konjonktürel kararlarla değiştirilmelerinin önüne geçilirdi. Diğer yandan, bu adımı atmayı anlamlı bulmam için, Localarımızın kendi haklarına sahip çıkma iradesini görmem gerekiyordu. Bu irade olmadan, ritüellere hukuki temel kazandırmak için uğraşmaya değmezdi. Onun için, ritüellerimizi ele almadan evvel, tüzük değişikliği sürecinin sonucunu bekledim.

19 Kasım'ın hemen ertesinde, yeni tüzüklerimiz gereği artık Büyük Üstat eliyle doğrudan Büyük Loca'ya bağlanmış olan Ritüel Komisyonu'nu, mevcut bütün ritüellerimizi,

1. Yeni tüzüklerimizin getirdiği kavramların ve anlayışın yansıtılması;
2. Açık Türkçe hataları ve mantıksal çelişkilerin düzeltilmesi;
3. Yıllar içerisinde parça parça yapılan değişiklikler neticesinde ritüellerimize dahil olan ancak Masonluğumuzun genel kimliğiyle çelişen unsurların ortadan kaldırılması

ile sınırlı kalacak şekilde gözden geçirmekle görevlendirdim. Ritüelleri Mayıs ayındaki Büyük Loca Toplantısı'na sunmayı hedeflediğimden, Komisyon, gece gündüz, büyük bir ciddiyet ve titizlikle çalıştı. Büyük Görevliler Kurulu, Komisyon tarafından gözden geçirilen ritüelleri, hiçbir değişiklik yapmadan ve bir saatten az bir görüşmeyle, 5 Mayıs 2012 tarihinde toplanacak Büyük Loca'ya sunma kararını aldı. Kurulumuz, Ritüel Komisyonu'na güvenmişti. Ritüelleri Büyük Loca'ya benim imzaladığım aşağıdaki takdim yazısıyla sunduk:

“Sevgili Kardeşlerim,

Tüzüklerimiz, ritüel yapma yetkisinin Büyük Locada olduğunu ve devredilemeyeceğini açık biçimde ifade etmektedir. Oysa kullanmakta olduğumuz ritüeller, kimi kısmen kimi de tamamen, Büyük Loca tarafından onaylanmamış metinlerdir. Bu durumun doğurduğu hukuki boşluğu gidermek üzere, ekte takdim edilen

1. Çırak Derecesi Ritüeli
2. Kalfa Derecesi Ritüeli
3. Üstat Derecesi Ritüeli
4. Büyük Loca Toplantısı Ritüeli
5. Üstad-ı Muhterem İsad Ritüeli
6. Loca Görevlileri İsad Ritüeli
7. Matem Ritüeli

8. Yeni Bir Mabedin Tahsisi Ritüeli
9. Yeni Bir Locanın Kuruluşu Ritüeli
10. Kardeşlik Beratı Teati Ritüeli
11. Agap Ritüeli
12. Mezar Başı Ritüeli
13. Temel Taşı Koyma Ritüeli
14. Masonik Protokol
15. Regalyalar, Önlükler ve Bijular
16. Masonik Kısaltmalar Dizini

Büyük Locamızın onayına sunulmaktadır. Onaya sunulan ritüeller, Büyük Loca Ritüel Komisyonu tarafından “mevcudu mümkün olduğunca muhafaza etme” ilkesi ışığında hazırlanmış ve halihazırda kullanmakta olduğumuz ritüellerde

1. 19 Kasım 2011 tarihinde gerçekleştirdiğimiz tüzük değişikliğinin getirdiği kavramların ve anlayışın yansıtılması;

2. Açık Türkçe hataları ve mantıksal çelişkilerin düzeltilmesi;

3. Yıllar içerisinde parça parça yapılan değişiklikler neticesinde ritüellerimize dahil olan ancak Masonluğumuzun genel kimliğiyle çelişen unsurların ortadan kaldırılması

haricinde değişiklik yapılmamıştır. Dolayısıyla, bu gündem maddesinin amacı ritüellerimizi değiştirmek değil, kullanmakta olduğumuz ritüellere ve sistemimiz içerisindeki her türlü ritüelik unsura tüzüksel bağlayıcılık kazandırmaktır.

Büyük Loca Tüzüğü'nün 12. maddesinin kendisine yüklediği "gerekli gördüğü Masonik tedbir ve kararların alınmasını Büyük Locaya teklif etme" sorumluluğunu taşıyan Büyük Görevliler Kurulumuz, 24 Mart 2012 tarihli toplantısında, konuyu Büyük Locamızın takdirine sunmaya oybirliği ile karar vermiştir.

Kardeş sevgi ve saygılarımla

M. Remzi Sanver

Büyük Üstat”

Teklifimize neredeyse hiçbir olumsuz tepki gelmedi. 5 Mayıs 2012 tarihindeki Büyük Loca toplantısına çok sakin bir iklimde gittik. Ritüellerin parça parça kabulü söz konusu olamayacağından, herhangi bir oylama usulü sorunu da yoktu. Büyük Loca, ritüelleri, 1 Eylül

2012 tarihinde yürürlüğe girmek üzere oybirliği ile kabul etti. Bana da kapsamlı bir redaksiyon yetkisini tanıdı.

Bu kararın ritüellerimizin tarihinde bir dönüm noktası olduğunu düşünüyorum. Yakın tarihimizde, belki de bütün tarihimizde ilk defa bütün ritüellerimiz Locaların ortak iradesini temsil eden Büyük Loca'nın onayından geçmiş oldu. Yaklaşık 500 Kardeşin bulunduğu bir toplantıda bunun oybirliğiyle gerçekleşmiş olması ise, bu satırları yazarken dahi içimi titretiyor.

Kabul ettiğimiz ritüeller ne benim idealim ne de muhtemelen hiçbir Kardeşimin. Hepimizin üzerinde uzlaşacağı bir idealin olup olmadığından da emin değilim. Varsa bile, bu ideale ritüelleri sürekli tadil ederek ulaşmanın mümkün olduğunu düşünmüyorum. Sil baştan yeni bir ritüel yapmak konusundaki çekincelerimi de zaten paylaşmıştım. Ritüellerimiz, mükemmel olmasalar da, yılların emeğiyle belirli bir olgunluğa ulaştılar. Üzerlerinde tarihimizin izleri var ve doğrusuyla eğrisiyle bizimler. Yeni tüzüklerimiz altında değiştirilmeleri daha da zorlaştı. Tahminim ve ümidim, bundan böyle, Büyük Locamız bünyesindeki ritüel tartışmalarının sona ereceği ve kırk yılı aşkın bir emeğin neticesinde, nihayet, Türk Ritüellerini oluşturmuş olmamızdır.⁴

Sanırım bu sürece dair görüşlerimi en iyi özetleyen, Büyük Loca'nın 5 Mayıs tarihindeki toplantısının akabinde Localarımıza yolladığım aşağıdaki mesajdır:

“Üstad-ı Muhterem,
Sevgili Kardeşlerim,

Türkiye Büyük Locası, 5 Mayıs 2012 tarihli toplantısında, bütün ritüellerimizi -Büyük Loca ve Loca Görevlilerinin regalya ve bijularını da içerecek şekilde- oybirliğiyle onaylamış ve bunların 1 Eylül 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmelerini karara bağlamıştır. Onaylanan ritüellerle, bu tarihe kadar kullanmakta olduğumuz ritüeller arasındaki fark çok azdır. Esasen kullanmakta olduğumuz ritüeller neredeyse tamamen korunmuş; sadece, yeni tüzüklerimizin kavramsal gerekleri yerine getirilmiş; açık mantık ve dil hataları düzeltilmiş; ve Masonluğumuzun genel kimliğiyle çelişen unsurlar ortadan kaldırılmıştır.

⁴ Büyük Locamızın, 11 Mayıs 2013 tarihli toplantısında, kullandığımız ritüel sistemini resmen “Türk ritüeli” olarak adlandırma kararını vereceğini umuyorum.

Farkların azlığına rağmen, Büyük Locamızın bu kararı büyük önem taşımaktadır. Zira 5 Mayıs 2012 tarihine kadar kullanmakta olduğumuz ritüeller, kimi kısmen kimi tamamen, Büyük Loca tarafından onaylanmamış metinlerdi. Ritüelleri tespit yetkisi sadece Büyük Loca'da olduğuna göre, Büyük Loca tarafından onaylanmamış ritüellerin Localarımız açısından herhangi bir bağlayıcılığı da yoktu. Dolayısıyla, Büyük Locamız, 5 Mayıs 2012 tarihli kararıyla, Localarımızın çok uzun zaman boyunca karşı karşıya bırakılmış oldukları bir fiili durumu ortadan kaldırmış ve ritüellerimize Masonik meşruiyet kazandırmıştır.

Bu tarihi gelişme, 19 Kasım 2011 tarihindeki tüzük değişiklikleriyle açılan ve Locaların yeniden Masonik sistemin merkezine yerleştikleri devrin doğal bir sonucudur. Bundan böyle, Localarımızın ortak iradesini temsil eden heyet olan Türkiye Büyük Locası'nın onayından geçmemiş ritüeller ihtiyari metinler olmaktan öteye gitmeyeceklerdir.

Yeri gelmişken, dünyada var olan ritüel sistemlerinden birini olduğu gibi benimsemektense, kendi ritüellerini oluşturma yolunu seçmiş bir Büyük Loca olduğumuzu hatırlatmak isterim. Bundan neredeyse yarım asır evvel kullanmış olduğumuz bu cesur ve onurlu tercih, doğaldır ki, bünyemizde uzun yıllar süren ritüel tartışmalarına yol açmıştır. 5 Mayıs 2012 tarihinde oybirliğiyle onaylanan ritüellerimiz, bu tartışmalar ve değişiklikler sürecinin yarattığı birikimin bir ürünüdür. Dolayısıyla, 5 Mayıs 2012 tarihi itibarıyla ulaştığımız noktayı, ritüellerimizin tarihi evrimi içerisinde bir olgunlaşma ve durağanlaşma noktası olarak görebileceğimizi de ümit ediyorum.

Yeni ritüellerimizin Masonluğumuz için hayırlı olmalarını Evrenin Ulu Mimarı'ndan diler, Localarımızı ve Büyük Loca üyesi Kardeşlerimi sergiledikleri güçlü duruştan dolayı tebrik ederim.

Kardeş sevgi ve saygılarımla.

M. Remzi Sanver

Büyük Üstat”

9. İFADE HÜRRİYETİNİN TEMİNAT ALTINA ALINMASI

Masonik sistemimize hakim olan yukarıdan aşağıya yönetim anlayışının verdiği büyük zararlardan bir tanesi de, Büyük Locamız bünyesindeki ifade hürriyetinin kısıtlanmasıydı. Localarda neyin konuşulup neyin konuşulamayacağını denetlenmesi; Masonik yayınların ön izne tabi tutulması gibi artık geride bıraktığımız hususlar, camia içerisinde normal addedilir hale gelmişti. İnandırıcı gibi değildi ama insanlık aydınlanmasının temsilcisi olan bu kurumda düpedüz sansür uygulanıyordu ve işin en acı tarafı bu durum kanıksanmıştı.

Bu meseleye ne pahasına olursa olsun neşter vuracaktım. Yıllardır mücadelesini verdiğim ama başarısız olduğum ve doğrusu ya biraz da hınçlandığım bu konuda, Büyük Üstat yetkilerine sahipken, radikal adımlar atmamam söz konusu değildi. Yine de işe sükunetle başladım. Sistemimizde her şey Büyük Üstadın iki dudağı arasında görüldüğünden, yayınların ve Loca gündemlerinin denetlenmesini göreve gelir gelmez de kaldırabilirdim ama yapmadım. Zira, önemli olan, buna yol açan zihniyetin tasfiyesiydi. Yoksa benim kaldırdığımı yarın başka bir Büyük Üstat ihya edebilirdi. Bu konuyu, yapacağımız tüzük değişiklikleri içerisinde sonuçlandırmak ve ifade hürriyetini tüzüksel teminat altına almamız lazımdı.

İlk adımım, bu konuyu mesajlarım ve konuşmalarım ile gündeme getirmek oldu. Umduğum gibi, büyük destek buldum. Kardeşlerim, Voltaire’le aynı sıralarda oturduklarını hemen hatırlayıverdiler. İklim çok müsait olunca, yeniden göreve seçildiğim 7 Mayıs 2011 tarihindeki Büyük Loca toplantısında, yayınların ve Loca gündemlerinin denetlenmesini ortadan kaldırdığımı ilan ettim. Bu, biraz önce söylediğim, “iki dudak arası” yaklaşımıydı. Bunun kalıcı bir çözüm olmadığını biliyordum ama içine gireceğimiz tüzük değişikliği sürecinin başında, bu yolla güçlü bir mesaj vermiş olmayı diledim. Bir de, o ki tüzük değişiklikleri kabul görmezse, bari bu kadarını halletmiş oluruz diye düşünmüştüm.

Ne mutlu ki çok daha fazlasını hallettik. 19 Kasım 2011 tarihinde kabul ettiğimiz tüzüklerimiz, Localarımızın çalışma; Kardeşlerimizin de kendilerini ifade hürriyetini teminat altına almaktadır. Kardeşlerin yayınlarını yahut Locaların gündemlerini denetlemek artık tüzüklerimize aykırı bir davranış biçimidir.

Bu süreçte önemli bir desteği, fikir iklimimize uygulanan baskıdan büyük rahatsızlık duyan Araştırma Localarımızdan aldım. Bu Localarımız zaman içerisinde Loca kimliklerini iyiden iyiye kaybetmişler, Büyük Görevliler Kurulu'na bağlı komiteler haline dönüşmüşlerdi. Üyesi olduğum Mimar Sinan Araştırma Locası içine düşürüldüğü duruma yıllardır isyan ediyor ama sesini duyuramıyordu. Mimar Sinan, Araştırma Localarımızın -dünyanın her yerinde olduğu gibi- Loca haline gelmeleri; Locaların da hür kılınmaları gerektiğini söyleyen Büyük Üstadı hemen ve heyecanla destekledi. Bu desteği entelektüel açıdan çok önemsiyordum. Zira, Araştırma Locası üyesi Kardeşler Masonluğumuzun kanaat önderleriydi. 15 Ocak 2011 tarihinde Mimar Sinan Araştırma Locası'nda yaptığım “Dünya’da ve Türkiye’de Araştırma Locaları” başlıklı konuşma vesilesiyle, bu Kardeşlerime güçlü bir mesaj vermeye çalıştım. Büyük Locamız bünyesindeki Masonik araştırma vizyonu açısından önem taşıdığını düşündüğüm bu konuşmanın özetini burada paylaşmak istiyorum:

“Türkiye Büyük Locası bünyesinde Araştırma Localarımız, sorunlu alanlarımızdan bir tanesidir. Aslında, Araştırma Localarımızın karşılaştıkları sorunlar, sistemimiz içerisindeki genel sorunların bir parçasıdır. Bu genel sorunlarımızın kaynağında, birçok temel Masonik kavrama atfettiğimiz manaların, bu kavramların evrensel normlarından uzaklaşmış olması yatmaktadır. Bu yanlışımızın, Araştırma Localarına da doğrudan bir yansıması mevcuttur: Bugün, bizdeki Araştırma Locası algısı Masonluğun evrensel normlarının dışındadır. Ancak Araştırma Locası Masonluk'ta öyle itici bir güçtür ki, eğer biz Araştırma Localarımızın sorunlarını halledebilsek, bunlar Türk Masonluğu'nun genel sorunlarının çözümünün bir parçası, hattâ dinamosu olabilirler.

Eğer Masonik araştırma üzerine konuşuyorsak, evvela sormamız ve cevaplandırmamız gereken bir soru var: “Masonik araştırma” ifadesindeki “Masonik” sıfatı, araştırmanın yöntemine mi karşılık gelir yoksa nesnesine mi? Başka bir deyişle, “Masonik araştırma” dediğimiz zaman, Masonca usullerle yapılan bir araştırmadan mı bahsediyoruz yoksa Masonluğun, normal akademik araştırma yöntemleriyle araştırılmasını mı kastediyoruz? Bugünkü dünya normları bu soruyu ikinci şekilde cevaplandırmaktadır. Yani, bugün dünyada “Masonik araştırma” denince kastedilen “biz Masonuz, Masonluğun kendisine has usulleri vardır, o usullerle araştırma yapalım” demek değildir. Bugün dünyada “Masonik araştırma” ifadesinden anlaşılan, Masonluğun, normal akademik yöntemlerle araştırılmasıdır. Nitekim, insanlık tarihinin en önemli kurumlarından bir tanesi olan Masonluk, bugün tarihten sosyolojiye; siyaset biliminden psikolojiye, birçok akademik disiplinin araştırma konusudur. Bu araştırmalar, Masonlar tarafından yapıldığı gibi, Mason olmayanlar tarafından da yapılmaktadır. Sözün özü, Mason olma ve Masonluğu yaşamak ile Masonluğu bilimsel yöntemlerle araştırmak birbirinden doğası itibarıyla farklı çabalar. Birincisinin doğası inisiyatif, ikincisinin ise bilimseldir.

Bu tespitin doğal bir sonucu vardır. Masonik araştırmadan kasıt Masonluğun akademik araştırılması ise, burada bir şablonsuzluk ve önyargısızlık esastır. Bilimsel araştırma nasıl yapılıyorsa, Masonluğun bilimsel araştırması da o şekilde yapılmalıdır. Masonluğun bilimsel araştırmasında kullanılacak tek şablon, bilim denen yöntemin

kendi olmazsa olmazlarıdır. Mesela, biz muntazam bir Büyük Loca olarak kadınları tekris etmiyoruz ama Mimar Sinan Locamız Masonluk'ta kadın konusunu araştıramaz dersek, bu anlayışın akademik bir araştırmayla alakası kalmaz. Söz konusu olan bir bilimsel araştırma ise, şablonsuzluk, kısıtsızlık, önyargısızlık ve bilhassa da dışarıdan müdahalesizlik, bunun gerçekleştirilebilmesi için esastır.

Masonlar tarafından yapılan Masonik araştırmanın tarihine baktığımızda, en önemli gelişmenin 1884 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bünyesinde Quatuor Coronati Araştırma Locası'nın kurulması olduğunu görüyoruz. O yıl, dokuz Kardeşimiz, Masonluğu araştırma gayesine yönelik bir Loca kurmuşlar ve Locanın kuruluş gayesinin, Masonluğa dair "hayalci yazıların" dışında bir araştırma anlayışını geliştirmek olduğunu açıkça ifade etmişlerdir. Quatuor Coronati Locası'nın kurulması, Masonluğun akademik bir anlayışla araştırılması ihtiyacının kurumsallaşmasında çok önemli adımdır. Bu Loca, ilk kurulduğu gün olduğu gibi bugün de çok net bir biçimde, başta sorduğum soruya verilecek cevabın ikinci cevap olduğunu söylemekte yani Masonik araştırmadaki "Masonik" sıfatının, araştırmanın yöntemine değil nesnesine tekabül ettiğini kabul etmektedir.

Bu noktada, akla şu soru gelebilir: "Acaba bu Kardeşlerimiz, Masonik araştırma yapmak için niye bir enstitü ya da benzer bir yapılanma değil de bir Loca kurdular?" Sorunun cevabını bilmiyorum ama bir spekülasyon yapabilirim: "Neden Operatif Masonluktan, Spekülatif Masonluğa geçiş sırasında Kabul Edilmiş Masonlar Localara girmişlerdi?" Çünkü Masonluk geleneğinde Loca, insanların, fikirlerini hiçbir baskı altında kalmadan, hiçbir dış etken olmadan ifade edebilecekleri bir zemindir. Dolayısıyla, eğer hür bir zeminde bilimsel araştırma yapacaksanız, bunu gerçekleştirebilmek için bir Locada toplanmak gayet sağlıklı bir çözüm olabilir.

Böyle ya da değil, Quatuor Coronati ile başlayan model beğenilmiş ve yaygınlaşmıştır. Bugün bütün dünyada, Masonik araştırma, Araştırma Locaları'nın bünyesinde gerçekleşmektedir. Yalnız, "Araştırma Locası" dediğimiz zaman, bizdeki yapılanmayı anlamamalıyız. Dünyadaki Araştırma Locaları, aynı bizim Ülkü Locamız ya da Akasya Locamız gibi Localardır. Beratları vardır; bazen bazı istisnalarla da olsa, normal Loca faaliyetlerini gösterme haklarına sahiplerdir. Başka bir deyişle, Araştırma Locaları, doğaları itibarıyla, Büyük Locanın matrikülünde kayıtlı diğer Localardan farklı değildir. Elbette ki işlevsel farklılıkları vardır. Araştırma Locaları tekris ya da terfî yapmazlar; var oluş gayelerine uygun olarak, Masonik araştırma yaparlar. Peki tekris yapamazlar mı? Burada uygulama farklılıkları vardır. Bazı Büyük Localar, Araştırma Localarına tekris yetkisini vermezler; bazılarının da -Quatuor Coronati örneğinde olduğu gibi- tekris yapma hakkı da vardır ama gelenekleri dolayısıyla tekris yapmazlar.

Sözün özü, Araştırma Localarının bir Büyük Locanın bünyesindeki diğer Localardan hukuki statü farkı yoktur ve o Büyük Locanın anayasasına uygun çalıştıkları müddetçe hiç kimse işlerine karışamaz. Maalesef, bizde "Araştırma Locaları", Loca değildir. Mimar Sinan, Anadolu Güneşi veya İVAL, Büyük Görevliler Kurulu'na bağlı komiteler haline getirilmişlerdir. Komite olduğunuz zaman işinize karışan çok olur. Çok üzülerek ifade edeceğim ki bugün, Araştırma Locasında sunulan bir tebliğin içeriğine dışarıdan müdahale edildiği bir noktadayız. Geline bu noktayı sistemin bütününden ayrı değerlendirmek mümkün değil elbette. Yani, "araştırma Localarda yapılır çünkü Locaların işine karışılmaz" diyorum da, Türkiye Büyük Locası'nda Locaların

işine karışılmama durumunun da evrensel normların neresinde olduğunu sorgulamak zorundayız. Maalesef, “Büyük Loca anayasasının çerçevesinde çalıştığı müddetçe hiç kimse Locanın işine karışamaz” ana ilkesi de sistemimiz içerisinde ağır biçimde zedelenmiştir.”

Bu konuşmamda, Araştırma Localarımıza dair paylaştığım vizyonu yeni tüzüklerimizle hayata geçirmiş olmamızın mutluluğunu yaşıyorum. Artık her üç vadimizde, Loca hüviyetine sahip birer Araştırma Locamız var ve her biri de yeni tüzüklerimizin Localarımıza tanıdığı entelektüel dokunulmazlık içerisinde Masonluğa dair bilimsel araştırmalarını yapabilme imkanına sahipler. Bunun olumlu sonuçlarını, son üç yıl içerisinde gerçekleşen yayın sayısında yaşanan önemli artışla almaya başladık bile.

Bu durumu, sadece Büyük Locamız bünyesinde Masonik araştırmanın geliştirilmesi değil, Kardeşlerin ifade hürriyetlerinin korunması açısından da önemsiyorum. Zira, her ne kadar bu hürriyet yeni tüzüklerimizle yasal teminat altındaysa da, bu yasal durumun kurum kültürümüzün bir parçası olması için zamana ihtiyacımız olacak. Bu zamanın mümkün olduğunca kısa olmasında; hele ki 19 Kasım’daki kazanımlarımızdan geri adım atılmamasında, Araştırma Localarımıza, önemli bir rol ve sorumluluk düşmektedir.

Büyük Locamız bünyesinde Loca gündemlerinin, Kardeşlerin Masonik yayınlarının hattâ konuşmalarının, Araştırma Localarının çalışmalarının merkezi yönetim tarafından denetlenmesi anakronik bir durum, büyük bir sistem arızasıydı; giderildi. Kardeşlerimin, uzun yıllar içerisinde büyük mücadelelerle ulaştığımız bu sağlıklı ve Masonluğun değerleriyle uyumlu anlayışa sahip çıkacaklarından eminim.

10. DERNEK YÖNETİMİNİN KURUMSALLAŞMASI

Masonluğumuz, ne mutlu ki, sürekli büyüyor. Bugün, bütçemizle, gayrimenkullerimizle, çalışan sayımızla, muazzam bir örgütüz. Böyle bir yapının, göreve seçtiğimiz yönetim kurullarının amatör mesailerıyla yönetilmesinin artık mümkün olmadığı ortadır. Dolayısıyla, Dernek yönetiminin kurumsallaşması önemli bir ihtiyacımız olarak karşımızdadır. Kurumsallaşmadan kastım, Derneğe ait yani Masonik olmayan mali ve idari konuların profesyonel bir anlayışla, hattâ profesyoneller tarafından yönetilmesi, seçilmiş Dernek yöneticileri tarafından ise denetlenmesidir.

Aslında bu, uzun zamandır gündemimizdeki bir konudur. Yönetimler tarafından çok konuşulmuş, bu yönde iyi niyetli çabalar sarf edilmiş ancak kayda değer adımlar atılamamıştır. Bu söylediğim benim Büyük Üstatlık dönemim için de geçerlidir. Peki neden böyle olmuştur? Şimdi bunu ele almak istiyorum.

Kurumsallaşma, Masonlukla ve Büyük Loca'yla hiç alakası olmayan, tamamen Derneğin haricî karakterli idari işlerine ait bir konudur. Dolayısıyla, bizim Derneğimizin kurumsallaşması ile herhangi bir başka derneğin ya da şirketin kurumsallaşması arasında hiçbir fark yoktur. Tam da bu sebepten, Büyük Loca ile Derneğin birbirine karıştığı bir ortamda, kurumsallaşma çabalarının başarıya ulaşması mümkün değildir. Zira, bu karışıklık içerisinde Derneği kurumsallaştıracakım derken istesenez de istemesenez de Masonluğa dokunursunuz ve profesyonel dünyaya ait kurumsallaşma kavramını Masonluğa dokundurduğunuz anda da Masonik reflekslerimiz –ne mutlu ki- sert tepki verir.

Daha açık ifade edecek olursam, mevzuatımızda temel kavramları yanlış tarif etmiş olmamız yüzünden, Masonluğumuzun üst düzey yönetimindeki Kardeşlerimizin gözünde bile Dernek ve Büyük Loca denk hale geldiğinden, nerenin kurumsallaştırılacağına dair kafalar karıştı. Öyle olunca, kavramı Masonluğa temas ettiren teşebbüslerde bulunuldu. Mesela, kurumsallaşmanın “toplam kalite” adı altında sürdürüldüğü dönemde, her Loca'ya toplam kalite konuşması yapılması yönünde talimat gitmişti! Benim de idari sorumluluk taşıdığım daha sonraki bir dönemde, kurumsallaşmanın bir parçası olarak Loca sancaklarının birörnekleştirilmesini konuşmuştuk! Daha nicelerini verebileceğim bu örneklerin, yıllardır yaşadığımız kavram karmaşasını ortaya koymaya yettiğini düşünüyorum. Neyi

kurumsallaştıracağımızı iyi anlamadan, kurumsallaşmada mesafe alamamış olmamız ise son derece doğaldır.

19 Kasım 2011, kurumsallaşma çabalarımız açıdan da tarihi bir gündür. Yeni tüzüklerimizle Dernek Genel Kurulu ile Büyük Loca Toplantısının birbirinden kati surette ayrılması; Büyük Loca Tüzüğü'nün Derneğe ait konulardan arınması; Dernek Tüzüğü'nün işlev kazanması, Dernek ve Büyük Loca'yı kavramsal düzeyde ayırmak açısından çok önemli gelişmelerdir. Artık kurumsallaşmanın kavramsal çerçevesi çok daha belirgindir. Bundan sonra yapmamız gereken, bunun içinin doldurulmasıdır. Görev sürem bu konuda ilerleme kaydetmeye yetmediğine üzgünüm. Bütün adımlarımı belirli bir mantık sırasına göre atmaya çalıştım. Tüzükleri düzeltmeden kurumsallaşmaya çabalamanın beyhude olduğunu görüyordum. Yeni tüzüklerimizin kabulünden sonra önceliği ya ritüellere ya kurumsallaşmaya verecektim; ilkini tercih ettim. Ritüellerin kabulünden sonra sıra kurumsallaşmaya geldiğinde ise dönemimin sonuna yaklaşmıştım.

Nasihat etmek yapmaktan kolaydır. Bu bölümü, bundan sonra kurumsallaşma için çaba sarf edecek yönetimlerimizin önüne çıkabilecek bazı psikolojik engellere değinerek tamamlayacağım.

Kurumsallaşmanın, Masonluğa değil Derneğe ait bir konu olduğu asla unutulmamalıdır. Masonik reflekslerimiz, bu kavramı Localarımıza dokunduracak her adımı geri püskürtecektir. Bugün ulaştığımız bilinç düzeyinde böyle bir hata yapılması ihtimalini az görüyorum ama yine de söylemeden edemedim.

Kurumsallaşmanın önemli unsurlarından bir tanesi şubelerin mali özerkliğidir. Bütün şubelerimizi merkezden yönetemeyecek kadar büyüdük. Hele ki yarın Türkiye'nin başka noktalarında da şube açacak, mevcut merkezi yönetim anlayışının kilitlenmesi kaçınılmazdır. Masonluğumuzu Türkiye'de geliştirmek istiyorsak, şubelerin kendi kendilerini yönettikleri ve merkez tarafından denetlendikleri bir modele geçmemiz şarttır. Bu model, Masonik yönetimde değil, Dernek yönetiminde adem-i merkeziyetçilik içermektedir. Dernek şubelerini merkezden yönetmedikçe Masonik yönetimin zaafiyete uğrayacağı görüşü ise, Masonik yönetimin saygınlığının paranın gücünden kaynaklandığı fikrini içerir ki bunu Masonluğumuza ve Kardeşliğimize hakaret addederim. Açık söyleyeceğim, şubelere mali özerklik verilmesi fikrine gelen itirazları çok dinledim; hepsi de hükmetmeye meraklı

zihniyetin yansımasıdır. Bu zihniyeti 19 Kasım 2011’de yıktık. Yeniden ayağa kalkmasına izin vermeyeceğimizden eminim.

Yeri gelmişken, şubelerin mali ve idari özerkliği konusu her açıldığında gündeme gelen bölge büyük locaları kavramına dair görüşlerimi de paylaşmak isterim. Aslında, sırf bu durum dahi, Büyük Loca ve Dernek arasında yaşamış olduğumuz kavram kargaşasının bir yansımasıdır. Bölge büyük locaları, Derneğe değil Masonik örgütlenmeye ait bir kavramdır. İhtiyacımız olan şube özerkliği ise Büyük Loca’yla değil Dernekle alakalı bir meseledir. Bölge büyük locaları kurulmasıyla şubelerin özerkliği arasında hiçbir ilişki yoktur. Mali ve idari örgütlenmemiz açısından ihtiyacımız olan bölge büyük locaları değil, şube özerkliğidir.⁵

Kurumsallaşmamızın önündeki psikolojik engellerden bir tanesi de yıllardır çalışanlarımızla kurmuş olduğumuz “aile” ilişkisidir. Kurumsallaşmanın yol açacağı personel politikası, çalışanlarımızın iş tanımları, maaş skalası, sayısı ve profilinde ciddi değişiklikleri beraberinde getirecektir. Bu değişiklikleri, çalışma ortamının aile iklimini koruyarak hayata geçirmenin ciddi bir zorluk teşkil ettiğini söyleyebilirim.

Nihayet kurumsallaşma, Büyük Görevliler Kurulu’nun günlük icraattan çekilmesi anlamına geleceğinden bunun –gerçek olmasa da- Büyük Görevliler Kurulu’nun yetkilerinin kısılması gibi algılanma riski vardır. Bu da Büyük Görevliler Kurulu’nun bu yönde adım atmasının önündeki psikolojik bir engeldir.

Kurumsallaşma konusunda dilediğim güçte bir liderlik yapamamış ve zorlanmış olsam da istikbale iyimser bakıyorum: Yılların tecrübelerinden çıkarttığımız dersler ve oluşturduğumuz

⁵ Bölge büyük locaları konusunu, Masonik örgütlenme modeli tartışmalarının içerisinde ele almak mümkündür elbette. Bence, bölge büyük locaları modeline geçmeye ihtiyacımız yok. Açıkçası, bunun bize nasıl bir fayda getirebileceğini hiç göremiyorum. Hattâ, bölge büyük locaları eliyle Locaların üzerine bir de yerel otorite getirme ihtimalini endişe verici buluyorum. Diğer yandan, bölge büyük locaları kurmamız halinde Masonluğumuzun “bölüneceği” yönündeki görüşün bir vehimden ibaret olduğunu düşündüğümü de söylemek isterim. Tarihimizde, baştan aşağı yanlış tariflerle yola çıkılmış ve ayırıcı etkiler yaratmış bir bölge büyük locaları tecrübesi vardır ancak bu modelin doğru tariflerle uygulanması halinde illa ki ayırıcı olacağını söylemek mümkün değildir.

birikimle, gelecek dönemin Büyük Görevliler Kurulu'nun kurumsallaşma yönünde büyük adımlar atabileceğine inanıyorum.

11. GAYRİMENKUL STRATEJİMİZ

Gayrimenkul konusunun sürekli gündemimizde olmasının ana sebebi sevindiricidir: Büyüyen ve gelişen bir Masonluğuz; Kardeş sayımız, Loca sayımız ve Türkiye'deki şube sayımızın gösterdiği artış eğilimi, gayrimenkul ihtiyaçlarımızı da arttırıyor ve bu konu neredeyse daimi bir gündem maddemizi oluşturuyor.

Aslında, Büyük Locamızın bir gayrimenkul sorunu olduğunu söylemek yanlış olur. Kuruluşumuzdan bu yana Kardeşlerimizin büyük emek ve fedakarlıklarıyla yaptığımız çok önemli yatırımlar var. Kendimizi dünyayla karşılaştırdığımızda, gayrimenkullerimizin hem niceliği hem de niteliği açısından, imrenilecek bir konumda olduğumuzu görürüz. Bizim imreneceğimiz gayrimenkullere sahip büyük localarsa o devasa binalarının içinde çalışacak Mason bulmakta zorlanıyorlar çoğu zaman.

Bizim sorunumuz gayrimenkul değil planlamadır. "İhtiyaç duydukça karşılama" yöntemi bir zamanlar geçerli olsa da bugün eriştiğimiz örgütsel büyüklükte, konuya daha planlı yaklaşmamız gerektiği aşîkardır. Bunun yapabilmenin temelinde de -10. bölümde ele aldığımız kurumsallaşma yatar.

Kurumsallaşma konusunda büyük adım atamamış olmamıza rağmen, gayrimenkul planlaması konusunu gündemimize getirdim. Zira Derneğin artarak biriken parasının vadiler arası paylaşımının ileride bizi üzecek gerginlikler yaratmasından endişe ediyordum. Vadiler üstü kimliğim ve görev dönemimdeki yumuşak iklim sayesinde, önümüzdeki on yılın ihtiyaç tespiti ve kaynak paylaşımını her vadinin mutabık kalacağı şekilde yapabileceğimizi ve bu sayede Büyük Locamızın geleceğinde bizi çok rahatsız edebilecek bir meseleyi büyümeden halletmiş olacağımızı umuyordum.

Bu konuyu gündeme aldığım andan itibaren yaşadıklarım, endişemin yersiz olmadığını ortaya koydu. Gayrimenkul planlaması, Büyük Görevliler Kurulu'nun en çok zorlandığı konu oldu. Aslında yapmaya çalıştığımız basitti: Önümüzdeki on yıl içerisinde üretebileceğimiz kaynakları belirleyip, bu kaynaklara uygun gayrimenkul ihtiyacımızı tespit etmek ve ihtiyaçlarımızla kaynaklarımızı on yıllık perspektif içerisinde eşleştirmek. Kaynakları ve ihtiyacı tespit ettik, ancak bunları eşleştirmeyi başarmamız bir yılımızı aldı. İnsanın doğasındaki bencillik ne kadar güçlüymüş meğer!

Bu satırları yazdığım anda, Büyük Görevliler Kurulu'nun oybirliğiyle kabul ettiği ve Genel Kurul'a sunmayı kararlaştırdığı bir plana erişmiş durumdayız. Normalde, Büyük Görevliler Kurulu'nun bu mutabakatının Genel Kurul'a da yansıması beklenir. Ancak bu süreç boyunca yaşadıklarımın içimdeki uyandırdığı karamsarlık hissi bana son anda bir aksilik çıkabileceğini düşündürüyor.

Ayrı bir bölüm ayırmaya değecek kadar önemli gördüğüm bu konunun akıbeti, bu kitap yayınlandığında belli olmuş olacak. Her ne olursa olsun, dilerim camiamız için hayırlısı olsun. Ancak bu konuya verdiğim mesai sayesinde bir kere daha anladım ki bizi ana konumuz gayrimenkul planlaması değil, birbirimize Tenue Blanche ritüelindeki iki Kardeş gibi bakmayı bilmek; ritüellerimizdeki değerleri hayatımızın doğal bir parçası haline getirebilmek. Bunu yapamadıkça, sarayda çalışsak boş; bunu yaptığımızda ise viraneler bile bize saray gibi gelecek zaten.

12. HASENAT STRATEJİMİZ

Türkiye’de Masonluğun bir asrı aşkın zamandır örgütlü bir hasenat yapılanması üretememiş olması Kardeşler arasında yaygın bir üzüntü kaynağıdır. Bu üzüntüyü ben de paylaşıyorum. Bu bölümde, görev sürem boyunca daima dile getirdiğim ama kayda değer bir adım atamadığım bu çok önemli konunun önündeki engelleri tahlil edeceğim.

Temel bir zorluğumuz, 10. Bölümde ele aldığım kurumsallaşma ve profesyonelleşme sorunlarımızdır. Derneğin mevcut işleyişinde, hasenat konusunun Dernek bünyesinde halli mümkün değildir. Dernek kendi temel faaliyetlerini amatörce sürdürürken, bir de kapsamlı bir hasenat organizasyonunu üstlenmesi imkansızdır. “Büyük Locamız bir hastane kursa, her hekim Kardeşim haftada bir saatini verse...” iyi niyetiyle hiçbir yere varamayacağımız mutlaktır. Dolayısıyla, hasenat örgütlenmesinde mesafe kat etmek için, Derneği kurumsallaştırma yolunda ilerleme sağlamamız ön şarttır. Diğer yandan, Derneğimiz kurumsallaşsa dahi, hasenat işlerini doğrudan Dernek eliyle sürdürmek olacak iş değildir. Bugün –üstelik kurumsallaşmadan- bunu yapmaya çalışıyoruz ve karşımıza tuhaf bir tablo çıkıyor: Bir yandan Büyük Locamızın bir Hasenat Emni var ve bu Kardeşimiz kurumsal hasenatımızdan sorumlu; diğer yandan hasenat Dernek bütçesinde bir kalem olduğu için, kullanımı Dernek yönetim kurulunun ve sayman üyenin yani Büyük Görevliler Kurulu ve Büyük Hazine Emni’nin yetkisinde. Böyle bir yetki ve sorumluluk paylaşım modelinin çözüm üretmesi beklenemeyeceği gibi, hasenat kurulu gibi çalışmak da Büyük Görevliler Kurulu’nun doğasına aykırıdır. O halde, eğer hasenat meselemizi Dernek bünyesinde halletmek istiyorsak, yapılması gereken bellidir: Bir yandan Derneğin kurumsallaşmasında yol alırken, diğer yandan hasenat işlerini üstlenmek üzere, Derneğe bağlı ama idari ve mali açıdan özerk bir yapı –bir Dernek sandığı ya da Derneğin kontrolünde bir vakıf- oluşturmak.

Bunu söylerken malumu ilan ediyorum aslında, çünkü benim görev dönemim dahil, bu hususu tespit etmemiş Türkiye Büyük Locası yönetimi hatırlamıyorum; çözebilmiş olanı da yok. Neden çözülemediğini söyledim: Önce Derneği kurumsallaştırmak lazım. Ama sadece bu mu? Emin değilim. Kurumsallaşmak mutlaka gerekli ama yeterli olmayabilir. Bunca yılın idari tecrübesinin bana bahsettiği sezgiler, Derneği kurumsallaştırsak dahi, Derneğe bağlı bir hasenat örgütüyle - bugünkünden daha iyi bir performans sergilesek bile- çok tatmin edici bir sonuca ulaşamayacağımızı söylüyor.

O halde? Galiba ciddi bir paradigma değişikliğine ihtiyacımız var. Türkiye’de var olan “her řeyi devletten bekleme” kùltürü Masonluęumuza da “her řeyi Büyük Loca’dan bekleme” olarak yansımıştır. Kardeřlerin kurdukları bazı bağımsız vakıflar bile Büyük Loca’dan destek beklemişlerdir. Esasen, buraya kadar yaptığım bütün tahliller de hasenat meselemizi Dernek bünyesinde –yani aslında Dernekten bir şeyler bekleyerek- çözmeye anlaýıřı etrafındadır. Belki de meseleye başka türlü bakmak lazım. Mesela, şöyle bir model düşünsek: “Sadece temel Masonik faaliyetlerin sürdürölmesi için gereken operasyonları üstlenmiş bir Dernek; etrafında da Masonlarca kurulmuş, bağımsız, Dernek’ten bir řey beklemeyen sivil toplum örgütleri.” Böyle bir model, hasenatın Dernek bünyesi ve yönetimi dışında, tabandan örgütlenmesi anlamına gelir ki gereken liderlik ve motivasyonun sağlanması şartıyla çok olumlu sonuçlar verebilir. Bu modele geçmek, Dernek yönetim kurulu kararı ya da tüzük değişikliği değil kùltür değişikliği gerektirir. Kùltür değiştirmenin tüzük değiştirmekten daha zor olduğunu biliyorum ve bunun Büyük Üstatlık görevimi tamamladıktan sonra da mesai vereceğim konulardan biri olacağını umuyorum.⁶

Zaten unutmamalıyız ki hasenat, para ve örgütlenme gerektirir elbette ama, her şeyden evvel bir kùltürdür – Masonun önce Mason Kardeřine, sonra da bütün insanlara sahip çıkma kùltürü. Bu kùltür de –Masonluğun bütün temel kavramlarında olduğu gibi- Loca’da yerleşir. Kurumsal hasenat projemizin başarıya ulaşması için Localarımızın bu konuya eğilmeleri gerekir. Bundan kastım, Localarımızda hasenat üzerine konferans verilmesi değil, hasenat kùltürünün Loca ikliminin bir parçası haline gelmesi. Bu her zaman para da gerektirmez: Ebedi Maşrık’a göçmüş bir Kardeşimizin eři ya da evladıyla düzenli olarak ilgilenmek; hasta Kardeşin hatırını sormak; dertli Kardeşin derdinin farkına varmak; kötü gününde Kardeşin yanında olmak; ve bütün bunları hem bireysel hem de Loca refleksimizin bir parçası haline getirmek. Soruyorum: Kaç Locamızın Hasenat Emni görevini bütün bu sorumlulukları üstlenmiş olduğunun bilinciyle yerine getiriyordur? Bu soruya gönöl rahatlığıyla “bütün Localarımızın” cevabını verdiğimiz anda, hasenat meselemizin yarıdan fazlasını çözmüş oluruz.

⁶ 25 Aralık 2012 tarihinde, on yıl önce kardeşlerimizin kurmuş oldukları ve Derneğimizle hiçbir hukuki bağı bulunmayan Kardeşlik Vakfı’nın (KARVAK) başkanlığını üstlendim. Önümüzdeki yıllarda, KARVAK’ın, dünyadaki emsal vakıflar gibi güçlü ve bağımsız bir hasenat örgütlenmesi haline gelmesi için elimden gelen emeği sarf edeceğim.

Bu bölümün başında, hasenat konusunda kayda değer bir adım atamadığımı söyledim ve hüznlendim. Gerçekten de, bu kadar önemsememe rağmen, örgütlü hasenat bilançom pek parlak değil.⁷ Diğer yandan, camiamızda hasenat kültürünün güçlenmesi için çok çaba sarf ettim: Ebedi Maşrık'a intikal eden Kardeşlerimizin ardından verdiğimiz kurumsal vefat ilanları; Üstad-ı Muhteremlere, hiçbir Kardeşimin aidatını ödeyemediğinden dolayı Dernek üyeliğinden çıkartılmayacağı taahhüdünü vermem; aidat muafiyeti için Büyük Görevliler Kurulu'na başvuran Kardeşlerin buna gerçekten ihtiyaçları olup olmadığını anlamaya yönelik ağır prosedürleri kaldırmamız, hep, parayı Kardeşlik ruhunun yanında küçümseyen bir anlayışı vurgulamaya yönelik adımlardı. Bunun manasının anlaşılmış olmasını diliyorum çünkü Masonluğumuzun örgütlü ve güçlü hasenatı ancak bu mana üzerinde yükselebilir.

⁷ Yine de, 19 Kasım 2011 tarihinde kabul ettiğimiz tüzüklerimizin, kurumsal hasenatımız açısından da bir ilerleme teşkil ettiklerini söylemek isterim: Eski tüzüklerimizde görevinden hiç bahsedilmeyen Büyük Hasenat Emni, Büyük Loca'nın sandık ve vakıflarının başkanı olarak belirlenmiş; ayrıca, her sene, Büyük Loca'ya kurumsal hasenatımızın durumunu anlatan bir rapor sunmakla görevlendirilmiştir. Eski tüzüklerimizde biraz göz arkasında duran sandıklara dair hükümler ise bu defa göz önüne çıkartılmıştır. Bu değişikliğin yarattığı enerjiyle, kurumsal hasenatımızı idare edecek özerk sandıklar kurulması konusu bu dönem Büyük Görevliler Kurulu'nun gündemine epey detaylı olarak geldi ancak gündemde öncelik alan başka konulardan dolayı dönem içerisinde neticelendirilmesi mümkün olmadı. Artık olgunlaştığını düşündüğüm bu konuda gelecek yıllarda adım atma imkan ımız olacağını öngörüyorum.

13. MASONLUĞUN TÜRKİYE'YE YAYILMASI

Masonluğu yurt sathına yaymak, görev sürem boyunca dilimden düşürmediğim konulardan biri oldu. Aslında bu fikre kimsenin itiraz ettiği yoktu ama ben sanki varmışçasına ısrarla altını çizdim bu konunun. Zira sistem içerisinde, bu konunun önünü kesen bazı direnç noktalarının bulunduğunu hissediyordum.

Bu direnç noktalarının tahlilini birazdan yapacağım ancak evvela bir tespiti paylaşmak isterim: Masonluğumuzun uyku döneminin öncesiyle sonrası arasında neredeyse bütün temel konularda bir anlayış sürekliliği olmakla birlikte, Masonluğun Türkiye'ye yayılması meselesinde bir kırılma yaşanmıştır. 1935'te girdiğimiz uyku dönemi öncesinde Gaziantep'te, Samsun'da Localara sahip olan Büyük Locamız, 1948'deki uyanıştan sonra 30 yıl sadece İstanbul, Ankara ve İzmir'de var olmuştur. Bu üç şehrimizin dışına ilk çıkışımız 1977'de Bursa'da Nilüfer Locası'nın kuruluşuydur. Bunu 1982'de Adana'da çalışan Çukurova Locası takip etmiş, bundan sonraki adımların atılması 1990'lı yıllarını başını bulmuştur.

Oysa Masonluğun vatan sathına yayılması, Büyük Locamızın ülkemizdeki geleceği açısından merkezi öneme sahiptir. Türkiye'nin hızlı sosyolojik dönüşümü içerisinde, Masonluğun metropollerle ve aslında belirli bir sosyal sınıfla sınırlı kalması, yarının Türkiye'si'ndeki toplumsal konumumuzu marjinalleştirir, işlevsiz hale getirir. Ülkemizin geleceğinde anlamlı bir yere sahip olmak istiyorsak, kapımızın, üyelik şart ve standartlarımızı sağlayan her insana, hangi sosyal sınıftan ve Türkiye'nin neresinde olursa olsun, açık olması gerekir. Bunun adı, Masonluğun Türkiye'ye yayılmasıdır.

Yanlış bir mesaj vermek istemem. Camiamızda metropoller dışına çıkmak yönünde bir heyecan olmadığını yahut bu konuda yıllar içerisinde hiçbir şey yapılmadığını elbette ki düşünmüyorum. Tersine, Masonik hayatım boyunca, Masonluğu Türkiye'ye yayma projesinin, açıldığı her zeminde coşkuyla karşılandığını gördüm. Ayrıca, yıllar içerisinde çok sayıda Kardeşimizin büyük emekleriyle bu konuda önemli mesafeler kaydedilmiştir. Nitekim bu sayede bugün Türkiye'nin 16 noktasında varız.⁸ Görev sürem boyunca bu konuya özel

⁸ Adana, Ankara, Antalya, Bodrum, Bursa, Çeşme, Çorlu, Denizli, Eskişehir, Fethiye, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kuşadası, Marmaris ve Mersin. Erciyes Locamız, sadece Kayseri ya da civar şehirlerden tekris yapmakla birlikte, henüz Kayseri'ye taşınmadı.

önem vermemin sebebi, ilerlememizi yavaşlattığını tespit ettiğim bazı direnç noktalarını kırabilmek içindi. Bu direnç noktalarını, beş ana başlık altında toplayabilirim:

- 1- Masonluğun Türkiye'ye yayılması fikri camia içerisinde genel bir destek bulmakla birlikte, bu projenin esas manasının çok iyi anlaşıldığından emin değilim. Proje, bu bölümde kısaca anlattığım gerekçelerle, Masonluğun Türkiye'ye yayılması vizyonudur. Oysa, 1990'lardan itibaren Ege Bölgesi'nin muhtelif şehirlerinde Localarımız kurulduğunda, bunların amacının “yaz tatilini buralarda geçiren yabancı Kardeşlerimize çalışmalar katılma imkanı sağlamak ve bu suretle Türk Masonluğunu dünyaya daha iyi tanıtmak” olarak tarif edildiğini kulağımla duymuşumdur. Tatilini Ege Bölgemizde geçiren İngiliz Kardeşlerimize çalışmalarımızın kapısı sevinçle açıktır elbette ancak sırf bunun için Loca kurmak lüzumsuz bir lükstür. Eskişehir Locamız neyi temsil ediyorsa, Kuşadası Locamız da onu temsil etmektedir. Bütün bu Localarımız, Masonluğun Türkiye'ye yayılması vizyonunun temsilcileridir. Görev sürem boyunca, ısrarla, bu projenin bu şekilde görülmesi gerektiğinin mesajını vermeye çalıştım. Ne kadar etkili oldu bilemiyorum.
- 2- İdari yapılanmamız, Masonluğu Türkiye'ye yaymamızı kolaylaştıracak mahiyette değildir. Halihazırdaki yapılanmamız, İstanbul, Ankara ve İzmir metropollerinden ibaret bir Masonluğa göredir. Dernek şubelerinin yetkilerini arttırmadan; Vadi kavramından ne anladığımızı yeniden tarif etmeden, Türkiye'de yeni şubeler kurmak hem pahalı hem de zor yönetilir bir operasyon olmaya mahkumdur. Metropoller dışındaki Localarımızı desteklemek ve şubelerimizin işleyişini kolaylaştırmak için elimden gelen desteği vermeme rağmen, 10. Bölümde anlattığım sebeplerden, bu yönde dilediğim kadar radikal bir reformu gerçekleştiremedim. Her şeye rağmen, 2014 yılı bütçemizi, bu yönde ciddi bir anlayış değişikliğiyle hazırladık. Bunun önemli bir adım olduğunu düşünüyor ve bu anlayışın geliştirilerek sürdürülmesini bütün kalbimle diliyorum.
- 3- Toplumdaki Masonluk algısı, metropoller dışına çıkışı kolaylaştırıcı mahiyette değildir. 17. bölümde ele aldığım üzere, bunun çözümü uzun vadelidir ve profesyonel bir halkla ilişkiler stratejisini gerektirir. Yaptığım tek bir televizyon programı, Kayseri'den tekrisler yapabilmemize yol açmış ve Erciyes Locası'nın kurulmasını sağlamıştır. Yeri gelmişken söylemek isterim ki şube binalarımızın şehrin içinde, görünür ve halka dokunmamızı sağlayacak yerlerde seçilmeleri faydalıdır. Masonların

toplumun saygıdeğer kimselerinden olmaları ilkesi ise bu durumlarda ayrı bir önem kazanmaktadır.

- 4- Masonluğu Türkiye'ye yaymak, tesadüfi gelişmelerin ya da iyi niyetli teşebbüslerin ötesinde, merkezi bir kurum stratejisini gerektirmektedir. Bu strateji, halihazırda bulunduğumuz şehirlerden yola çıkarak nerede yeni şubeler kurulabileceğini planlamalı ve buna göre mevcut şubelerimize misyonlar yüklemelidir. Bu planlama belirli bir takvimi de içermelidir. Böyle bir stratejimiz hiç olmadı; halâ da yok. Her ne kadar görev sürem boyunca bu konuyu belirli bir vizyon içerisinde ve sürekli gündemde tuttuysam da, konuya dair paylaşımlarımız bir kurum stratejisine dönüşecek kadar gelişmedi. Ancak hiç karamsar değilim çünkü bu konudaki birikimimizin yakın zamanda böyle bir stratejiyi oluşturacak olgunluğa eriştiğini hissediyorum.
- 5- Tarihi sebepleri ayrı bir inceleme konusu olmakla birlikte, Türkiye'de Masonluk, sınıfsal bir kimliği de temsil etmektedir. Masonluğun Türkiye'ye yayılması, bu kimlikte kaçınılmaz bir çeşitlenmeyi getirecektir. Bu, dikkatle yönetilmesi gereken bir süreçtir. Zira, sınıfsal kimlik nazik bir konudur ve buradaki kontrolsüz gelişmeler, bünyemizde ciddi rahatsızlıklara yol açabilir.

Bahsettiğim bu direnç noktalarının bir çırpıda ortadan kalkması mümkün değil elbette. Zaten Masonluğun Türkiye'ye yayılması da uzun soluklu bir misyondur. Bunu gerçekleştirmek için yapmamız gereken, Türkiye'de yeni şubeler kurmaya dair birikim ve heyecanımızı, "Masonluğu Türkiye'ye yayma" vizyonu ile camiamızın gündeminde tutmaktır. Görev sürem boyunca bunu yapmaya çalıştım. Çabalarımın faydalı olup olmayacağını ise zaman gösterecek. Her halükarda, görev dönemimde, Masonluğun nurunu Çorlu, İzmit, Kayseri ve Mersin'e taşıyabilmiş olmamızdan son derece mutluyum. Bu konuya verdiğimiz emek ve önemin devam etmesi halinde, kısa bir zaman zarfında Erciyes Locası'nın Kayseri'de, Nikomedia Locası'nın İzmit'te kök salmaları; Trakya'nın birçok şehrinde yeni Locaların açılması; Masonluk nurunun Çanakkale, Antakya/İskenderun ve Gaziantep'e taşınması rahatlıkla mümkündür. Bunu gerçekleştirmek Türk Masonluğu için önemli bir gelişme olur; bu gelişmeyi yenileri takip eder ve gün gelir vatan sathı Masonluk nuruyla aydınlanır. O günün Türkiye'si de çok daha aydınlık, çok daha gelişmiş, çok daha müreffeh bir Türkiye olur.

14. DIŞ OBEDİYANSLARLA İLİŞKİLERİMİZ

Her Büyük Loca, belirli bir coğrafya üzerinde – ki bu coğrafya, çoğu zaman, bir ülkenin siyasi sınırlarıdır⁹- Masonlukta hükümler ve bağımsız bir yapılanmayı temsil eder. Büyük Locaların Masonik hükümlerlerinin sadece Locaları üzerinde değil ama aynı zamanda belirli bir toprakla tarif edilmiş olması, Büyük Localar arası ilişkilerin mahiyetini devletler arası ilişkilere benzetmiştir: Dünyada Büyük Localar arası ilişkilere yön veren temel saik, Büyük Locaların kurumsal menfaatleri ve iktidar iddialarıdır. Dolayısıyla, Büyük Localar arası ilişkileri şekillendiren Masonik bir dış siyaset mevcuttur. Ziyadesiyle girift olan bu siyasetin sahnesinde etkin bir aktör olmanız önemlidir. Zira, dünya Masonluğunun anlayışları uzun vadede bu siyasetle şekillenmektedir. Eğer kurallarını başkalarının yazdığı bir oyunun oyuncusu olmak istemiyorsanız, bu şekillenmede söz sahibi olmanız gerekir. Bunun için de dünya Masonik siyasetinde ağırlığınızın olması şarttır.

Bu ağırlığı belirleyen temel unsurlar, aynı devletler arası siyasette olduğu gibi, nüfusunuz, parasal gücünüz ve tarihsel kimliğinizdir. Türkiye Büyük Locası, Türk toplumun elitini temsil eden 15 000 Mason; hiç küçümsenmeyecek maddi birikimi ve arkasında bıraktığı bir asırla, dünyanın önde gelen Büyük Localarındandır. Yıllar içerisinde kaydettiğimiz gelişmelere paralel olarak, dünya Masonluğundaki ağırlığımız da sürekli artmıştır.¹⁰

Göreve geldiğimde, iç çalkantılarımızın yarattığı yıpranmaya rağmen, dünyada saygınlığı olan bir Büyük Locanın yönetimini devraldım. Yapmam gereken, dış ilişkilerde zaten güçlü olan pozisyonumuzu daha da geliştirmektir. Dış siyaset, Büyük Sekreterlik dönemimden bu yana ilgi duyduğum ve tecrübe kazandığım bir alan olduğundan, bunda zorluk çekmeyeceğimi düşünüyordum. Doğrusu öyle de oldu.

⁹ Bu durumun istisnaları mevcuttur. Mesela, Amerika Birleşik Devletleri'nde her eyalette bir Büyük Loca vardır. İrlanda Büyük Locası'nın Masonik hükümlerliği ise Kuzey İrlanda ve Serbest İrlanda olmak üzere iki ayrı ülkenin topraklarına uzanır. Türkiye Büyük Locası ise, bu duruma istisna teşkil etmeksizin, Türkiye topraklarında Masonluğun tek hakimi olan hükümler ve bağımsız yapısıdır.

¹⁰ Büyük Locamızın dış ilişkilerinin 1909'dan bu yana seyrinin, önemli ve ilginç bir konu olmakla birlikte, bu kitabın kapsamının dışında kaldığını düşünüyorum.

Büyük Locamızın sürdürmekte olduğu dış siyasete dair detayları açıklamamın uygun olmadığı takdir edilecektir. Ancak, dış siyaset stratejimizin, bilinmesinde fayda gördüğüm temel unsurlarını paylaşmak isterim.

Dünya Masonluk panoramasına dikkatli bakıldığında, dünya Masonluğunu ilgilendiren konularda birlikte hareket eden Büyük Localardan oluşan blokların varlığı görülür. Bizim temel ilkemiz, bu konulardaki duruşumuzu, dünyadaki yerleşik bloklardan hiçbirine ait olmadan, mutlak bağımsızlık esası üzerinde belirlemektir. Geçmişte Büyük Locamızın dış politikasının bazen İngiliz etkisinde kaldığını görmek mümkündür. Bunu, bugünkü kadar güçlü olmadığımız devirlerin doğal bir çocukluk hastalığı olarak görebiliriz. Son yıllarda iyice zayıflamış olan bu etki, İngiltere ile 2008’de yaşadığımız Kıbrıs ihtilafı ile birlikte tamamen sona ermişti. Görev sürem boyunca da İngiltere’den tamamen bağımsız bir dış politika sürdürdük. Diğer yandan, dış siyasetimizi, kıta Avrupası’ndaki İngiliz karşıtı bloklarla tevhit etme çabasına da girmedik. Büyük Locamızın tam ve mutlak bağımsızlığına yaptığımız vurguyla, dünya Masonluğunu ilgilendiren her konuda kendimize has ve tavizsiz duruşlar sergiledik.

Bize böyle davranabilme gücünü veren husus bölgemizdeki konumumuzdur. Daha açık ifade edecek olursam, Türkiye Büyük Locası’nın dünya Masonik siyasetindeki gücü bölgesel bir güç olmasından kaynaklanır. Dış siyasetimiz son zamanlarda –bazı sapmaları saymazsak- hep bu bilinçle yürütülmüştür. Bu yaklaşım, Büyük Üstat olarak sürdürdüğüm siyasetin de temelini teşkil etti. Son üç yıldır, bölge ülkeleriyle zaten yakın olan ilişkilerimizi daha da yakınlaştırmak için azami çaba sarf ettik. Sanıyorum bunda da başarılı olduk. Detaylara girmem uygun olmaz ancak gizlilik içermeyen ama çarpıcı bir örnek olması açısından, Bulgaristan Birleşik Büyük Locası Büyük Üstadı İvan Sariev Kardeşimin, Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti’ne, İstanbul’da, Türkiye Yüksek Şurası’nın jüridiksiyonu altındaki Light of Liberty atölyesinde iykaaf edildiğini ve her ay düzenli olarak toplantılara geldiğini söylemek isterim. Bulgar Büyük Üstadının bir açıdan “Türk Masonu” sayılıyor olması, bahsettiğim bölgesel ilişkilerin mahiyeti hakkında bir fikir verir zannediyorum. Yeri gelmişken, Loca ikizleşmelerinin bölgesel ilişkilerimizde çok önemli bir işlevi olduğunu hatırlatmak ve bu konuya bu bilinçle destek veren bütün Localarımıza teşekkür etmek isterim.

Bölgemizdeki Masonik faaliyetlerimizin önemli unsurlarından biri de yurtdışı Localarımızdır.

- KKTC'deki Masonik faaliyetlerimiz büyük bir başarıyla sürmektedir. 2008 yılında kurulan 1001 numaralı Lefkoşa Locamızı, 2011 yılında kurulan 1002 numaralı Gazimağusa Locamız takip etmiştir. Her iki Locamız da Kuzey Kıbrıs'a Masonluk nurunu başarıyla saçmaktadırlar. Son beş yıl içerisindeki gelişmelerle, Kuzey Kıbrıs'ta Masonluğun geri dönüşsüz bir şekilde kök saldıgını söylemek mümkündür.
- 2011 yılında kurulan 1003 numaralı Shqiponja (Kartal) Locamız Arnavut Kardeşlerimizin yönetiminde Tiran'da çalışmalarına başlamıştır. Shqiponja Locası, Kosova'dan da tekrisler yapmak suretiyle, Kosova'da çalışacak bir Locamızın, kısa sürede yeşereceğini umduğum tohumlarını ekmektedir.
- 2013 yılında kurulan Prometheus Locamız, Batum'daki çalışmalarıyla Gürcistan'a Masonluk nurunu taşımıştır. Bu Locamızın makul bir müddet içerisinde Gürcistan Büyük Locası'nın kurucu Localarından olacağını umuyorum.
- 2003 yılında Azerbaycan'a Masonluk nurunu taşımak misyonuyla kurulmuş olan ancak Azerbaycan'daki ortamın elverişsizliğinden -biraz da bizim 2000'lerin ortasındaki idari sorunlarımız yüzünden konuya gereken önemi vermememizden- uzun zaman arzu edilen kuvvette faaliyet gösteremeyen 1000 numaralı Hazar Locamız da son yıllarda misyonunu gerçekleştirebileceğinin işaretlerini vermeye başlamıştır.

Yurtdışı Localarımız, Büyük Locamızın Masonluk anlayışını başka topraklara taşıyor olmaları dolayısıyla dış siyasetimizin önemli bir unsurudurlar. Yarın, o topraklardaki Büyük Locaların bir parçası olmaları muhtemeldir ve bu durumun, söz konusu Büyük Localarla aramızdaki ilişkiye yapabileceği olumlu etki büyüktür. Yeri gelmişken, yurtdışında Büyük Locamıza bağlı Localar kurulması sürecinin bize çok önemli kurumsal tecrübeler de kazandırdığını söylemek isterim. Her şeyden evvel, bu sayede, dış politika müktesebatımız ciddi biçimde gelişmiştir. Bu Localarımızın varlığını kendi nüfuz alanlarının ihlali olarak gören Büyük Localara karşı maharetle yürüttüğümüz diplomasi bizim için çok öğretici olmuştur.¹¹ Ayrıca, yurtdışı Localarımız, çalıştıkları ülkenin hukukuna göre ve bizim Dernek yapımızdan ayrı örgütlendiklerinden, “Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği” ile “Türkiye Büyük Locası” arasındaki kavramsal ayrımı içselleştirme sürecimize de katkıda bulunmuşlardır.

¹¹ Bu süreçlere dair her türlü kayıt, özel görüşmelerin notlarını da içerecek şekilde, Büyük Sekreterlik arşivlerinde muhafaza edilmektedir. Bunlar, üzerlerindeki gizlilik kaydı kalktıktan sonra, araştırmacılar için de önemli kaynak teşkil edeceklerdir. Bilhassa İngiltere Birleşik Büyük Locası'yla Kıbrıs görüşmelerimizin belgeleri, bu Büyük Loca'da tezahür edebilen emperyal zihniyeti ortaya koyması açısından çok önemlidir.

Yeri gelmişken, “bölgemiz” ifadesinden daha ziyade Balkanlar ve Kuzey Afrika anlaşılacakla birlikte, bu kavramı belirli bir oranda Orta Avrupa’yı ve Batı Afrika’yı içerecek şekilde düşünmek gerektiğini not etmek isterim. Bilhassa Afrika ile çok önemli bir ilişki potansiyeli görüyorum ve bu konunun Büyük Locamızın dış siyasetinin gündeminde olması gerektiğini düşünüyorum.¹²

Dış siyasetimizin önemli unsurlarından biri de yurt dışında yaşayan ve yaşadıkları ülkedeki Büyük Locaya bağlı olarak çalışan Türk Kardeşlerimizle ilişkilerimizdir. Bizim, başka Büyük Locaların jüridiksiyonundaki Masonik faaliyetlere karışmamızın söz konusu olamayacağı aşîkardır. Ancak en az o kadar aşîkar olan bir diğerk husus da yurtdışındaki Türk Mason varlığını göz ardı edemeyeceğimizektir. Bugün Türkiye dışında yaşayan ve başka Büyük Locaların bünyesinde Masonik faaliyet gösteren çok sayıda Türk Mason vardır. Dolayısıyla, Türkçe, başta Avrupa olmak üzere, dünya Masonluğunun kayda değerk dillerinden bir tanesi haline gelmiştir. Buna bağlı olarak, Türk Masonları bir araya getiren Localar kurulmuş; bu Localardan bazılarının çalışma dilinin Türkçe olması bağlı bulundukları Büyük Loca tarafından kabul edilmiş; hattâ bu Localardan bazılarına Türkiye Büyük Locası’nın ritüellerini kullanma imtiyazı tanınmıştır.¹³ Bu Locaların sayısının artmasını teşvik etmek; onları entelektüel açıdan desteklemek; ve hepsinden önemlisi yanlarında olduğumuzu hissettirmek bizim yükümlülüğümüzdür. Diğerk yandan, bunu yapmakla duyacağımız heyecanın bizi başka bir Büyük Loca’nın içişlerine karışma noktasına getirmemesine çok dikkat etmeliyiz. 2012 yılı Cumhuriyet Bayramı etkinlikler çerçevesinde, 3 Kasım günü Ankara’da düzenlediğimiz ve bir şölen havasında gerçekleşen “Türkiye Büyük Locası dışında Türkçe çalışan Localar Toplantısı”nın bu konuya dair çok değerkli, önemli, dengeli ve sürdürölmesi gereken bir örnek teşkil ettiğini düşünüyorum.

¹² Çoğu ülkesinde devlet yönetimleriyle Masonik yönetimlerin aynı isimlerden oluştuğı Afrika’ya son yıllarda verdiğimiz ciddi mesainin gerek Büyük Locamız gerekse de ülkemiz adına olumlu sonuçlarını makul zamanda almayı umuyorum.

¹³ Hali hazırda bu sayı altıdır: Romanya Milli Büyük Locası’na bağlı Işık Locası, Washington DC Büyük Locası’na bağlı Nur 2000 Locası, İsrail Büyük Locası’na bağlı Nur Locası, Almanya Birleşik Büyük Locaları’nın içindeki Amerika Kanada Büyük Locası’na bağlı Türkay ve Anadolu Locaları, Belçika Muntazam Büyük Locası’na bağlı Anatolia Locası.

Dış obediyanlarla ilişkilerimizden bahsederken, kendini aşan önemde bir olay olan Fransa krizine değinmemem eksiklik olur. Fransa’da muntazam Masonluğun tek temsilcisi olan Fransız Milli Büyük Locası büyük ve derin bir idari buhran yaşamış; bunun sonucunda parçalanmış ve dünyadaki birçok Büyük Loca’yla tanışma ilişkileri kesilmiştir. Fransa’da muntazam Masonluğun gelecekte alacağı şekli tahmin etmek kolay olmasa da, İtalya ve Yunanistan’da olduğu gibi, birbirini tanımayan birden fazla muntazam Büyük Loca’nın var olacağı bir modelle karşılaşacağımızı öngörmek mümkündür. Fransa krizini “kendini aşan önemde” diye nitelendirmemin sebeplerinden biri, bu krizin, dünya muntazam Masonluğuna çok uzun yıllar boyunca yön veren “bir toprak üzerinde tek muntazam Büyük Loca olabilir” anlayışının iflasını tescil etmesidir. Bu anlayış, aslında, 1990’ların ilk yarısından bu yana, İtalya ve Yunanistan’da yaşananlarla çökmüştü ama Fransa’daki gelişmeler, bu çöküşü ısrarla görmezden gelenleri dahi yeniden düşünmeye sevk etmiştir. “Bir toprak üzerinde tek muntazam Büyük Loca olabilir” anlayışının faydalı olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur ama dünya Masonluğunun günümüzdeki gerçeklerini yansıtmadığı aşıkardır. Bugün geldiğimiz noktada, üzerinde birden fazla muntazam Büyük Loca bulunan topraklar vardır ve diğer muntazam Büyük Localar bunlardan hangisinin tanınacağı konusunda farklı tercihler ortaya koymaktadırlar. Bu fiili durum karşısında, “intizam” ve “tanışma” kavramları arasındaki farkın iyi anlaşılması ve “tanışma” kavramının idari, hukuki, siyasi içeriğinin doğru tarif edilmesi tarihte hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiştir. Büyük Locamız bu konuda etkin bir duruş sergilemektedir. 27 Nisan 2013 tarihinde, sadece düşünsel değil, idari açıdan da dünya Masonluğunda söz sahibi Kardeşlerin katılımıyla İzmir’de düzenlenen “21. yüzyılda Masonluğu bekleyen zorluklar” temalı 3. Masonoloji Sempozyumu, birçok önemli konunun yanı sıra, muntazam Büyük Localar arası ilişkileri tarif eden kavramlara yeni bakışları da dünya Masonluğunun gündemine getirmektedir.¹⁴ Tanışmadığımız muntazam Büyük Localara mensup Masonlarla Kardeşlik ilişkilerimizin muhafazasını kolaylaştırmak amacıyla geliştirdiğimiz “kardeşimin kardeşi” politikası da bu toplantıda tartışılacaktır.¹⁵

¹⁴ Bu satırları yazdığım esnada sempozyum henüz gerçekleşmemiş olduğundan sonuçları ve etkileri hakkında bilgi veremiyorum.

¹⁵ “Kardeşimi kardeşi” politikasından kasıt şudur: Diyelim ki biz X Büyük Locası’yla tanışıyoruz; X Büyük Locası da Y Büyük Locası’yla tanışıyor. Bu durumda Y Büyük Locası’nın mensuplarına, bu Büyük Loca ile tanışmıyor olsak dahi, Localarımızı ziyaret hakkı tanıyalım. Kuralın mantığı açık: “Y Büyük Locası muntazam bir Büyük Loca; benim mensuplarımla onlarınki, her ne kadar tanışmasak da, X Büyük Locası’nın çatısı altında birlikte Masonik çalışma yapabiliyorlar. Dolayısıyla, belli ki bizim Y Büyük Locası’ya tanışmamamız, özünde Masonik olmayan sebeplerden. O halde bu durum neden Kardeşleri birbirinden ayırsın?”. Bu politikayı henüz resmen benimsemiş değiliz. Bu satırları yazdığım sırada bunu Büyük Loca’nın onayına sunup sunmayacağımız da kesinleşmiş değil. Zira bu yönde bir adım, elbette kendi kararımız olmakla birlikte, dış dinamikleri iyi

Çok kapsamlı bir tahlil gerektiren Fransa krizinin detayları bu kitabın konusu değil. Ancak bu krizden çıkartılacak iki büyük ders var ki bunlara değinmeden geçemeyeceğim. Bu derslerden birincisi, aslında harc-ı alem bir bilgi: Bir Büyük Loca'nın dış ilişkilerinde güçlü olması, her şeyden evvel, iç düzeninin sağlıklı işlemlerini gerektirir. Eğer içeride ahenk ve huzurunuz yoksa, dış politikada etkin olmanız mümkün değildir.¹⁶

İkinci ders, biraz daha karmaşık: Fransa'da muntazam Masonluğun yaşadığı krizin birçok sebebi olduğu düşünülebilir. Ama temel sebep, Fransa'da muntazam Masonluğu temsil eden Fransız Milli Büyük Locası'nın, Masonik kültür açısından Fransız olamamasıdır. Bu Büyük Loca, İngiltere Birleşik Büyük Locası ile tanışıyor olmasını Fransa'daki diğer Büyük Localarla rekabetinde bir silah olarak kullanma; bunu yaparken “muntazam Masonluk” ile “İngiliz Masonluğu” kavramlarını denkmış gibi takdim etme ve böylece “Fransa topraklarında bir İngiliz Masonluğu” sürdürme günahını işlemiştir. Ödedikleri, bu günahın bedelidir. Asla unutulmamalıdır ki “muntazam Masonluk” ile “İngiliz Masonluğu” birbirinden ayrı kavramlardır. Bir Büyük Loca'nın gücü ise başkalarına benzemesinden değil kendi olmasından kaynaklanır. Hayat, başka Büyük Localara yakın durarak güçlü olacaklarını zanneden Büyük Localara, eninde sonunda, “dışarıdan gelecek hiç bir güç ve yardıma güvenmeden” var olmanın önemini öğretir.

Son söz olarak, dış siyasette istikrarın ve sürekliliğin esas olduğunu hatırlatmak isterim. Dış siyasetin üslubu kişilere bağlı olabilir ama esası kurumsal olmak zorundadır. Dış siyasetin kurumsallaşması ise, ana unsurlarının ve temel kavramlarının tabana yani Localara mal edilmesiyle mümkündür. Neredeyse her konuda olduğu gibi bu konuda da yumuşak karnımız, Büyük Loca'nın yani Locaların ortak iradesinin bu süreçlerin tamamen dışında tutulmasıydı. Elbette “tabandan tabana” dış siyaset olmaz ancak tabanı ana kavram ve konulara dair bilgilendirmeyen; yaptıklarının hesabını vermeyen bir dış siyaset yönetimi de hiç olmaz. Bizim dış siyasetimiz, uzun yıllar boyunca, Büyük Loca'nın denetim ve değerlendirmesinin

değerlendirmemizi gerektiriyor. Her halükarda, bu ya da benzeri bir kararı, çok da uzun olmayan bir vadede alacağımızı öngörüyorum.

¹⁶ İnternet çağında, bir Büyük Loca'nın bünyesindeki yaşanan küçük bir olayın, ertesi güne kalmadan diğer Büyük Locaların bilgisine girdiğini söylemeye hacet yoktur! Yeri gelmişken, görev sürem boyunca Büyük Locam bünyesinde etrafımda oluşan mutabakatın, beni dış temsilde de çok güçlü bir konuma getirdiğini söylemek isterim.

dışında; bu konunun uzmanı bir avuç Kardeşin etkinlikleri ve Büyük Görevliler Kurulu kararlarıyla yürütülmüştür. Dünyada olmazsa olmaz addedilen “bir Büyük Loca’yı tanıma ya da tanımaktan vazgeçme kararının ancak Büyük Loca tarafından verilebileceği” ilkesi bile sistemimiz içerisinde unutulmuş; bu kararlar Büyük Görevliler Kurulumuz tarafından verilip, Büyük Sekreter levhalarıyla Localara tebliğ edilmiş; dış ilişkilere ait konular bir defa olsun Büyük Loca’nın gündemine alınmamıştır.¹⁷ Yedinci bölümde anlattığım genel sistem çarpıklığının bir yansıması olan bu durum da 19 Kasım 2011’de düzeltilmiştir: Yeni tüzüklerimiz, artık doğrudan Büyük Loca’ya bağlanan Dış Obediyanslarla İlişkiler Komisyonu’nu, senelik dış siyaset raporunu Büyük Loca’ya sunmakla görevlendirmiş; başka Büyük Locaları tanımak ya da tanımaktan vazgeçmek yetkisini ise tartışılmaz bir şekilde Büyük Loca’ya vermiştir. Gücünü Büyük Locamızın birikiminden alan ve yıllar içerisinde etkinleşerek yürütülen dış politikamız, bundan sonra aynı ana çizgide ama daha kurumsal, dolayısıyla daha da etkin ve güçlü olarak devam edecektir.

¹⁷ Tarihimizde çok önemli bir yeri olan ve bugün hala İtalya’daki muntazam Masonluğun büyük çoğunluğunu temsil eden Grand Oriente d’Italia’yla tanışmamızın Büyük Görevliler Kurulu kararıyla sona erdirilmiş olması tek kelime ile dehşet vericidir.

15. TÜRKİYE YÜKSEK ŞURASI İLE İLİŞKİLERİMİZ

Göreve başlarken, Türkiye Yüksek Şurası ile ilişkilerimin beni zorlayıcı bir unsur olacağından endişeliydim. 31. Dereceye gelmiş bir Skoç Riti Masonu olmama ve Rit'in üst yönetimindeki Kardeşlerimle hep muhabbetli ilişkiler kurmama rağmen, Büyük Locamız için yapmayı düşündüğüm tüzük devriminin bilhassa hazırlık sürecinin, Yüksek Şura ile ilişkilerimizi gerebileceğinden korkuyordum. Zira, tarihi sebeplerden dolayı Büyük Loca'da ağırlığı olan bir Skoç Riti kültürü vardı ve ortadan kaldırmaya çalışacağım Büyük Loca'dan Loca'ya giden yönetim anlayışı da Skoç Riti'nin Yüksek Şura'dan atölyeye giden yukarıdan aşağıya yönetim modelinin Büyük Locamıza yansımasıydı. Dolayısıyla, Yüksek Şura ile ilişkilerimizi germeden, onların yönetim modelini Büyük Loca'dan tasfiye etmek gibi zorlu bir işle karşı karşıyaydım. Elbette ki Skoç Riti'nin yönetim modeliyle bir alıp veremediğim yoktu. Zaten, bu, üzerime vazife de değildi. Benim derdim, bu modelin Büyük Loca'ya taşınmasıyla ilgiliydi. Ancak ben ne düşünürsem düşüneyim, bu, yanlış anlamaya, daha da önemlisi yanlış anlatmaya çok müsait bir konuydu. Daha açık söyleyecek olursam, Büyük Loca'da gerçekleştirmeyi umduğum değişime karşı çıkacak Kardeşlerimin – ki bunların önemli bir bölümü Skoç Riti'nde ilerlemişlerdi- bu konuyu kasıtlı olarak speküle etmelerinden endişeliydim.

Endişelerim boşunaymış. Bu Kardeşlerim ne yaptılar bilmiyorum ama Türkiye Yüksek Şurası, hayatımda tanıdığım en olgun ve anlayışlı insanı Hakim Büyük Amir seçmiş. Mehmet Güven Akçar Kardeşim beni bir an bile yanlış anlamadı. Aksine, heyecanımı paylaştı; attığım her adımını manen destekledi. Bunun beni ne kadar rahatlattığını ifade etmem mümkün değil. Zira, Büyük Loca içerisinde ciddi bir mücadele verirken, bir de Yüksek Şura ile gerginlik yaşamak, kolay taşıyabileceğim bir durum olmazdı. Mehmet Güven Akçar Kardeşimin bilgeliği sayesinde, bir yandan Büyük Loca, Yüksek Şura'nın yönetim modelini bünyesinden tasfiye ederken; diğer yandan iki kurumun yönetimleri arasında dünyaya örnek olacak bir muhabbet mevcuttu.

Bu muhabbet içerisinde bütün paylaştıklarımızın yanı sıra, üç hususu burada kayda geçirmek ve bunlar için, Mehmet Güven Akçar Kardeşimin şahsında Türkiye Yüksek Şurası'na özel teşekkürlerimi sunmak isterim.

Birincisi, 33. Dereceye yükseltme sürecimle alakalıdır. Bu bölümün sonuna aldığım bir konuşmamda anlattığım nedenlerden ötürü, Büyük Üstadın ritler üstü olması gerektiğini; dolayısıyla Büyük Üstat seçildikten sonra mensubu olduğu ritten istifa etmesinin yakışık alacağını düşünüyorum. Dolayısıyla, benim de yapmam gereken Skoç Riti'nden istifa etmektir. Ancak o günün ikliminde böyle bir istifanın yaratacağı spekülasyonları düşünmek dahi istemediğimden, bunu yapmadım. Diğer yandan, Yüksek Şuramız, Büyük Üstat seçilen Kardeş 33. Dereceyi tevcih etme nezaketini gösterir. Bana da bu teklifte bulunuldu. Ben de Rit bünyesinde kaldığım için teklifi kabul ettim. Ne var ki 33. dereceye yükselme töreninde, Büyük Üstada uygulanması uygun olmayan bazı bölümler vardı. Hakim Büyük Amir, konuyu, “Büyük Üstada özel bir ritüel” oluşturmak suretiyle halletti.

İkincisi, dış ilişkilerimize verdikleri destekle alakalıdır. Yüksek Şura, dış ilişkilerimizde bizi zora sokacak hiçbir adım atmadı. Aksine, daima destek olacak şekilde davrandı – kendi dış ilişkilerini oluştururken bile buna dikkat etti. Bulgaristan Birleşik Büyük Locası Büyük Üstadı da dahil olmak üzere Bulgar Kardeşlerin Türkiye’de Skoç Riti’ne alınmaları Büyük Locamız için önem arz ediyordu. Bu konudaki destek talebimize Yüksek Şura’nın gösterdiği candanlığı unutmam mümkün değildir.

Üçüncü teşekkürüm, Yüksek Şura yönetiminin, “Yüksek Şura Büyük Loca’nın idari işlerine karışıyor” görüntüsü verecek her davranıştan dikkatle kaçınma hassasiyeti içindir. Bu dikkat iki kurumun iyi ilişkileri için önemli bir unsurdur çünkü böyle konularda algı da bazen gerçek kadar önemlidir. Ben de bu dikkate mukabele etmek için elimden geleni yaptım. Atölyelerden gelen konuşma yapma taleplerini geri çevirdim. Hattâ, Hakim Büyük Amir’in yönettiği Kolej ve Yüksek Şura toplantıları haricinde hiçbir Skoç Riti toplantısına katılmadım. Yeri gelmişken, Hakim Büyük Amir’in beni bütün Skoç Riti toplantılarına Büyük Üstat regalyasıyla kabul ettiğini söylemek isterim. Bu jestin sembolik anlamı büyüktür. Biz de kendisini Büyük Loca toplantımızda Hakim Büyük Amir regalyasıyla ağırladık. Kimse yadırgamadı; sadece hoşluk ve güzellik oldu; böylece yılların anlamsız bir tartışması da ortadan kalktı.

Yüksek Şura-Büyük Loca ilişkileri dünyanın her yerinde zor ve dikkat gerektiren bir konudur. Muhtemelen her ülkede, Masonluk tarihlerinin bir noktasında, Büyük Loca ile Yüksek Şura arasında, az ya da çok bir gerginlik yaşanmıştır. Biz kavgamızı yarım asır evvel ettik. Bundan gereken dersleri çıkarttık. Artık ilişkilerimize 1965 olaylarının korkuları yön veremez. Kimse

endişe etmesin. Türkiye Yüksek Şurası'nın Türkiye Büyük Locası'nı yönetmek gibi bir merakı yok. Zaten olsaydı bile, 19 Kasım 2011'de geçtiğimiz Loca merkezli yönetim modelinden sonra, buna imkan kalmamıştır.

Yeri gelmişken, iki kurum arası ilişkilerde ağız tadını kaçırma potansiyeline sahip bir hususu da tespit etmek isterim: Skoç Riti'nde ilerlemiş bazı Kardeşlerimizin bunu Büyük Loca bünyesinde kullanma temayülleri. Burada fikrî bir kullanımdan, hattâ çocukça bir övünmeden bahsetmiyorum. Kastettiğim, düpedüz, Skoç Riti Derecelerinin Büyük Loca içi tartışmalarda bir silah olarak kullanılmasıdır. Çoğu zaman daha dikkatli ifade edilse de özetini “Büyük Loca bünyesinde istediğim gibi davranmazsan Skoç Riti'nde yükselmene mani olurum” basitliğinde bulan bu davranış biçiminin kökünü kazımak zorundayız. Skoç Riti üst yönetiminin bunu tasvip etmediğinden eminim. Ancak bunların olmaması için ne kadar etkin tedbir alındığını bilemiyorum. Burada haksız bir değerlendirme yapmak istemem. Neticede, kraldan fazla kralcılar, her zaman ve her yerde, kontrol edilmesi güç bir baş derdidir. Ben de bundan çok çektim; Hakim Büyük Amiri de çok iyi anlıyorum. Aslında, burada en büyük sorumluluk, bu davranış biçimiyle karşılaşan Kardeşlerime düşmektedir. Neticede, şeyh uçmaz, mürit uçarur!

Özetle, Büyük Loca-Yüksek Şura ilişkilerindeki sorun potansiyeli idari değil kültürelidir. 1965 olaylarının kompleksiyle ritler konusu Localarımızda yeterince ve gereğince ele alınmadığından, ritlerin varlık sebepleri ve Masonlukta neyi temsil ettikleri Kardeşlerce iyi bilinmemektedir. Bu durum, Skoç Riti'nin Türkiye'deki tek rit olması durumuyla birleşince, çok Kardeşimde gerçekte hiç alakası olmayan bir Skoç Riti algısı oluşmuştur. Hemen söyleyeyim: Masonluk birinci dereceden otuz üçüncü dereceye uzanan bir merdiven değildir. Skoç Riti de Büyük Loca'nın devamı değildir. Atölye çalışmaları Loca çalışmalarından daha “felsefi” değildir. Hele ki Localar ilkokul, atölyeler üniversite hiç değildir. Zaten Masonluk da, Skoç Riti'nin kendisine has Masonluk anlayışından ibaret değildir.

Peki ya nedir? Bunun cevabını, Büyük Üstat olduktan sonra Localarda bu konuya dair yapmış olduğum bir konuşmayla vereceğim. Böyle bir konuşmayı bilhassa yaptım. Zira rit kavramı etrafında oluşmuş tabuyu yıkmak istedim. Tabu yıkmaktan hoşlanmam bir yana, Yüksek Şura ile sahip olduğumuz fevkalade muhabbetli ilişkinin gelecekte de sürmesinin teminatı, Kardeşlerin Masonlukta ritler konusunun temel kavramlarını doğru bilmeleridir. Bu da,

konunun Localarımızda daha fazla konuşulmasıyla mümkündür. Onun için bu bölümün sonsözü olarak bu konuşmamdan önemli bulduğum bazı alıntıları paylaşıyorum:

- Ritler, üyelerini üstat Masonlardan alan, kendilerine has alegorileri ve sembolizmaları olan inisiyatik derecelendirme sistemleridir. Dünyada farklı sayıda dereceye sahip birçok rit mevcuttur. Türkiye’de ise sadece 33. Dereceli Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti vardır.
- Masonluğun sembolizması, Çırak-Kalfa-Üstat dereceleriyle tamamlanır. Başka bir deyişle bu üç derece, Masonluğun sembol dağarcığını tamamlarlar. Zaten onun için Üstatlık, Masonluğun son ve âli derecesidir.
- Ritlerin misyonu, kendi sembol ve alegorileriyle, mensuplarına yeni inisiyatik bakış açıları kazandırmak ve böylece Masonluğun ifadesini üç derecede bulan sembol dağarcığını daha iyi idrak etmelerini sağlamaktır. Her rit, Masonluğa bir bakıştır ve her ritin kendisine has bir bakışı yani Masonluk anlayışı vardır.
- Bu açıdan, Masonluk-rit ilişkisinin mahiyeti, din-tarikat ilişkisinin mahiyetine benzer. Mesela İslamiyet’i ele alalım. İçinde çok farklı anlayışları barındıran kapsayıcı bir tarife sahiptir. Fakat bir de kendi anlayışları çerçevesinde özel yolları temsil eden tarikatlar vardır, Nakşibendilik, Mevlevilik, Bektaşilik gibi. Bunların her biri belirli bir İslamiyet anlayışına sahiptir ve zımnen de olsa o anlayışın İslamiyet’in daha iyi idrak edilmesi sağlayacağı iddiasındadır. Her Müslüman, diniyle kurduğu ilişkide bu anlayışlardan birini seçebileceği gibi, hiçbirini de seçmeyip İslamiyet içerisindeki arayışını bağımsız olarak sürdürebilir. Her halükarda, hiçbir tarikat, İslamiyeti sadece kendisinin temsil ettiği ve kendisinin dışında Müslüman olunamayacağı iddiasında bulunamaz. Aynı durum Masonluk-rit ilişkileri için de geçerlidir. Her rit belirli bir Masonluk anlayışına sahiptir ve zımnen de olsa o anlayışın Masonluğun daha iyi idrak edilmesi sağlayacağı iddiasındadır. Her Mason, Masonlukla kurduğu ilişkide bu anlayışlardan birini seçebileceği gibi, hiçbirini de seçmeyip Masonluk içerisindeki arayışını bağımsız olarak sürdürebilir. Her halükarda, hiçbir rit, Masonluğu sadece kendisinin temsil ettiği ve kendisinin dışında Mason olunamayacağı iddiasında bulunamaz.
- Bu son tespit, Büyük Loca-rit ilişkilerinde belirleyici bir unsurdur. Ritlerin Büyük Loca dışında örgütlenmeleri, Büyük Loca yönetimine karışmamaları ve Çırak-Kalfa-Üstat derecesinde Loca kurmamaları gereği, ritlerin kendilerine özel anlayışlarını

Masonluğun bütününe yaymamaları içindir. Büyük Locamızın 1960'ların ortasına kadar muntazam Masonluk ailesinin dışında kalmasının temel sebeplerinden bir tanesi, Yüksek Şura'nın yönetimin altında olmamız ve buna bağlı olarak Skoç Ritinin sistemimiz içerisinde kabul edilebilir tek Masonluk anlayışı olarak algılanmasıdır. Muntazam Masonluk anlayışını benimsememiz sadece Yüksek Şurayla organik bağlarımızı kopartan idari bir gelişme değildir. Aynı zamanda, Skoç Riti dışındaki Masonluk anlayışlarına da Büyük Locamızın kapılarını açan düşünsel devrimdir. Zaten bu süreçte Skoç Riti ritüellerini terk etmemizin altında yatan temel saik de budur.

- Kardeşler, ritlerinin Masonik anlayışlarını Büyük Loca bünyesine taşıyabilirler. Neticede bu, düşünsel bir duruştur. Ancak hiçbir Kardeşimin, Büyük Loca'nın idari meselelerini kendi riti içine taşıma hakkı yoktur.
- Büyük Üstat ritler üstüdür. Bir riti diğerine tercih etmeyeceği gibi, rite giden Kardeşlerle gitmeyenlere de aynı mesafededir.
- Ritlerin örgütlenme mantığıyla Büyük Locaların örgütlenme mantığı birbirinden çok farklıdır. Büyük Localarda esas olan Locadır. Locaların temsilcileri Büyük Locayı oluştururlar. Masonik iktidar da Locadan Büyük Locaya gider. Ritlerde esas olan, o ritin en üst derecesindeki –mesela Skoç Ritinde 33. Derecedeki- Kardeştir. Bu Kardeşleri bir araya gelerek Yüksek Şurayı oluştururlar, Yüksek Şura da atölyelerini kurar. Burada Masonik iktidar Yüksek Şura'dan atölyeye gider. Her örgütlenme mantığı kendi içinde anlamlıdır. Dikkat edilmesi gereken husus, bir yerin mantığını diğerine taşımaya kalkmamaktır.
- Bu söylediklerime dair camiamızdaki genel farkındalık yüksek değildir. Skoç Riti'nin Türkiye'deki tek rit olması, Kardeşlerde Büyük Loca-rit ilişkilerine dair yanlış bir algı yaratmaktadır. Ayrıca, 1965 olaylarının etkisiyle bu konuların neredeyse tabu addedilmesi, bu yanlış algıyı kırmayı da güçleştirmektedir. Oysa her konuda olduğu gibi Büyük Loca-rit ilişkilerinde de sağlıklı yaklaşımlara sahip olmak, bu ilişkinin doğası hakkında bilgi sahibi olmakla mümkündür.
- Bugün, Türkiye Büyük Locası ve Türkiye Yüksek Şurası arasındaki ilişkiler, dünyaya örnek olacak bir ahenk içerisindedir. Kardeşlerimin bu konularda daha bilgili olmaları, bu ahengin gelecekte de sürmesinin teminatıdır.

16. TÜRKİYE’DEKİ DİĞER BÜYÜK LOCALARLA İLİŞKİLERİMİZ

Bugün dünya Masonluğu, geleneksel Masonluk anlayışını benimseyen ve benimsemeyen Büyük Localar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Literatürümüzdeki yaygın kullanımda, bunlardan birincisine “muntazam”, ikincisine “gayrimuntazam” Büyük Localar diyoruz. Muntazam-gayrimuntazam ayrımı, Masonluğun temel ilkeleri ekseninde bir ayrımdır. Bir Büyük Locanın hangi temel ilkeleri benimseyeceği ise kendi tercihidir. Dolayısıyla “gayrimuntazam” tabiri her ne kadar bir olumsuzluk çağrıştırıyorsa da, aslında muntazam olmak ya da olmamak birbirine bir üstünlük meselesi değil kurumsal bir tercihtir. Sütçü sütüm kara demezmiş, her kurum da kendi ilkesel tercihinin doğru olduğunu düşünür.

Muntazam ve gayrimuntazam Büyük Localar arasındaki ilişkinin temel bir normu vardır: Muntazam Büyük Localar, gayrimuntazam Büyük Localarla tanışmazlar. Bu durumun sonucu olarak, bu iki ayrı anlayışın Masonlarının Locaların ritüelik çalışmalarında bir araya gelmeleri mümkün değildir. Bundan başka da ilişki kısıtlayan bir evrensel norm mevcut değildir. Tersine, bu iki ayrı anlayışa mensup Masonlar, dünyanın her yerinde, ritüelik çalışmalar dışında, Masonik olan ya da olmayan birçok husus vesilesiyle bir araya gelmektedirler.

Muntazam-gayrimuntazam Masonluk ayrımı Türkiye’ye nispeten geç gelmiş ve dünya örneklerinin aksine, tek bir kurumun içinde yaşanan kavgalı bölünmeyle gerçekleşmiştir. Bu da, Türkiye’deki muntazam-gayrimuntazam Masonluk ilişkilerinin, dünya normlarının dışında bir tansiyonla başlamasına ve sürmesine yol açmıştır. Bu duruma bir de dünya normlarına dair bilgi eksikliklerimiz eklenince ortaya trajik bir tablo çıkmıştır: Dünyanın hiçbir yerinde var olmayan “onlar da Mason mudur?” veya “onlara Kardeşim diyebilir miyiz?” anakronik tartışmaları; Kardeşlerimizin Mason olan eşlerinin (yani Mason hemşirelerimizin) Açık Celselere getirilmelerini men eden yahut Özgür Masonlar Büyük Locası’nın mensuplarıyla haricî alemde yapılan toplantıları yasaklamaya kalkan Büyük Üstatlar; Özgür Masonlar Büyük Locası’nın mensupları tarafından yazılmış kitapların İktisadi İşletmemizde satılmasını yasaklayan Büyük Görevliler Kurulları; Özgür Masonlar Büyük Locası’nın binasına gittiği için haysiyet kuruluna verilmekle tehdit edilen Kardeşler ve daha nice acı örnekler...

Dünyada birbiriyle tanışmayan Büyük Locaların ortaklaşa bina kiraladıkları bir devirde, kabul edilemez bir geri kalmışlık olarak gördüğüm bu duruma, tek kelimeyle, dayanamıyordum.

Tabanın da fevkalade rahatsız olduğunu hissettiğim bu meseleye elbette neşter atacaktım. Ancak görev dönemimin ilk zamanlarında başımdaki bin bir türlü soruna yeni bir tanesini ilave etmek istemediğimden, bu konuyu ele almayı görev dönemimin sonuna bırakmaya karar verdim. Böyle karar verdim ama “dayanamıyordum” dedim ya, gerçekten de dayanamadım ve zamanlamanın hatalı olduğunu düşünmeme rağmen, görev dönemimin hemen başında Özgür Masonlar Büyük Locası Büyük Üstadı Metin Ansen Kardeşimle temasa geçtim. Metin Kardeşimin sıcak ve candan kişiliği sayesinde hemen yakın dost olduk. Eskiden de iki kurumun Büyük Üstatları arasında diyalog kurulduğu dönemler olmuştu ama bu diyalog belirli bir örtülülük anlayışıyla gerçekleşirdi. Ben Metin Kardeşimle göstere göstere görüştüm. Özgür Masonlar Büyük Locası’nın davet edildiğim bütün organizasyonlarına katıldım; dergileri için fotoğraf çektirdim; Metin Ansen Kardeşimi bizim organizasyonlarımıza davet ettim. Üstelik bu ilişkiyi Büyük Üstatlarla sınırlı tutmaya da çalışmadım. İki Büyük Locanın arşiv komitelerinin birlikte çalışmalarını teşvik ettim; İzmir’de iki Büyük Loca’ya mensup Masonları bir araya getiren “sinerji” adlı organizasyonu açıktan destekledim. Ayrıca, bütün bu yaptıklarımı Localarımızın ritüelik çalışmalarında anlattım; Kardeşleri de –ritüelik çalışmalarda bir araya gelmemek kaydıyla- benzeri şekilde davranmaya teşvik ettim.

Bu konudaki açıklığım, yıkmaya çalıştığım zihniyete karşı yükselttiğim bir bayraktı aslında. Diğer yandan, neşteri erken vurmuş ve verdiğim genel mücadelede yeni bir cepheyi zamansız açmış olmaktan endişeliydim. Yaklaşımlarımın sessiz çoğunluk tarafından desteklendiğini bilmekle birlikte, sesi yüksek çıkacak bir azınlık muhalefetiyle karşılaşmayı bekliyordum. Bu bile olmadı. Yaptıklarına hiçbir açık itiraz gelmedi. Konuya dair verdiğim mesajlar çarpıtılarak üretilen dedikodulara ise kimse itibar etmedi. Son bir örtülü muhalefet, 7 Mayıs 2011 tarihli Büyük Üstat seçimine giderken gerçekleşti: Özgür Masonlar Büyük Locası’nın Cumhuriyet Balosu’nda çekilen fotoğraflarım bana karşı propaganda malzemesi olarak kullanıldı; Büyük Loca Toplantısında da bu konudaki yaklaşımlarımdan dolayı birkaç cılız eleştiri aldım. Seçim sonuçları, camiamızın bu konudaki duruşunu net bir biçimde ortaya koydu ve ben, daha görevdeki ilk yılımda anladım ki, dayanamadığım o zihniyet meğer zaten yıkılmış. Burada bana düşen, bir devrin kapandığını resmen ilan etmektir. Bunu da, evvela 2012 yılının sonbaharında Mimar Sinan Dergisi’nde yayınladığım, sonra da 2013 yılı başında Localarla paylaştığım aşağıdaki Büyük Üstat mesajıyla yaptım:

“Sevgili Kardeşlerim,

Masonluk, insan aklının ürünüdür. Masonluğun ritüellerini, temel ilkelerini, değişmez addedilen kurallarını hep insan aklı üretmiştir. İnsan aklı ise üretir ve çeşitlendirir. Dolayısıyla, Masonluğun doğuşundan bugüne geçen asırlar içerisinde birbirinden farklı Masonluk anlayışlarının ortaya çıkmış olması gayet doğaldır.

Anlayışlarında farklılaşan Mason örgütleri arasındaki ilişkilerin mahiyeti, kısmen yerel tercihler, kısmen de dünyadaki gelişmelerle alakalıdır. Muntazam Masonluk anlayışını benimseyen Büyük Locaların konuya ortak yaklaşımı, kendi temel ilkeleri dışında faaliyet gösteren Mason örgütlerinin üyeleriyle, Loca çalışmalarında bir araya gelinmemesidir. Öte yandan, bu kurala uyulduğu müddetçe, bu örgütlere mensup Masonlarla kurulacak ilişkilere getirilen herhangi bir kategorik kısıt yoktur.

Dünya ölçeğinde kabul gören bu yaklaşım, Muntazam Masonluğun Türkiye'deki yegane hakimi ve temsilcisi olan Büyük Locamız tarafından da benimsenmiştir. Yasalarımız, temel ilkelerimiz dışında faaliyet gösteren Mason örgütlerinin üyeleriyle Loca çalışmalarında bir araya gelinmesine izin vermemektedir. Diğer yandan bu durum, ülkemizde bizden farklı temel ilkelerle çalışan Mason örgütleriyle ortak değerlerimizi güçlendirmeye yönelik işbirliklerine mani değildir. Bilhassa, bir asrı aşkın tarihimizin yarısından fazlasının ortak olduğu Özgür Masonlar Büyük Locası ile dostane ilişkiler içerisinde olmamamız düşünülemez. Bu Büyük Loca ile yıllar önce haricîlere dair kritik bilgilerin paylaşılması ile başlayan ve son zamanlarda ortak arşiv çalışmaları ile devam eden karşılıklı ilişkinin, önümüzdeki yıllarda gelişerek süreceğini umuyorum.

Yeri gelmişken, Türkiye’de kadın Masonluğu konusunu da değerlendirmek isterim. Kadınların tekeris edilmeleri temel ilkelerimizin dışındadır. Dolayısıyla, kadın Masonluğunu temsil eden Mason örgütleriyle ilişkilerimiz, Loca çalışmalarında bir araya gelmeme kuralımıza uygun olmak zorundadır. Ancak bu durum, Cumhuriyet Türkiye’sinde Masonluk yolunda yürümek isteyen kadınları yok saydığımız anlamına gelemez elbette. Aksine, bize yakışan, bu varlıktan mutluluk duymak ve kadınlarımıza bu imkanı sağlayan Mason örgütlerine saygıyla bakmaktır.

Sevgili Kardeşlerim,

Muntazam olan ve olmayan Masonluk ayrımı Türkiye’ye nispeten geç gelmiş ve dünya örneklerinin aksine, tek bir kurumun içinde yaşanan kavgalı bölünmeyle ortaya çıkmıştır. Bu da, ülkemizdeki farklı Masonluk anlayışları arasındaki ilişkilerin, dünya normlarının dışında bir gerginlikle başlamasına ve sürmesine yol açmıştır. Tarihimizin kendimize özel şartlarından kaynaklanan bu durum artık geçmişte kalmıştır. Bugünden geleceğe baktığımda, Türkiye’deki farklı Mason örgütlerinin kendi anlayış ve kurallarıyla kendi yollarında yürüdükleri, ancak birbirleriyle dostça ilişkiler içerisinde oldukları; Nazımca söyleyecek olursak “bir ağaç gibi tek ve hür; ve bir orman gibi kardeşesine” var oldukları bir Türk Masonluğu görüyorum.

Kardeş sevgi ve saygılarımla

M. Remzi Sanver

Büyük Üstat”

17. KAMUOYU İLE İLİŞKİLERİMİZ

Büyük Locamızın kamuoyu ile ilişkileri, gayet doğal olarak, sürekli gündemimizde olan önemli bir konudur. Kardeşler arasında, kamuoyunun bizi olumsuz algıladığına dair yaygın bir kanaat vardır.¹⁸ Bu kanaati gidermek için ne yapmak gerektiğine dair çok geniş bir fikir yelpazesi mevcuttur. Bu yelpazenin bir ucunda, hiç bir şey yapılmamasını söyleyen muhafazakar görüş dururken; diğer uçta, kendimizi anlatmak için ne lazımsa yapmamız gerektiğini savunan Kardeşler vardır.

Kendimi oldum olası muhafazakar görüşe yakın hissetmişimdir. Masonluğu anlatma çabamızın, Masonluğu beğendirmeye ya da savunmaya dönüşmesi ihtimali beni korkutur. Zira, kendinizi beğendirmeye çalıştığınız andan itibaren, kendiniz olmaktan çıkma yoluna girersiniz. Bunu, Masonluk açısından alınamayacak bir risk olarak gördüğümünden, seleflerimin “Masonluğu tanıtmama” teşebbüslerine oldum olası mesafeli durmuşumdur. Bu teşebbüslerden bazılarının içeriği ise içimi acıtmıştır. Bu da beni muhafazakar görüşe daha da yaklaştırmıştır.

Ne var ki göreve başladığımda, bu konunun geleneksel tartışma ekseninin dışına taşan bir durumla karşı karşıyaydık. Türkiye’de Masonluk, içinden geçtiği idari krizin basına feci şekilde yansısıyla, kamuoyunda ciddi biçimde yıpranmış, hattâ saygınlığını yitirmişti. İşin en vahim tarafı, bu yıpranma ve saygınlık kaybının, aslında Masonluğa yakın duran kesimler için de geçerli olmasıydı. Bunu hepimiz, aile veya dost çevrelerimizden farketmiştik ve üzgündük. Bu durum, camiada kan kaybına da yol açmıştı. Üye sayımızda yıllardır yaşadığımız düzenli artış önce yavaşlamış, sonra durmuş, hattâ geriye dönüş sinyalleri vermeye başlamıştı.¹⁹ Kamuoyu ile ilişkilerimizde, geleneksel “tanıtalım-tanıtmayalım” tartışmalarımızın üzerine çıkan bir adım atmamız gerektiği açıktı. En azından, yaşadığımız

¹⁸ Bu kanaat bir araştırmaya dayanmaz, izlenimseldir. Mason aleyhtarlığının ticari getirisinden dolayı yüksek çıkan sesler, izlenimle gerçek arasında fark yaratıyor olabilir. Kaldı ki mesele sadece “sevilme/sevilmeme” meselesi değildir. Asıl önemli olan, toplumun hangi kesimleri tarafından nasıl algılandığıdır. Elimizde buna dair yapılmış bir algı araştırması olmadığından, kamuoyunun bizi nasıl algıladığına dair kanaatler izlenimsel kalmaya mahkumdur.

¹⁹ Yine muhafazakar bir duruş sergileyeceğim: Masonlukta üye sayısı hedef olamaz. Bir Büyük Loca’nın gücü üye sayısından ziyade Masonluğu doğru uygulamasından gelir. Diğer yandan üye sayısı ve profilinin seyri, kurumun durduğu noktaya dair önemli bir sinyaldir de. Türkiye’nin aydınlarının Mason olma talebi bir anda bıçakla kesilirse; Kardeşlerin ayrılma oranı bir anda yükselirse, bunun üzerine düşünmek gerektiği aşikardır.

idari krize dair Türk kamuoyuna bir açıklama borcumuz vardı. Bunu hiçbir şey olmamış gibi sessizlikle geçiştirmemiz olacak şey değildi.

Bu sorumluluk Büyük Üstadın üzerindeydi elbette. Kamuoyunda Büyük Üstat olarak görünmemin olası etkilerine dair bir zemin yoklaması yapmaya çalıştım. Benim de üyesi olduğum Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği Dergisi'nin röportaj talebi bunun için mükemmel bir vesile oldu ve sevinçle kabul ettim. Türk kamuoyunun sayıca az ama etkin bir kesimi tarafından okunan bu dergideki röportajımdan çok olumlu geriye dönüşler aldım. Bu durum, beni daha kapsamlı ve kökten bir harekette bulunmaya cesaretlendirdi. Bu cesaretlenmem ortadaki ihtiyaçla birleşince, Teke Tek programına çıktım. Bu programın öncesi ve sonrasına dair detayları 4. bölümde anlattığım için burada ayrıca ele almayacağım. Ancak, daha önce de söylediğim gibi, programın sonuçları bana, kamuoyuna verilecek yerinde ve doğru mesajların hedefine ulaşmasının mümkün olduğunu öğretti. Ayrıca, bu sayede, beni kamuoyuyla ilişkilere dair muhafazakarlaştıran endişenin, bu konuda yapılanlardan ziyade yapıma tarzından kaynaklandığını fark ettim. Böyle olunca, görev sürem boyunca, kamuoyuna mesaj verecek; toplumla aramızda temas oluşturacak faaliyetleri –elbette ki kurumsal duruşumuza uygunluklarına büyük hassasiyet göstererek- destekledim. Bunlardan, beni özellikle heyecanlandıran dört tanesinden burada bahsetmek isterim:

- İlkini 2009 yılında düzenlediğimiz ve iki yılda bir gerçekleştirme kararı aldığımız uluslararası Masonoloji sempozyumlarından ikincisinin teması, ölümünün 220. yıldönümü vesilesiyle, Wolfgang Amadeus Mozart olarak belirlendi. 3 Aralık 2011 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi salonlarında dünyanın önde gelen Mozart uzmanlarının da katılımıyla halka açık olarak düzenlenen sempozyumu, Türker İnanoğlu Gösteri Merkezi'nde düzenlediğimiz Şefika Kutluer ve Kremlin Oda Orkestrası konseri takip etti. Faaliyetimiz medyada geniş yer buldu. Konserin biletleri Biletix kanalıyla internet üzerinden halka açıldı. Biletlerin satışa sunulduğu internet sahifesinde gönye-pergel logosu vardı. Konser akşamı 1200 kişilik salon neredeyse doluydu ve “Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Büyük Üstadı” olarak takdim edildiğim bir açış konuşmasıyla dinleyicilere hitap ettim. Kırmızı Kedi Yayınevi ile de sempozyumun konuşmalarını içeren bir kitap yayınlamakta anlaştık.
- İzmir Vadisi'nin 2011 yılı Cumhuriyet ve Atatürk Haftası etkinlikleri çerçevesinde 16 Ekim 2011 akşamı Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen dışa açık İdil Biret konserinin afişleri, Derneğimizin isim ve logosuyla, İzmir sokaklarına asıldı.

Faaliyetimiz büyük ilgi gördü. 700 kişilik salon, Kardeşlerimiz ve aileleriyle sınırlı olmayan bir dinleyici grubuyla neredeyse tamamen doldu. “Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Büyük Üstadı” olarak takdim edildiğim ve kurum olarak kültürel faaliyetlere verdiğimiz öneme vurgu yapan bir açış konuşmasıyla dinleyicilere hitap ettim.

- Büyük Locamız’ın 100. kuruluş yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Ankara’nın Keçiören ilçesinde yaptırdığımız 100. Yıl Kardeşler Cumhuriyet İlköğretim Okulu’nun açılış törenini 24 Ekim 2011 tarihinde gerçekleştirdik. Tören, bürokrasiden temsilcilerin ve Keçiören halkının yoğun katılımıyla coşkulu biçimde gerçekleşti. Katılımcılara yaptığım açılış konuşması vesilesiyle, ülkemizin Masonluğa uzak kesimleriyle doğrudan temas etme ve Masonluk hakkında temel bilgileri paylaşma imkanını bulduk.
- Cumhuriyet Bayramı kutlamalarımız çerçevesinde yer alan geleneksel Anıtkabir ziyaretimiz 2012 yılında ses getiren bir coşkuyla gerçekleşti. 3 Kasım 2012 tarihinde Atatürk’ün manevi huzuruna büyük ailemizin iki bini aşkın ferdiyle çıktık. Oradaki vakur ve güçlü duruşumuz, Türkiye kamuoyunun dikkatini çekti. Bu duruş, camia içerisinde de büyük heyecan uyandırdı.

Kurumsal faaliyetlerimizin yanı sıra, kişisel olarak da etkin bir halkla ilişkiler faaliyeti içerisinde bulundum. Aslında bunu bilerek ya da planlayarak yapmadım. Ancak, Teke Tek programının yansımaları, beklenmedik bir zamanda üstlendiğim İstanbul Bilgi Üniversitesi Rektörlüğü görevimin yansımalarıyla üst üste gelince, kamuoyunda bilinen ve ilgi gören bir figür haline geldim. Sosyal medya kullanıcısı olmamın yarattığı erişilebilirlik sayesinde de Türkiye’nin her köşesi ve kesiminden insanla doğrudan temasa geçtim. Çeşitli sivil toplum örgütlerinin toplantılarına Büyük Üstat olarak konuşma yapmaya davet edildim. Bunlardan, çok önemli bulduğum bir tanesinden burada bahsetmek isterim. Türkiye’nin önemli sivil toplum örgütlerinden bir tanesi olan Türkiye İnsan Yönetimi Derneği’nin (PERYÖN) senelik kongresine Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Büyük Üstadı olarak konuşmacı davet edildim. İstanbul Lütfi Kırdar Kongre Merkezi’nde gerçekleşen; iş dünyası, akademi ve siyasetin her kesiminden temsilcilerin katıldığı ve yaklaşık 700 kişinin bulunduğu oturumda, “Hür Masonluktan Yönetim Dersleri: Kurum Kültürü ve Liderliğe Geleneksel Bir Bakış” başlıklı bir konuşma yaptım. Konuşmamada Masonluk anlatmadım ama Masonluğa açık referanslarla kurumların evrimi üzerine akademik bir sunuş yaptım. Türkiye’nin çok farklı kesim ve anlayışlarından insanların bulunduğu o ortamda, sunuşumun bu kadar doğal ve

olumlu karşılanması beni heyecanlandırdı. Üstelik sunuşum esnasında Twitter’da Türkiye’de en çok konuşulan on konu arasına girdim!

Sanırım tarihimizde ilk defa bir Büyük Üstat, Türkiye kamuoyuyla bu derecede temas etti. Bundan dolayı kendimi eleştirmiyorum. Neticede bir Büyük Üstat, kamuoyunda ne oranda görüneceğini takdir hakkına sahiptir; ben de takdirimi Türkiye’de Masonluğa yarar getirecek şekilde kullandığımı düşünüyorum. Diğer yandan kurumsal halkla ilişkilerimiz, Büyük Üstatların kamuoyu önüne çıkıp çıkmamalarından ibaret değildir. Bu çok boyutlu ve karmaşık konunun, kişisel üslupların ötesine geçen bir kurum stratejisi çerçevesinde ele alınması şarttır. Bu da yine kurumsallaşma ve profesyonelleşmeyi gerektirir. 10. Bölümde ele aldığım bu konudaki genel başarısızlığım, halkla ilişkilerimize dair profesyonel yaklaşımları yerleştirmeme mani oldu.²⁰

²⁰ Aslında, bu konunun profesyonelleriyle ilişki kurduk ve bu ilişkileri belirli bir noktaya da getirdik. Ancak sürecin olgunlaşması görev sürem sonuna denk geldiğinden, konuyu halefime emanet etmeyi daha uygun buldum.

18. TARİHSEL PERSPEKTİF İÇERİSİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, görev sürem boyunca yapmaya çalıştıklarımı, Masonluğun ve Büyük Locamızın tarihsel perspektifi içerisine yerleştirmeye çalışacağım.²¹

Spekülatif Masonluğu doğuş dönemindeki kimliğinin iki temel özelliği var: Masonluğun geleneksel değerlerine bağlılık ve aydınlanmacılık. Masonluğun tarihsel seyri içerisinde birbirinden farklı Masonluk anlayışlarının ortaya çıkmasıyla bu kimlik çeşitlendi; Masonluğun geleneksel değerlerini reddeden yahut aydınlanmacı kimliğini benimsemeyen büyük localar ortaya çıktı. Artık kaydadeğer anlayış farklılıkları gösteren günümüz Masonluğunu, iki ayrı kavramsal ekseninde sınıflandırmak mümkündür. Birinci eksen, geleneksellik kavramı etrafındaki muntazam Masonluk-gayrimuntazam Masonluk ayrımıdır. İkinci eksen ise, aydınlanma kavramı etrafındaki Anglosakson Masonluğu - kıta Avrupası Masonluğu ayrımıdır.

Muntazam Masonluk, Masonluğun geleneksel değerlerinin benimsenmesi anlamına gelir ki bunlar da Mason olacaklarda bir yüce varlığa inanma şartının aranması; Masonluğun üç büyük sembolik nuru olan kutsal kitaplar, gönye ve pergelin loca çalışmaları esnasına açık bulundurulması ve yeminlerin bunlar üzerine edilmesi; kadınların tekris edilmemeleri; Masonluğun kurumsal olarak dinsel ve siyasal tartışmaların dışında kalması; ve büyük locaların kendi üzerlerinde Masonik otorite tanımamalarıdır. Dünya Masonluğu bu ilkeleri benimseyen ve benimsemeyen büyük localar olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Dünya Masonluğundaki bir ikinci ayrım da aydınlanma kavramı etrafındadır. Kimi büyük locaların, temelinde hakikat arayışı yatan, ezoterik, entelektüel ve seküler bir Masonluk anlayışı varken; kimi büyük localar da Masonluğu dinsel kavramlara vurgu yapılan teist karakterli bir ahlak okulu olarak görürler. Bunlardan ilki kıta Avrupası'nın, ikincisi ise Anglosakson dünyanın kültürüdür.²²

²¹ Kitabın gayesi dünya Masonluğunun tahlili olmadığından, bu bölümde yapacağım tasniflerin kavramsal açıdan kaba; tarihi süreçler açısından eksik olduklarını peşinen kabul ediyorum. Yine de yanıltıcı olmadan, meramımın kısa ve öz olarak ifadesini sağlayacaklarını umuyorum.

²² Hatırlatmak isterim ki Spekülatif Masonluk doğduğunda geleneksel ve aydınlanmacıydı. Dolayısıyla o dönemde İngiliz topraklarındaki Masonluk, bugünkü Anglosakson anlayışta değildi. Bu ifadeyi yadırgayacak olanlara, Spekülatif Masonluğun doğuşunun, İngiltere Büyük Locası'nın kuruluşundan en az bir asır evvel

1909 yılında kurulan Büyük Locamız, muntazam Masonluk dünyasının dışında kalmış bir kıta Avrupası Masonluğuydu. Bizim muntazam Masonluğa geçişimiz, 1950'lerde başlayan ve 1970'te tamamlanan bir süreçtir. Böyle diyorum ama aslında bu süreç gerçek manasıyla tamamlanamamıştır. Zira, yaşadığımız zorlu dönüşümün sistem içerisinde bazı yan etkileri olmuştur. Ayrıca Muntazam Masonluğun benimsediğimiz ilkelerinden biri kağıt üzerinde kabul edilmiş ama ruhu anlaşılamamıştır. Şimdi biraz bu "tamamlanamamışlığa" değineceğim.

Muntazam Masonluğa geçiş sürecimiz içerisinde, Masonlukta Muntazam olmakla Anglosakson olmak arasındaki fark net bir şekilde anlaşılamadığından; üstelik bizim o dönemdeki dış siyasetimizde tipik bir Anglosakson anlayışın temsilcisi olan İskoçya Büyük Locası'nın desteğini aldığımızdan, bir yandan muntazam Masonluğun ilkelerini benimserken, diğer yandan -muntazam olmak için şart olmamasına rağmen- bazı Anglosakson yaklaşımları sistemimize dahil ettik. Bunlar arasında, birçok dinsel unsurun ritüellerimize dahil edilmesi de vardı. Bu da sistemimiz içerisinde gitgide güçlenen ancak ne tarihi dokumuza ne de Kardeşlerimizin sosyokültürel profiline hiç uymayan teistik bir Masonluk algısını beraberinde getirdi. Bu algı, muntazam Masonluğa geçiş sürecimizin bir yan etkisi olarak sistemimizde kaldı.

Bu geçiş sürecinin bir diğer yan etkisi de Türkiye'deki muntazam-gayrimuntazam Masonluk ilişkilerinin dünya normlarının dışında bir gerginlikle başlaması ve sürmesi oldu.²³

Kağıt üzerinde kabul ettiğimiz ama ruhunu anlamadığımız ilke ise büyük locanın bağımsızlığı ilkesidir. Büyük loca, locaların bir araya gelmesinden oluşan federatif bir yapıdır. Birbirinden farklı anlayışlara sahip localar bir araya gelip bir büyük loca kurarlar ve bazı yetkilerini büyük locaya devretmek suretiyle ortak bir anlayışta buluşurlar ancak bu anlayış içerisinde farklılıklarını muhafaza ederler. Yani büyük loca yetkilerini localardan alır ve locaların ortak iradesini temsil eder. Dolayısıyla sistem içerisinde iktidarın kaynağı localardır. Büyük locanın bağımsızlığı ilkesi, locaların ortak iradesinin bağımsızlığı anlamına gelir. Bunun Türkçesi,

gerçekleştiğini de hatırlatmak isterim. Bu büyük locanın kuruluşu Spekülatif Masonluğun doğuşu değil, Spekülatif Mason localarının yeni bir örgütlenme modeline geçmeleridir.

²³ 16. bölümde ele aldığım bu konudan burada bir daha bahsetmeyeceğim.

locaların tepeden inme yönetilemeyecekleridir. Biz, muntazam Masonluğa geçiş sürecimizde, Yüksek Şura'nın Büyük Loca üzerindeki iktidarını sonlandırmakla, büyük locanın bağımsızlığı ilkesini benimsemiş olduğumuzu düşündük. Bunun yapılması elbette ki şarttı ancak yetmiyordu. Mesele sadece Yüksek Şuranın yukarıdan aşağıya giden yönetim anlayışını kaldırmak değil, her türlü yukarıdan aşağıya giden yönetim anlayışını kaldırmak ve locaların ortak iradesini hükümran kılmaktı. Bunu başaramadık. Büyük loca kavramının tarifinden başlayan bir yanlışlıklar zinciriyle, Yüksek Şura'nın yerini Büyük Görevliler Kurulu'na bıraktık ve locaların bu defa da Büyük Görevliler Kurulu tarafından yönetildikleri bir modele geçtik. Yani locaları yöneten el değişti ama locaların yukarıdan bir yerlerden yönetilemeyecekleri fikri yerleşmedi.²⁴

Görev sürem içerisinde attığım her adımın belirleyicisi, muntazam Masonluğa geçiş sürecimizin tamamlanması vizyonu olmuştur. Daha açık ifade edecek olursam, ne yaptırısam

1. Sistemimizi, Anglosakson Masonluk kültürünün tarihi ve kültürel olarak ait olmadığımız unsurlarından arındırmak;
2. Büyük locanın tarifinden Türkiye'deki gayrimuntazam büyük localarla ilişkilerimize uzanan bir yelpazede, her türlü kavram ve yaklaşımımızı dünya normlarına uygun hale getirmek;
3. İktidarın kaynağının localar olduğu bir yönetim anlayışını yerleştirmek

içindi. Onun için, bu kitaptaki her bölümü, bu üç kategoriden en az biri altında değerlendirmek mümkündür.

²⁴ Bu konuları 7. ve 15. bölümlerde ele aldığımdan burada ayrıntılara girmeyeceğim.

19. ÖZELEŞTİRİ

Her yönetici gibi benim de yaptıklarım ve yapamadıklarım; doğru yaptıklarım ve yanlış yaptıklarım oldu. Bunlara dair düşüncelerimi bu kitap boyunca samimiyetle paylaşmaya çalıştım zaten. Ancak, yöneticiliğimin olaylar ve konular zemininde değerlendirilmesi dışında aldığım bir ağır genel eleştiri var ki bunu ben de henüz vicdanımda cevaplandırabilmiş değilim. Bazı Kardeşlerim, bana verilen tarihimizde emsali az bulunan güçteki desteğin hakkını veremediğimi ve buna uygun cesaretle adımlar atamadığımı düşünüyorlar.

Haklı olabilirler. Bugün geriye baktığımda, ele almayı düşünüp de vazgeçtiğimiz bazı konuları rahatlıkla neticelendirmiş olabileceğimizi görüyorum. Ama olayların içindeyken bu öyle görünmüyordu. Bir Kardeşimin söylediği gibi, belki de “gücümün farkında değildim”. Ama “gücümün farkında olsaydım” daha mı hayırlı olurdu yoksa bu durum bana fazla ileri gitme hatasını mı yaptırırdı, bunu da bilemiyorum. Sistemimizde yapılması gereken o kadar çok reform var ki bunların hepsini bir seferde ele almak bana halâ çılgın bir proje gibi görünüyor. Hatırlatmak isterim ki köklü değişikliklerde temel soru, bunun kabul görüp görmeyeceği değil, uzun vadede faydalı olup olmayacağıdır. Bilhassa Masonluk gibi gelenek ve alışkanlıkların merkezî önem taşıdığı kurumlarda, kaş yapayım derken göz çıkartmama hassasiyeti ciddi biçimde ön plana çıkıyor ve çıkmalı da.

Açık söyleyeceğim, görevi sürem boyunca üzerimde sağlanan konsensüsün, yapılan reformlar kadar önemli olduğunu düşünüyorum. Büyük idari gerginlikler içerisindeki bir Büyük Locanın iki yıl içerisinde tüzüklerini yüzde doksanlık bir destekle yenilemesi; ritüellerini ittifakla kabul etmesi az şey değildir. İki önemli konuyu daha halletsek buna mukabil Kardeşlerimizin üçte birini çok mutsuz etsek daha mı iyi olurdu? Hiç zannetmiyorum. İşler nasılsa hallolur. Yeter ki ağız tadı olsun. Camia içerisinde bir mutabakat havasının varlığını her şeyden önemli görüyor ve haleflerimin de bunu korumaya azami dikkat göstermelerini bütün kalbimle diliyorum.

Her şeye rağmen, bazı konularda fazla çekingen kalmış olabileceğimi kabul ediyorum. Sonuçta yöneticilik performansınız kişilik özelliklerinizden bağımsız olamıyor. Ne isem oyum ve yapabildiğim kadarını yaptım. Eğer görev dönemimde yüzümüzü döndüğümüz

istikamet gerçekten beğeniliyor ve destekleniyorsa, gelecek nesiller oraya doğru yürüyeceklerdir nasılsa.

Neden bu yürüyüşe iki yıl daha liderlik yapmaya talip olmadığım sorusuyla çok karşılaşıyorum. Hattâ bu tavrımı sorumsuzluk olarak gören Kardeşlerim de var. Bir dönem daha adaylık hakkı olan ve seçilme ihtimali ziyadesiyle yüksek görünen bir Büyük Üstadın tekrar aday olmamasının alışılmış bir durum olmadığının farkındayım ve kendimi bu kararımın hesabını vermekle yükümlü addediyorum.

Bu kararımın altında, biri ilkesel; biri stratejik; biri de özel olmak üzere üç temel sebep yatıyor. İlkesel sebep, Büyük Üstadın bu unvanıyla seçime girmemesi gerektiğine dair inancım. Seçime girecek Büyük Üstat seçime girecek olmanın siyasi baskısını hisseder ve ilk döneminde bu baskıyla hareket etme riskini taşır. Oysa Büyük Üstatlık kavramı, hiçbir baskının varlığıyla kabil-i telif değildir. Gerçi ilk yılımın sonunda seçime girmekle bu ilkeyi ihlal etmiş oldum ama bu bakiye bir dönemi tamamlıyor olmamdan kaynaklanan çok istisnai bir durumdu. Buna mukabil, tamamladığım bakiye dönemin sonunda seçildiğim Büyük Loca toplantısında, seçildikten hemen sonra, bir dahaki seçimde aday olmayacağımı açıkladım. Bu sayede, iki yıl boyunca, hiçbir seçim baskısı altında kalmadan, ne yaptıysam doğru bildiğim için yaparak görevimi tamamladım. En az bunun kadar önemlisi, seçime girmeyeceğimi açıkça ilan ettiğimden, davranışlarım Kardeşlerim tarafından da böyle algılandı.

Stratejik sebep, gerçekleştirmeyi düşündüğüm dönüşüme dair etrafımda oluşturmaya çalışacağım ittifakla alakalıydı. Eğer bir daha seçime girecek olursam, takip eden dönemde Büyük Üstatlığa aday olmayı düşünebilecek Büyük Loca Görevlisi Kardeşlerim beni kendilerine rakip görecektlerdi. En yakın mesai arkadaşlarımla böyle bir ilişki içerisinde olmam, gerçekleştirmeyi düşündüğüm dönüşüme aradığım desteği zayıflatabilirdi. Oysa aday olmayacağımın bilinmesi, yönetimdeki Kardeşlerimin etrafımda toplanmalarını teşvik ederdi. Sözün özü, aday olmayacağımı açıklamamın, görevimi kısa ama öz yapmama yardımcı olacağını düşündüm. Öyle de oldu.

Özel sebebi ise söylemeye bile gerek yok. Ailemi, olabilecek en üst derecede ihmal ettim. Bir is'ad törenine yetişmek uğruna Ankara-İstanbul karayolunda geçirdiğim ciddi trafik kazası hepimizi çok etkiledi. Ayrıca, Üniversitemde hiç beklemediğim bir şekilde ve zamanda üstlendiğim rektörlük göreviyle birlikte, insanlıktan çıktığım ve makineleştığım bir hayat

ritmine girdim. Randevularının dakikaları planlı; kiminle ne zaman telefonda konuşacağı bir ay öncesinden belli; sekreteryasının ajandasına yazdığı randevular dışında kimseye selam vermeye dahi vakti kalmamış bir Büyük Üstadın bırakın ailesini, Büyük Locası'na da hayrı olması mümkün değildir.

Sözün özü, işi tadında bıraktım. Tarihimizde emsali az görülen bir desteğe mazhar oldum; buna elimden geldiğince layık olmaya çalıştım ve zirvedeyken kendi isteğimle iktidardan ayrıldım. Biraz bencilce olacak ama bunun manevi hazzı başka hiçbir şeye benzemiyor!

Görev sürem sonlarına doğru –muhtemelen yaşımın gençliği dolayısıyla- sıkça karşılaştığım bir soru da ilerleyen dönemlerde tekrar Büyük Üstatlığa aday olup olmayacağım. Elbette ki böyle bir planım yok. Şu andaki niyetim, gerçek manasıyla sütunlara dönmek ve genç yaşta elde ettiğim büyük tecrübe ve birikimi, Büyük Locamın idari zeminleri dışında Kardeşlerimin hizmetine sunmak. Ancak yeniden Büyük Üstatlığa aday olma kapısını da tamamen kapatmıyorum. Bunu haleflerimin tavırları belirleyecek. En doğrusu şöyle söylemek: Kendimi bir daha Büyük Üstatlığa aday olmak zorunda hissetmemeyi bütün kalbimle diliyorum.

20. UNUTMA BENİ ÇİÇEKLERİNE SELAM

Benimsediğimiz temel ilkelerden birini –bence en önemlisini- sürekli ihlal ediyoruz: “Loca, insan hırslarının giremeyeceği, tarafsız ve sakin bir yerdir.”²⁵ Kimin regalyasında kaç düğme bulunduğu; kimin mabedin daha önemli bir köşesinde yer aldığı; kimin hangi Masonik unvan ve sıfatlara sahip olduğu; kimin toplantıda son sözü söyleyeceği, yabana atılmayacak sayıda Kardeşimizin gündemindeki konulardır. Hattâ bu konular bazı Kardeşlerimin temel Masonik motivasyonunu teşkil eder. Böyle bir motivasyonun Masonluğa sağlıklı yansımaları olamaz. Zaten Masonlukta yaşanan bütün temel sorunlar da bu hastalıklı yansımaların eseridir.

Ama bizim konumuz bu değil. Hep var olmuş ve olacak insani zaafarla her yerde karşılaşmak mümkün zaten. Masonluğu farklı ve özellikli kılan, başka hiçbir yerde bulamayacağımız, insan hırslarından uzak; inisiyasyonun havasıyla büyülenmiş; halisiyetle hakikati arayan Kardeşlerdir. Kimin sonra girip önce çıktığı onları hiç ilgilendirmez. Bu Kardeşler farklı yaşta ve kıdemde olabilirler. Üstelik tarzları itibarıyla birbirlerine de benzemeyebilirler. Fakat gözlerinde bir pırıltı vardır ki karşınıza çıktıkları yerde tanırırsınız. Onlar benim unutma beni çiçeklerimdir. Onları gördüğüm yerde gerçek Masonluğu görürüm. Unutma beni çiçeklerinin sesleri pek çıkmaz. Sayıca çok mudurlar bilemem ama ne mutlu ki her yerde vardılar. Zira, bütün bu sistem onların yüzü suyu hürmetine dönmektedir; onlar var oldukça, geleceğimizde ümit vardır.

Hikayesini anlattığım devrim, unutma beni çiçeklerinin devrimidir. Devrime sahip çıkacak olan da yine onlardır. Devrimi yaptıkları gibi sessiz, sakin, vakur ama kararlı.

²⁵ Büyük Loca Tüzüğü, Madde 2.